

Załącznik
do Uchwały Nr XXV/189/08
Rady Gminy Działdowo
z dnia 1 sierpnia 2008 r.

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 - 2015**

Działdowo 2008

Spis treści

1. Cel i proces tworzenia strategii	4
1.1. Przesłanki i podstawy prawne opracowania GSRPS	4
1.2. Ramy czasowe strategii	6
1.3. Przebieg procesu planowania w Gminie Działdowo	6
1.4. Horyzont czasowy strategii	9
1.5. Osoby biorące udział w opracowaniu strategii	9
2. Charakterystyka Gminy Działdowo	13
2.1. Położenie, warunki naturalne	13
2.1.1. Powierzchnia. Podział administracyjny. Ludność	15
2.1.2. Rolnictwo	20
2.1.3. Działalność gospodarcza	23
2.1.4. Trendy społeczno – gospodarcze	25
2.2. Strategiczne kierunki rozwoju gminy.....	27
2.2.1. Informacja o Strategii Rozwoju Gminy	27
2.2.2. Podstawowe kierunki rozwoju zapisane w Strategii Rozwoju Gminy	27
2.2.3. Inne dokumenty strategiczne dotyczące gminy.....	28
2.3. Polityka społeczna w zakresie pomocy społecznej	39
2.3.1. Instytucje i świadczenia pomocy społecznej	39
2.3.2. Charakterystyka grup objętych pomocą w gminie	44
2.4. Podstawowe problemy społeczne i ich charakterystyka	49
2.4.1. Zasoby mieszkaniowe	49
2.4.2. Ochrona zdrowia	51
2.4.3. Edukacja i opieka nad dzieckiem	52
2.4.4. Bezrobocie	61
2.4.5. Niepełnosprawność i długotrwała choroba	64
2.4.6. Uzależnienia	71
2.4.6.a Alkoholizm	71

2.4.6.b Narkomania	78
2.4.6.c Działania profilaktyczne	79
2.4.7. Kryzys rodziny	81
2.4.8. Przemoc w rodzinie	84
2.4.9. Katalog zidentyfikowanych problemów społecznych w gminie	85
2.5. Marginalizacja społeczna	105
2.5.1. Inwentaryzacja mocnych stron gminy w zakresie spraw społecznych	106
2.5.2. Poziom integracji społecznej	106
3. Kierunki rozwoju Gminy	108
3.1. Wizja Polityki Społecznej w Gminie Działdowo	108
3.2. Cele strategiczne pomocy społecznej Gminy Działdowo	110
3.3. Wdrożenie Strategii Społecznej w Gminie Działdowo	113
4. Zarządzanie realizacją Strategii	137
4.1. Odpowiedzialność za koordynację realizacji strategii	137
4.2. Monitoring strategii	138
4.3. Zdefiniowanie sposobu monitorowania wdrażania strategii	138
4.4. Sposób dokonywania zmian w strategii	139
Załączniki	140

1. Cel i proces tworzenia strategii

1.1. Przesłanki i podstawy prawne opracowania GSRPS

Nowa koncepcja pomocy społecznej powinna opierać się na długofalowym planowaniu. Niezbędne jest aby oderwać się od być może istotnych w danej chwili, ale jednak tymczasowych problemów, a skoncentrować się na najważniejszych i najbardziej brzemiennej w skutki zagadnieniach. Dlatego koniecznym jest opracowanie dokumentu strategicznego wytyczającego główne cele do osiągnięcia w dziedzinie polityki społecznej, wskazując jednocześnie niezbędne, konieczne działania, by cele te zrealizować. Na szczeblu gminy dokumentem takim może być Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Obowiązek jej wykonania wynika z przepisu z art. 17 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.).

Strategia jest instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym czasie, jak i w odległej perspektywie. Podlegać będzie ona ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe cele, a część przedstawionych w tym dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Od kilku lat obserwujemy zmiany, jakie zachodzą w podejściu do polityki społecznej na szczeblu państwowym i lokalnym. Następuje odchodzenie od nastawienia opiekuńczego, czyli przejmowania odpowiedzialności socjalnej za obywateli. Takie podejście umacniało poczucie bezradności, powodowało rozbudowę postaw roszczeniowych. Społeczeństwo nadal jednak nie jest przygotowane w pełni do ponoszenia konsekwencji dokonywanych w naszym państwie przemian. Mimo wieloletnich już zmagania ludności ze zmianami zachodzącymi w każdej sferze życia społeczeństwo polskie nadal oczekuje, że w każdej sytuacji zagrożenia państwo – gmina pełniło będzie funkcję tzw. „parasola ochronnego”. Jednak w chwili obecnej preferowane jest podejście na zasadzie pomocniczości. Nadrzędnym celem jest pobudzanie w osobach

poczucia odpowiedzialności za los swój i rodziny, ukazywanie możliwości wykorzystywania własnej aktywności zmierzającej do usamodzielnienia się. Tak więc za podstawowe narzędzie pracy należy przyjąć szeroko rozumianą pracę socjalną.

Niniejszy dokument zawiera opis istniejącej sytuacji w gminie (diagnoza stanu gminy) oraz obecnych i przyszłych problemów społecznych. Wskazane są również główne problemy i cele strategiczne, których wybór został poprzedzony rzetelną oceną stanu faktycznego i ankietami przeprowadzonymi wśród mieszkańców gminy. Nie bez znaczenia były również dotychczasowe doświadczenia w rozwiązywaniu problemów społecznych będące udziałem pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki oraz konieczność wypracowania ustawowych i niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga systemowego i profesjonalnego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy.

Cele, kierunki działań zawarte w Strategii, pozwalają na dotarcie do najbardziej potrzebujących grup społecznych, często marginalizowanych i wykluczonych ze społeczeństwa. Strategia proponuje wdrożenie partnerstwa lokalnego między różnorodnymi partnerami społecznymi, jako zasady rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców gminy Działdowo. W perspektywie, będzie to sprzyjało dalszemu rozwojowi i pogłębiało współpracę pomiędzy instytucjami, organizacjami i samorządem.

Strategia ukazuje również, poza układem organizacyjno – instytucjonalnym, układ finansowania polityki społecznej i źródła pozyskiwania środków na rozwiązywanie problemów społecznych, w tym środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Stwarza to szansę

na usprawnienie sfery związanej z realizacją zadań opieki społecznej, poprzez ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych nie ogranicza się w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez instytucje gminy, ale proponuje zadania, które stanowią możliwości rozwoju dla całej społeczności lokalnej i innych instytucji działających w sferze polityki społecznej w gminie Działdowo.

1.2. Ramy czasowe opracowania strategii

Proces aktualizacji strategii rozpoczęto dnia 7 marca 2008 r. powołaniem Zespołu Roboczego, a zakończono 01. 0. 2008 r. przedłożeniem na Sesji Rady Gminy Działdowo.

1.3. Przebieg procesu planowania w Gminie Działdowo

Do realizacji procesu powołano Zarządzeniem Nr 24/2008 Wójta Gminy Działdowo Zespół Roboczy oraz Zespół Liderów reprezentujących społeczność, środowisko instytucji publicznych i niepublicznych.

Początek procesu planowania stanowiło przygotowanie ankiety dla społeczności. Ankietę opracował Zespół Roboczy powołany do opracowania strategii w składzie:

1. Bożena Ziółkowska-Wójcicka - Kierownik Zespołu
2. Mariusz Margalski - Zastępca Kierownika Zespołu
3. Mariola Koziarz – doradca zawodowy w GOPS
4. Katarzyna Szostek – pracownik socjalny w GOPS
5. Barbara Gładysz – podinspektor
6. Przemysław Gawenda – referent

Ankietyzacje przeprowadzono w miesiącach kwiecień i maj 2008 r. Wzór ankiety znajduje się w załączniku 1, a wyniki w rozdziale 2.4.9.

Respondentów dobrano w taki sposób, aby zapewnić udział wszystkich grup społecznych, o czym świadczy charakterystyka osób, które odpowiedziały na pytania.

Ankiety rozprowadzono wśród mieszkańców gminy Działdowo. Grupa respondentów liczyła 450, wróciło **378** ankiet (tj. 84%), co stanowi **6,3 % osób dorosłych zameldowanych na stałe na terenie Gminy Działdowo**.

Kolejnym krokiem było przeprowadzenie warsztatów aktualizacji. Proces ten wspierany był przez Konsultanta Regionalnego PPWOW Panią Nełę Chojnowską – Ochnik i Moderatorkę Panią Elżbietę Świtaj.

Warsztaty przeprowadzono wg następującego programu:

Tab. 1 Opis warsztatów dot. aktualizacji GSRPS.

WARSZTAT A	WARSZTAT B	WARSZTAT C	WARSZTAT D	Wynik końcowy
Diagnoza sytuacji społecznej w gminie	Analiza problemów społecznych oraz zasobów społecznych w gminie	Formułowanie założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o partycypację społeczną i zasady rozwoju społecznego	Budowanie koncepcji projektów stymulujących zrównoważony rozwój społeczny	Powstaje dokument GSRPS oraz Plan realizacyjny
<ul style="list-style-type: none"> • Analiza sytuacji społecznej w gminie w oparciu o dane statystyczne oraz opinie środowisk społecznych i przedstawicieli instytucji społecznych • Analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych • Formułowanie wizji rozwoju społecznego gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja problemów społecznych w gminie, • Analiza przyczyn zjawisk społecznych, wzajemnych korelacji • Określanie zasobów społecznych gminy • Badanie potrzeb społecznych oraz zakresu ich zaspokojenia • Ocena poziomu Integracji społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza zasad rozwoju społecznego • Formułowanie misji rozwoju społecznego w korelacji z wizją rozwoju gminy • Formułowanie celów strategicznych • Określanie celów oraz kierunków działań w gminie • Określanie sposobu zarządzania realizacją strategii 	<ul style="list-style-type: none"> • Budowanie zarysu projektów społecznych określających sposoby działania zapewniające rozwój lokalny • Publiczna debata na temat zaproponowanych rozwiązań, • Ranking projektów w oparciu projektów zasady rozwoju społecznego • Wybór projektów • Powołanie zespołów roboczych w zdefiniowanych obszarach 	<ul style="list-style-type: none"> • Określenie działań zespołu wdrożeniowego • Ustalenie zasad monitoringu • Opracowanie procedur ewaluacji • Upowszechnienie wyników działań
<ul style="list-style-type: none"> • Zespół roboczy i inne podmioty • Konsultant Regionalny 	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Roboczy • Zespół Liderów • Konsultant Regionalny 	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Roboczy • Zespół Liderów • Moderator 	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Roboczy • Zespół Liderów • Moderator 	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Roboczy • Konsultant Regionalny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z podręcznika Metodologii Wspierania Rozwoju Społecznego Gminy Poprzez Partycypację Społeczną

W ten sposób w planowanie procesu rozwiązywania problemów społecznych w gminie zostały włączone lokalne instytucje i grupy społeczne. Do prac nad strategią zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu gminy tworząc podzespoły zadaniowe. Zasadniczą rolą podzespołów zadaniowych było zidentyfikowanie obszarów priorytetowych i kierunków rozwoju w Gminie Działdowo. Wybór obszarów priorytetowych

i kierunków rozwoju był wynikiem analizy bieżącej sytuacji społecznej w gminie Działdowo.

1.4. Określenie horyzontu czasowego strategii

Poprzednią Strategię Pomocy Społecznej Gminy Działdowo uchwalono w dniu 29. 04. 2005 r. Uchwałą Nr XXVIII/219/05 Rady Gminy Działdowo na lata 2005 – 2010.

Przyjęta podczas aktualizacji metoda tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oparta została na udziale różnych grup społecznych i pomocy ekspertów spełniających oczekiwania instytucji społecznych.

Okres realizacji nowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjęto na osiem lat 2008 – 2015, co ułatwi formułowanie zadań gminy, szczególnie przy pozyskiwaniu funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

1.5. Osoby biorące udział w opracowaniu strategii

Do realizacji procesu powołano Zarządzeniem Nr 24/2008 Wójta Gminy Działdowo z dnia 7 marca 2008 r. Zespół Roboczy w składzie:

1. Bożena Ziółkowska – Wójcicka – Kierownik zespołu
2. Mariusz Margalski – Zastępca Kierownika Zespołu
3. Mariola Koziarz
4. Katarzyna Szostek
5. Barbara Gładysz
6. Przemysław Gawenda

Do pracy warsztatowej zaproszono liderów reprezentujących społeczność gminy. Lista znajduje się poniżej.

**LISTA OSÓB UCZESTNICZĄCYCH W WARSZTATACH WYPRACOWANIA / AKTUALIZACJI STRATEGII
W GMINIE DZIAŁDOWO W DNIACH 15, 26, 27. V. 2008 r.**

Nazwisko i imię	Miejsce pracy/ prowadzonych działań	Sektor					OBSZAR DOŚWIADCZEŃ												
		SOLECTWO	Samorząd terytorialny	Organizacja pozarządowa / kościelna	Grupa nieformalna	Biznes	Inna - jaka?	Sytuacja rodzin wielodzietnych	Sytuacja organizacji pozarządowych	Sytuacja osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Sytuacja osób bezrobotnych i ich rodzin	Sytuacja dzieci i młodzieży szkolnej	Sytuacja mieszkaniowa	sytuacja osób samotnie wychowujących dzieci	Sytuacja osób starszych i ich rodzin	Sytuacja osób długotrwale chorych i ich rodzin	Sytuacja osób z problemem alkoholowym i ich rodzin	Sytuacja osób z problemem przemocy i ich rodzin	Problematyka uzależnień od środków psychoaktywnych (w tym narkotyków)
Teresa Majorowska	Kisiny				X		X		X	X	X			X		X			
Ewa Kałwa	Kramarzewo					X	X							X					
Klaudia Szymańska	Publiczne Gimnazjum w Sławkowie		X								X			X					
Barbara Paprotna	Jankowice					X	X												
Mariola Koziarz	GOPS		X													X			
Ewa Kieczmerska	Biblioteka Uzdo		X						X	X						X			
Teresa Zdankiewicz	Uzdowo		X							X									
Beata Dembowska	Zespół Szkół Księży Dwór		X							X									
Katarzyna Szostek	GOPS		X													X			
Krystyna Roman	Sołtys Uzdo	X			X					X									
Jadwiga Gancarz	Radna Ruskowo		X		X		X	X	X	X			X						
Jacek Szudrewicz	Turza Wielka Stowarzyszenie		X																

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

Tadeusz Szeremeta	OSP Uzdowo	x							x		x							
Jolanta Cybulska	SP Petrykozy		X								x							
Małgorzata Szymańska	SP Grzybiny		X								x							
Grażyna Lauterbach	SP Kleczkowo		X								X							
Grażyna Kosewska	Gimnazjum Sławkowo		X								X							
Alicja Świedcka	Gimnazjum Burkat		X								x							
Anna Żmijewska	GOKiS	x	X					x			X							
Barbara Stypułkowska	Ruszkowo		X				x				x							
Bożena Lenckowska	Jankowice					x			x									x
Irena Biema	Sołectwo	x																
Ewa Walewacz	Sołectwo	X				x		x	x	x				X				
Janusz Konarzewski	Sołectwo	X				x			x	x								
Beat Wolf	Požary			x					x				x					x
Barbara Jankowska	PSOUiU Działdowo			x				x		x								X
Ewa Orłowska	GOKiS świetlica Turza Wielka		x						x					x	x	X		x
Aleksandra Kowalska	GOKiS świetlica Kurki		x			x			x		x	x				x	x	
Katarzyna Kreńska	GOKiS Świetlica Filice		x			x			x									
Bernard Recki	sołectwo Zakrzewo	x				x	x			x				X				

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

Wiesław Płocharczyk	sołectwo Pierławki	x				x	x					x							
Waldemar Orzechowski	sołectwo Gąsiorowo	x				x													
Krzysztof Chyliński	sołectwo Jankowice	x				x	x					x	x	x	x			x	x
Krzysztof Psiuk	OSP Petrykozy					x													
Henryk Woźny	Grzybiny	x																	
Tadeusz Szeremeta	OSP Uzdowo					x													
Krzysztof Wiśniewski	SP Turza Wielka	x										x							
Donata Jankowska	SP Ruskowo	x										X							
Jacek Szczepaniak	SP Uzdowo	x										x							
Mirosława Ormanowska	DPS Uzdowo	x									x								

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY DZIAŁDOWO

2.1. Położenie, warunki naturalne

Gmina Działdowo położona jest w południowej części województwa warmińsko – mazurskiego w powiecie działdowskim. Gminy sąsiadujące to: Dąbrówno, Rybno, Płońnica, Iłowo Osada, Kozłowo i miasto Działdowo w woj. warmińsko – mazurskim oraz gminy Kuczbork i Lipowiec Kościelny w woj. mazowieckim. Gmina ma dobre położenie komunikacyjne. Leży, bowiem w pobliżu drogi międzynarodowej E7, a miasto Działdowo jest jednym z ważniejszych węzłów kolejowych w Polsce. Trasa kolejowa Warszawa - Gdańsk przebiega przez ten teren.

Do podstawowych bogactw naturalnych znajdujących się na terenie gminy można zaliczyć: kruszywa, złoża kredy, torfu oraz wodę oligoceńską. Kruszywa, których zasoby ocenia się na wiele milionów ton wydobywane są w Gnojnie, Myśłętach, Grzybinach i Jankowicach. Złoża torfu występują w rejonie rzeki Wkry, a kredy jeziornej w rejonie Grzybin. Gmina Działdowo jest gminą typowo rolniczą. Przeważającą część areału stanowią gleby klasy IV i V. Jakość gleb wywiera decydujący wpływ na charakter działalności rolniczej. Ponad połowę gospodarstw stanowią gospodarstwa rodzinne o powierzchni do 10 ha. W ostatnich latach znacznej zmianie uległa struktura gospodarstw o dużym areale użytków rolnych. Na terenie gminy działa około 293 przedsiębiorców prowadzących działalność głównie w zakresie handlu, transportu i naprawy pojazdów. Lasy stanowią 17% powierzchni gminy. W gminie są dwa jeziora: Straszewo we wsi Jankowice i Grzybiny we wsi o tej samej nazwie. Przez gminę przepływają rzeki Działdówka, Pierławka, Lipówka oraz kilka mniejszych cieków.

Jest to teren słabo uprzemysłowiony, a co za tym idzie odznaczający się czystą i nie zniszczoną przyrodą, stwarzający znakomite warunki do rozwoju agroturystyki.

MAPA GMINY

DIE GEMEINDEKARTE

2.1.1 Powierzchnia. Podział administracyjny. Ludność.

Gmina Działdowo zajmuje powierzchnię 272 km². Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w mieście Działdowo. Na terenie gminy znajduje się 35 miejscowości (tabela 1), z czego 31 to wsie sołeckie: Burkat, Filice, Gąsiorowo, Gnojenko, Gnojno, Grzybiny, Jankowice, Kisiny, Klęczkowo, Komorniki, Krasnołąka, Kramarzewo, Księży Dwór, Kurki, Lipówka, Mosznica, Myśłeta, Niestoja, Petrykozy, Pierławki, Pożary, Ruszkowo, Rudolfowo, Rywociny, Sękowo, Turza Wielka, Uzdowo, Wysoka, Zakrzewo, Sławkowo, Malinowo.

*Tabela 2. Wykaz miejscowości i ilość osób zameldowanych na terenie gminy Działdowo
stan na dzień 31. 12. 2007 r.*

Lp.	Nazwa wsi	Ilość osób
1	Burkat	437
2	Bursz	71
3	Drzazgi	13
4	Filice	223
5	Gnojenko	48
6	Gnojno	269
7	Gąsiorowo	252
8	Grzybiny	416
9	Jankowice	275
10	Kisiny	594
11	Klęczkowo	84
12	Komorniki	85
13	Kramarzewo	373
14	Krasnołąka	260
15	Księży Dwór	816
16	Kurki	388
17	Lipówka	113
18	Malinowo	115
19	Myśłeta	254
20	Mosznica	97
21	Niestoja	149

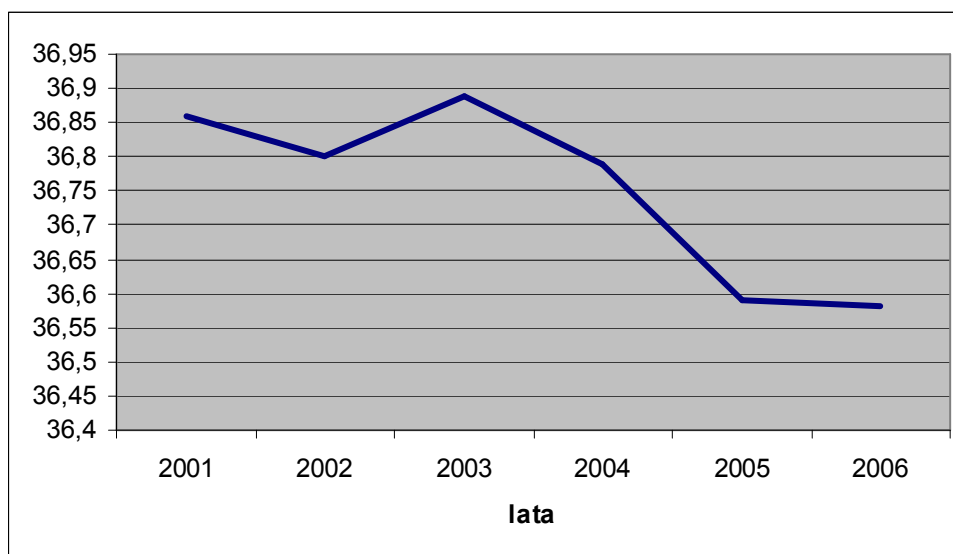
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

22	Petrykozy	311
23	Pierławki	276
24	Požary	297
25	Prusinowo	52
26	Rywociny	99
27	Rudolfowo	153
28	Ruszkowo	761
29	Sekowo	82
30	Sławkowo	442
31	Turza Wielka	694
32	Uzdowo	792
33	Wilamowo	41
34	Wysoka	374
35	Zakrzewo	296
Ogółem		10.002

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu ewidencji ludności Urzędu Gminy Działdowo.

Na koniec grudnia 2007 roku gminę zamieszkiwało 10.002 mieszkańców, w tym 4 965 osób to kobiety, a 5 037 mężczyźni. Średnia gęstość zaludnienia wyniosła około 37 os./km², przy średniej powiatowej 62 os./km².

Rys. 1. Gęstość zaludnienia w Gminie Działdowo

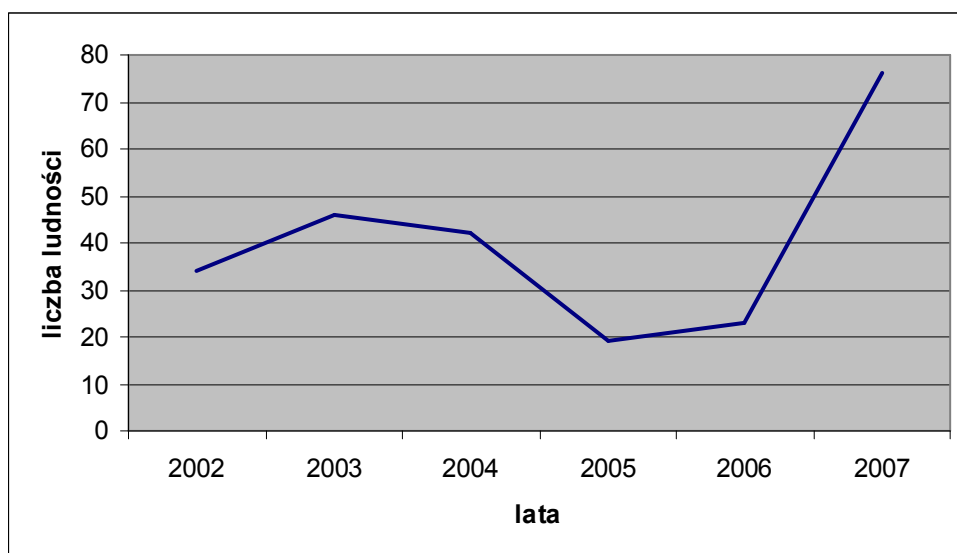

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura mieszkańców powiatu pod względem płci kształtowała się następująco na koniec omawianego okresu: na 100 kobiet przypadało 102 mężczyzn. Mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w roku 2006 było około 2189, w wieku produkcyjnym około 6390, a w wieku poprodukcyjnym około 1373. Przyrost naturalny wyniósł 23 osoby, by w 2007 roku osiągnąć wartość 76 osób, co wpływ mogło mieć większe bogacenie się społeczeństwa i polityka prorodzinna państwa. Ze względu na wysoką liczbę bezrobotnych cały Powiat Działdowski, a tym samym Gmina Działdowo zostały uznane za obszar zagrożony bezrobociem strukturalnym.

Rys. 2. Przyrost naturalny w Gminie Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu Ewidencji ludności w Urzędzie Gminy Działdowo oraz GUS

Spółeczeństwo gminy stanowi istotny czynnik warunkujący możliwości i potrzeby rozwoju lokalnego, co wynika z rozstrzygnięcia przez nie o kształcie ustroju i systemu gospodarczego oraz o charakterze i składzie organów władzy samorządowej, która z kolei decyduje o kierunku rozwoju strategii. Z tego względu ocena sytuacji demograficznej jest jednym z czynników określających kierunek rozwoju gminy. Przedmiotem analizy sytuacji demograficznej będą, zatem: płeć, migracje, struktura wieku ludności oraz przyrost naturalny.

Konfiguracja wybranych wskaźników wywierać będzie wpływ na przyszłą strukturę i dynamikę liczby ludności na danym obszarze.

Tabela 3. Zmiany podstawowych wskaźników demograficznych w Gminie Działdowo w latach 2002 – 2006.

L.p.	Wyszczególnienie	Ludność w Gminie Działdowo – stan na 31 grudnia.				
		2002	2003	2004	2005	2006
1	Ludność	10.011	10.035	10.008	9.954	9.952
2	w tym kobiety	4.824	4.897	4.959	4.839	4.843
3	Ludność na 1 km ²	36,8	36,89	36,79	36,59	36,58
4	Przyrost naturalny	34	46	42	19	23
5	Saldo migracji	-48	-15	-59	-46	-29

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu ewidencji ludności Urzędu Gminy Działdowo oraz GUS.

Podstawowy podział społeczeństwa pod względem wieku dzieli się na trzy grupy: osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dane dotyczące struktury ludności według wieku przedstawia poniższa tabela.

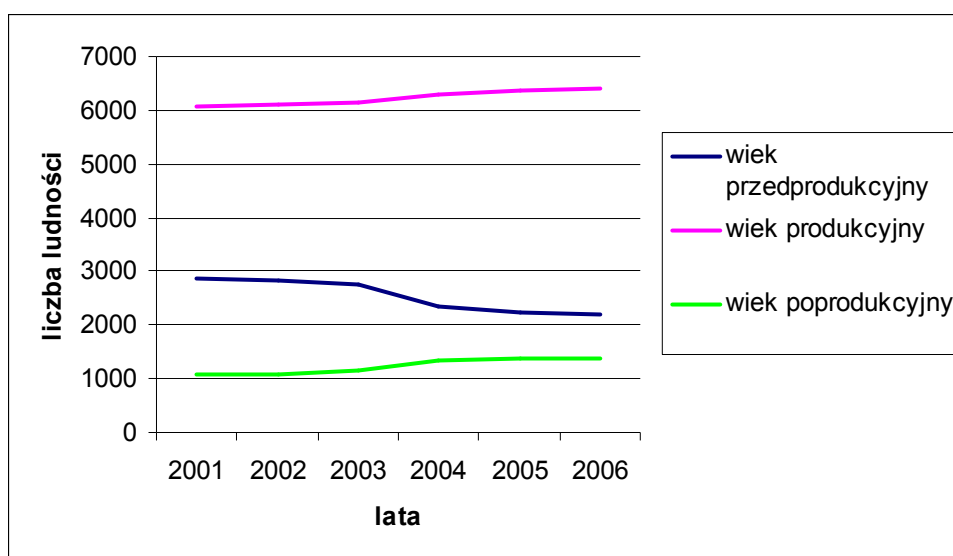
Tabela 4. Struktura wieku ludności Gminy Działdowo w latach 2002 – 2006.

Rok	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	%	Liczba osób w wieku produkcyjnym	%	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	%
2002	2821	28,18	6107	61,00	1083	10,82
2003	2737	27,30	6139	61,20	1159	11,50
2004	2351	23,50	6303	63,00	1331	13,50
2005	2229	22,40	6361	63,90	1364	13,70
2006	2189	22,00	6390	64,20	1373	13,80

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu ewidencji ludności Urzędu Gminy Działdowo.

Z danych tabeli wynika, że w gminie w latach 2002 – 2006 występował sukcesywny spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Łącznie na przestrzeni pięciu analizowanych lat liczba mieszkańców spadła o około 6 % (z 2821 do 2189 osób). Natomiast w przypadku osób w wieku produkcyjnym ich liczba z roku na rok wzrastała. Na przestrzeni analizowanych lat liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym wzrosła o około 3 %. Zjawisko to byłoby

Rys. 3. Struktura wieku ludności w Gminie Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

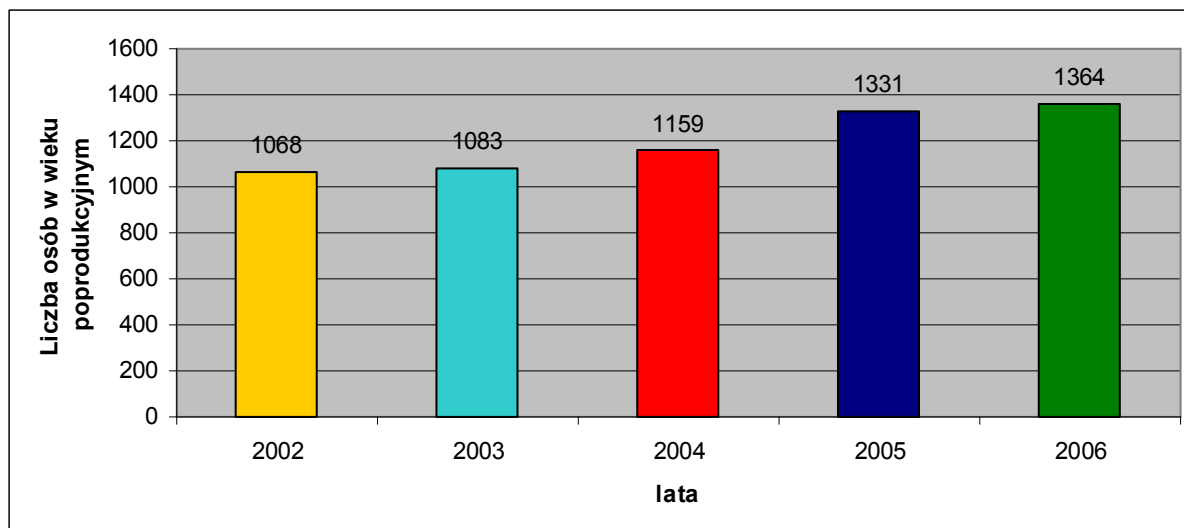
Status zawodowy	2003	2004	2005	2006	2007
Osoby pracujące (liczba osób)	767	893	1214	1152	b.d
Udział % osób pracujących w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	12,5	14,2	19,1	18,0	b.d
Osoby bezrobotne (liczba osób)	1558	1524	1544	1009	783
Udział % osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	25,4	24,1	24,2	15,7	13,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

pozytywne w przypadku gdyby podaż pracy w gminie była wystarczająca, ale w sytuacji jeszcze dość wysokiego bezrobocia zjawisko to jest niepokojące, powoduje bowiem coraz większy popyt na pracę, co skutkuje wzrostem niezadowolenia społecznego i frustracji. Jednocześnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o około 3 %, a zatem sukcesywnie wzrastać będą obciążenia społeczne, ale z drugiej strony otwierają się nowe możliwości pracy

dla młodych ludzi, którzy mogą kształcić się i pracować w charakterze opiekunów i rehabilitantów osób starszych.

Rys. 4. Kształtowanie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2002 - 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Istniejąca struktura wieku ludności gminy charakteryzuje tendencja spadkowa liczby osób w wieku przedprodukcyjnym na rzecz liczby osób będących w wieku produkcyjnym. Zagrożenia, jakie płyną dla rozwoju gminy ze strony nieprawidłowej struktury wieku ludności wiążą się ściśle z rosnącą liczbą ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Doprowadzić to może w przyszłości do zmniejszenia zasobów pracy występujących na terenie gminy, co może skutkować zahamowaniem rozwoju gospodarczego gminy.

2.1.2 Rolnictwo

Gospodarka w gminie Działdowo opiera się głównie na rolnictwie. W tym dziale gospodarki zatrudnionych jest najwięcej mieszkańców gminy. Na terenie gminy istnieją **954 gospodarstwa rolne** o ogólnej **powierzchni 17 015 ha**. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 17,8 ha.

O wartości potencjału rolnego decyduje głównie jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej i jej wielkość. Jakość tej przestrzeni w gminie Działdowo jest zbliżona do wszystkich gmin powiatu działdowskiego. Przyjmując, że wielkość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyraża ilość użytków rolnych przypadająca na statystycznego mieszkańca gminy, to w gminie Działdowo wynosi ona 1,65 ha, a w województwie warmińsko – mazurskim 0,89 ha. Dla Polski ten wskaźnik wynosi 0,48 ha.

W gminie Działdowo przeważającą część, czyli około **78,1 % stanowią użytki rolne**. Dominują gleby brunatne i brunatne wylugowane, z mniejszym udziałem gleb bielcowych i czarnych. Dna dolin rzecznych oraz obniżeń wypełniają gleby torfowe, murszowe i czarne ziemie. Około 50 % gleb stanowią gleby żyzne, o właściwej strukturze i na ogół właściwych stosunkach wodno – powietrznych, wytworzone z piasków gliniastych mocnych i piasków gliniastych mocnych pylastych oraz piasków gliniastych mocnych przechodzących płytko w piaski gliniaste lekkie na średnio głębokiej glinie lekkiej.

W gminie Działdowo największą powierzchnię – **16,670 ha (60,9%) stanowią grunty Skarbu Państwa**, w tym:

- 11,390 ha (41,6%) grunty będące w zasobie własności Rolnej Skarbu Państwa,
- 4,496 ha (16,4%) grunty będące w Zarządzie Państwowych Gospodarstw Leśnych „Lasy Państwowe”,
- 784 ha (2,9%) grunty będące pozostałością po państwowych jednostkach organizacyjnych Skarbu Państwa
- Powierzchnia gruntów należących do osób fizycznych wynosi 9,960 ha, co stanowi 36,4 % powierzchni gminy.
- W użytkowaniu wieczystym osób prawnych i fizycznych znajduje się 159 ha (0,6 %) gruntów.

W ramach oceny jakości gruntów rolnych w gminie Działdowo dokonano analizy struktury występowania klas bonitacyjnych w poszczególnych obrębach ewidencyjnych. Z analizy tej wynika, że procentowy udział gruntów o najlepszych klasach bonitacyjnych (II, IIIa, IIIb, i IVa) średnio w gminie wynosi 34,8 %. Największy udział tych gleb występuje w obrębie Kisin i Kurek, wysoki w obrębach: Bursz, Lipówka, Gąsiorowo, Krasnołaka, Pierławki i Klęczkowo.

Gmina Działdowo jak i obszar powiatu działdowskiego posiada sumaryczną ocenę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej pozwalającą zaliczyć go do terenów o niższej jakości niż pozostałe powiaty województwa warmińsko – mazurskiego. Powiat posiada wyższy od przeciętnej dla woj. Warmińsko – mazurskiego udział użytków rolnych (60,7%). **Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego wynosi 13,7 ha** (16,5 w województwie, 7 ha w Polsce). Liczba pracujących w rolnictwie na 100 ha w powiecie działdowskim wynosi około 15 osób.

Brak świadomości rynkowej oraz niedostosowanie się do wymogów rynku, brak rynków zbytu wytwarzanych produktów rolnych są podstawowymi zagrożeniami dla rozwoju rolnictwa na terenie gminy Działdowo. Niestabilność cen produktów rolnych ogranicza racjonalne planowanie i prowadzenie produkcji przeznaczonej na sprzedaż. Brak silnych rolniczych organizacji producenckich na terenie gminy oznacza brak odpowiedzi na tę niestabilność rynku. Dodatkowym zagrożeniem staje się niska dochodowość produkcji rolnej, co powoduje mniejszą aktywność wśród mieszkańców wsi, a co za tym idzie **odpływ młodych ludzi ze swoich miejscowości.**

2.1.3 Działalność gospodarcza

Na terenie gminy według danych Urzędu Statystycznego działają **293 podmioty gospodarcze**. Brak jest danych o liczbie osób zatrudnionych w tych jednostkach. W **sektorze publicznym** działa na terenie gminy **25** firm, a w **sektorze prywatnym 268** (Tabela 4). Na terenie gminy nie występują firmy w formie spółek akcyjnych.

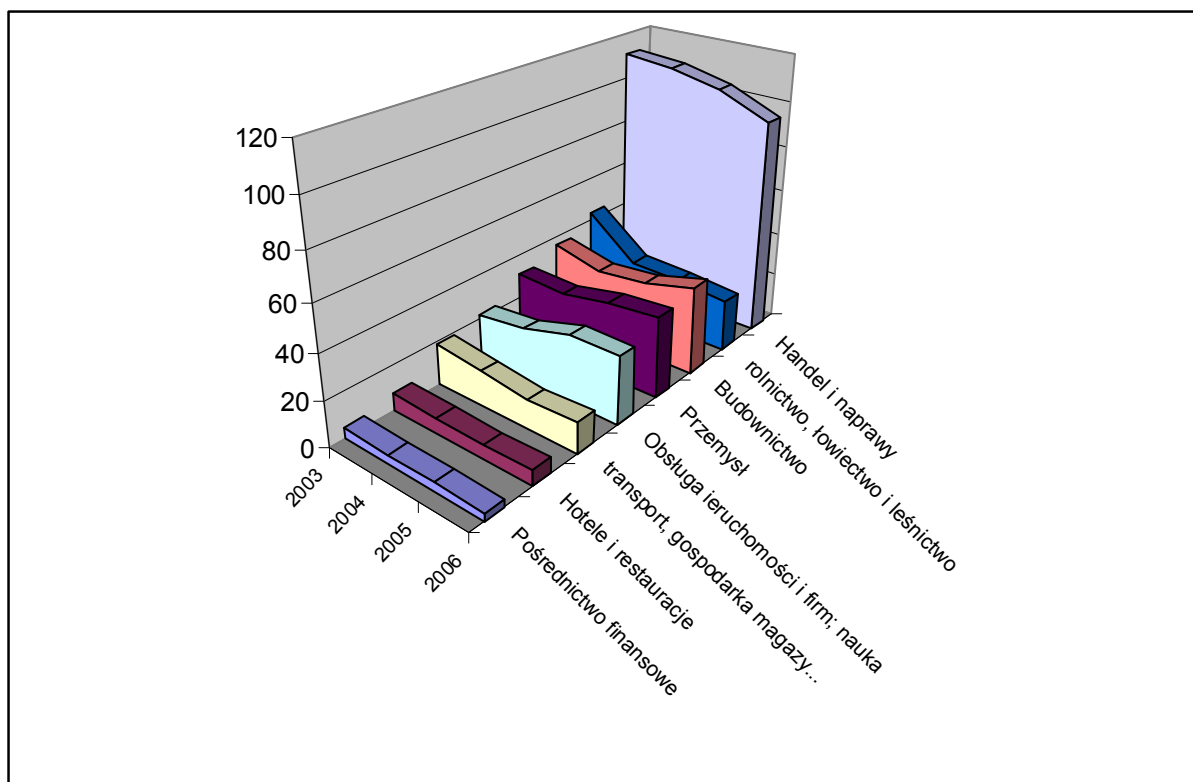
Gmina jest współwłaścicielem Spółki Akcyjnej Działdowska Agencja Rozwoju, która nie prowadzi jednak typowej działalności gospodarczej, a jej zysk przeznaczony jest na cele społeczności lokalnej.

Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Działdowo

	2002	2003	2004	2005	2006
Ogółem	312	319	290	294	293
Sektor prywatny	289	294	265	269	268
Sektor publiczny	23	25	25	25	25
Wg sekcji REGON					
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	b.d.	43	26	25	23
Przemysł	b.d.	31	30	34	36
Budownictwo	b.d.	36	31	33	39
Handel i naprawy	b.d.	111	109	104	95
Hotele i restauracje	b.d.	8	7	6	7
transport, gospodarka magazynowa i łączność	b.d.	19	16	13	14
Pośrednictwo Finansowe	b.d.	5	4	4	3
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	b.d.	22	24	30	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarczych wg sekcji REGON

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych przedstawionych powyżej wynika, że liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym jest nieporównywalnie większa w stosunku do liczby podmiotów w sektorze publicznym. Ogólny spadek liczby podmiotów na przestrzeni lat powinien być dodatkowym bodźcem do stworzenia odpowiednich warunków, zachęcających do powstawania nowych firm na terenie gminy. Najbardziej popularną formą prawną prowadzenia działalności gospodarczej wśród mieszkańców gminy Działdowo jest działalność zarejestrowana jako zakłady osób fizycznych, których obecnie jest 214, wśród tych podmiotów wyróżnić można m. in.:

- 26 firm prowadzących działalność produkcyjną,
- 31 firm prowadzących działalność w zakresie usług budowlanych,
- 86 firm prowadzących działalność handlową,
- 3 firmy prowadzące działalność transportową,

- 16 firm prowadzących zakwaterowanie i usługi gastronomiczne.

Nowe podmioty gospodarcze powstające na terenie gminy Działdowo powinny być związane z usługami i turystyką. Rozwój działalności gospodarczej obok wzrostu lokalnej aktywności wpływa na zwiększenie dochodów uzyskiwanych z podatku od nieruchomości i pośrednio z udziałów w podatku od dochodów osobistych. Należałoby więc w najbliższych latach położyć większy nacisk na stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju działalności gospodarczej, głównie małych i średnich przedsiębiorstw.

2.1.4. Trendy gospodarczo – społeczne

Na podstawie różnych wskaźników charakteryzujących Gminę Działdowo można wywnioskować kierunki i trendy w których będzie kształtować się Gmina Działdowo.

Analizując **gęstość zaludnienia** na przełomie ostatnich lat, gdzie gęstość zaludnienia spada z tendencją do utrzymywania się na podobnym poziomie, lub może nawet w najbliższych latach nieco wzrosnąć w związku z ogólną tendencją przemieszczania się ludności z dużych miast na wieś.

Przyrost naturalny w gminie wzrasta. Wpływ na to może mieć wzrost dochodowości mieszkańców, oraz wsparcie ze strony państwa na rzecz polityki prospołecznej.

Oceniając **strukturę wieku ludności** w latach 2002 – 2006 występował spadek osób w wieku przedprodukcyjnym, na rzecz osób w wieku produkcyjnym. Niepokojącym zjawiskiem jest również wzrost osób w wieku poprodukcyjnym, co w przyszłości będzie skutkowało większymi obciążeniami dla Ośrodka Pomocy Społecznej. Niekorzystnie jawi się również problem zmniejszającej się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, co na przestrzeni kilku lub kilkunastu

lat przy zmniejszającym się bezrobociu i wzroście miejsc pracy może doprowadzić do zmniejszenia się zasobów pracy.

W związku z obecną polityką rolną państwa, w której promowane są głównie gospodarstwa wielkoobszarowe, na rzecz likwidacji małych gospodarstw, część osób zatrudnionych w sektorze rolnym będzie szukało miejsc pracy poza rolnictwem, co po części może zrekompensować spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

Obecny **wzrost gospodarczy** i powstawanie nowych miejsc pracy może mieć również wpływ na rozwój i powstawanie nowych zakładów, firm, a co za tym idzie wzrost dochodowości Gminy i dalsze zmniejszanie się bezrobocia.

2.2. Strategiczne kierunki rozwoju gminy

2.2.1. Informacja o kompleksowej Strategii Rozwoju Gminy Działdowo

Strategia Rozwoju Gminy Działdowo na lata 2000 – 2010 została przyjęta dnia 29. 04. 2005 r. uchwałą NR XXVIII/291/05 Rady Gminy Działdowo.

2.2.2. Podstawowe kierunki rozwoju zapisane w Strategii Rozwoju Gminy Działdowo

Strategia zawiera m.in. cel 2 Poprawa warunków życia mieszkańców gminy, który wytycza główny kierunek dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Stąd cele zawarte w niniejszej strategii są spójne z powyższymi (cele spójne z GSRPS zaznaczono zielonym kolorem).

2.2.3. Inne dokumenty strategiczne dotyczące gminy

Odniesienia dotyczące problemów polityki społecznej możemy znaleźć na różnym szczeblu dokumentów: europejskim, rządowym, regionalnym i lokalnym.

1. Dokumenty europejskie

Unia Europejska, której Polska jest członkiem od 1 maja 2004 r. jest rzecznikiem aktywnej polityki społecznej. Ma ona promować skuteczne radzenie sobie państw członkowskich z głównym problemem jakim jest wykluczenie społeczne.

Rada Europejska w grudniu 2000 roku w Nicei przyjęła konkretne cele w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego (**Agenda Społeczna**). Zasadniczym celem przyjętym w Agendzie jest bardziej spójne społeczeństwo oraz równe szanse dla wszystkich. Ma to prowadzić do osiągnięcia wspólnych celów dla integracji społecznej, emerytur i rent oraz opieki zdrowotnej włączając w to cele horyzontalne takie jak równość szans i dostęp do rynku pracy.

Podobne cele zawarte są w **Europejskiej Strategii Zatrudnienia**, gdzie można wyróżnić trzy główne priorytety:

1. Zatrudnialność – czyli możliwość powrotu bezrobotnych na rynek pracy, a także promocja rynku pracy otwartego dla wszystkich. Ma to przeciwdziałać długoterminowemu bezrobociu poprzez kształcenie ustawiczne, wspieranie programów szkoleniowych i przekwalifikowań, opracowanie programów doradczych, pomoc w dostosowywaniu programów edukacyjnych do zmieniających się potrzeb rynku pracy.
2. Przedsiębiorczość – czyli dążenie do ułatwiania obywatelom zakładania własnej działalności gospodarczej, poprzez zatrudnianie osób do własnych firm.

3. Zdolność adaptacyjna pracowników i pracodawców – czyli promowanie unowocześniania systemu pracy, promocja różnorodnych form zatrudniania, unowocześnianie przedsiębiorstw poprzez szkolenia, kursy dla pracowników przeprowadzane w firmach.

2. Dokumenty rządowe

Strategia Pomocy Społecznej nawiązuje również do **Rządowej Strategii Polityki Społecznej** na lata 2007 – 2013. W 2000 roku kraje Unii Europejskiej przyjęły do realizacji Strategię Lizbońską, której celem jest uczynienie z UE obszaru o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia i spójności społecznej z poszanowaniem środowiska naturalnego. W dokumencie tym możemy znaleźć odniesienia dotyczące dwóch głównych celów: pełnego zatrudnienia i spójności społecznej.

Celami Strategii Polityki Społecznej rządu w latach 2007 – 2013 jest zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli.

Głównymi priorytetami tej strategii są:

- a) poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin, wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci, szczególnie w sferze mieszkaniowej, bytowej, edukacji i wychowaniu,
- b) wdrożenie aktywnej polityki społecznej,
- c) kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych,
- d) budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym,
- e) aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych,
- f) partnerstwo publiczno – społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.

3. Strategie na poziomie regionalnym

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest spójna również ze **Strategią Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego**, gdzie określono trzy główne obszary problemowe

- gospodarkę,
- człowieka,
- relacje pomiędzy człowiekiem a gospodarką,

Rozwój tych obszarów powinien być w zgodzie i poszanowaniu środowiska przyrodniczego.

W celach strategicznych tegoż dokumentu można wyróżnić skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych, gdyż przyciągnięcie nowych inwestorów wzmocni rynek pracy, stworzy dodatkowe miejsca pracy i wzmoży konkurencję pomiędzy istniejącymi firmami.

Innym celem jest wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa, co może doprowadzić do rozwoju usług związanych ze starzeniem się społeczeństwa, a w dalszej perspektywie przyczynić się do rozwoju gospodarki.

Strategia ta stawia również na powstawanie nowych miejsc pracy poprzez realizację wcześniejszych celów. Jednak główne działania przybliżające osiągnięcie tego celu powinny koncentrować się na tworzeniu warunków dla powstawania nowych działalności, zakładania nowych przedsiębiorstw oraz rozwijania poprzez zatrudnienia już istniejących firm.

Kolejnym celem jest stawianie na wzrost aktywności społecznej poprzez dostosowywanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy, rozwijanie różnorodnych form edukacji i powszechna ich dostępność.

Strategia ta również stawia na rozwój społeczeństwa obywatelskiego poprzez zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i socjalnego.

Strategia ta wyznacza również wzrost dostępności mieszkań dla społeczeństwa, szczególnie dla tych mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej. Inwestycje budowlane są przecież jednym z elementów powodujących wzrost gospodarczy, co pociąga za sobą rozwój również innych gałęzi przemysłu. W strategii jako cele określono również wzrost atrakcyjności bazy sportowo rekreacyjnej poprzez odpowiednie działania inwestycyjne i organizacyjne zwiększające atrakcyjność tego typu oferty. Strategia woj. warmińsko – mazurskiego stawia również na poprawę stanu środowiska naturalnego, co może procentować w przyszłości jako dobra inwestycja i pozostawienie odpowiednio dobrego stanu środowiska dla przyszłych pokoleń.

4. Strategie na poziomie lokalnym.

W przyjętym w 2004 roku **Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu Działdowskiego** w diagnozie istotnych problemów występujących w powiecie działdowskim oraz w wyniku konsultacji społecznych wypracowano następujące kierunki działań uznane za priorytetowe, a mianowicie:

- 1) Rozwój nowoczesnej i funkcjonalnej infrastruktury technicznej i społecznej, w tym infrastruktury drogowej, edukacyjnej i ochrony zdrowia;
- 2) Skoordynowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego;
- 3) Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w powiecie działdowskim.

Infrastruktura techniczna i społeczna pełni rolę usługową wobec innych obszarów kształtowania zrównoważonego rozwoju powiatu. Korzystna infrastruktura to taka, która sprzyja rozwojowi społeczno-gospodarczemu i przyczynia się do zachowania ładu przestrzennego. Przyjmuje się zatem, iż jej rozwój będzie polegał na działaniach poprawiających jakość, niezawodność i standard realizowanych usług w systemach już istniejących poprzez ich modernizację i przebudowę, zmniejszenie zagrożenia dla środowiska,

energooszczędność, poprawę efektywności ekonomicznej i organizacyjnej ich działania.

Rozwój infrastruktury ma na celu wzrost atrakcyjności inwestycyjnej powiatu i tym samym doprowadzenie do zwiększenia aktywności gospodarczej, co z kolei powinno przyczynić się do wzrostu zatrudnienia szczególnie na obszarach wiejskich. Realizacja działań z tego zakresu będzie miała pozytywny wpływ na aktywizację bezrobotnych, zarówno bezpośrednio przy obsłudze niektórych nowych obiektów infrastrukturalnych, jak również pośrednio przez stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju gospodarczego, a zatem powstawania nowych przedsiębiorstw i nowych miejsc pracy. W tym aspekcie rozwój gospodarczy powiatu poprzez poprawę lokalnej infrastruktury będzie najlepszym sposobem eliminacji większości problemów społecznych, przed jakimi staje władza lokalna, w tym m.in. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość.

Dbając o rozwój ekonomiczny nie można zapominać o środowisku naturalnym. Jest bowiem sprawą oczywistą, że zdegradowane środowisko negatywnie wpływa na zdrowie społeczeństwa. Wyczerpywanie się zasobów naturalnych, obniżanie odporności i zdolności regeneracji środowiska wpływa również na wyniki i warunki prowadzenia działalności gospodarczej, a w dłuższej perspektywie prowadzi do poważnego ograniczenia szans przyszłych pokoleń do rozwoju, dlatego koniecznym kierunkiem działań powiatu jest poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez budowę i rozbudowę urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków, rozbudowę i rekultywację składowisk odpadów stałych, budowę miejsc utylizacji opakowań i nieużytych środków ochrony roślin, a także poprzez wdrożenie kompleksowych systemów zagospodarowania odpadów na poziomie lokalnym. Rozbudowa infrastruktury środowiska naturalnego przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych, jak również

pozwole na zwiększenie zatrudnienia bezpośrednio przy obsłudze nowych obiektów infrastrukturalnych.

Dobry system promowania przedsiębiorczości w powiecie powinien mieć na celu zarówno tworzenie dogodnych warunków dla przyciągania nowych podmiotów gospodarczych, ale także rozwój i wykorzystanie potencjału tkwiącego w organizacjach okołobiznesowych, w tym zwłaszcza Działdowskiej Agencji Rozwoju S.A., działających na rzecz aktywizacji przedsiębiorczości.

W obecnej sytuacji, kiedy dostęp do doradców - konsultantów wiąże się z dużymi kosztami, a także biorąc pod uwagę wysokie wymagania stawiane przez banki w kwestiach m.in. formy zabezpieczeń przy staraniach o kredyty rozwojowe, które to stanowią podstawowe bariery rozwoju małych i średnich firm, istnieje wyraźna potrzeba rozwoju organizacji stanowiących wsparcie rozwoju nowych i już istniejących przedsiębiorstw. Tego typu organizacje są niezwykle użyteczne, ponieważ nie tylko wspierają przedsiębiorstwa w sensie prawnym, finansowym, ale także pomagają przedsiębiorstwom efektywnie pozyskiwać środki pomocowe Unii Europejskiej. DAR S.A., jest przykładem właściwego, skutecznego i efektywnego działania tej organizacji na rzecz rozwoju firm nie tylko z terenu powiatu działdowskiego, ale z całego województwa warmińsko-mazurskiego.

Natomiast w Strategii Rozwoju Powiatu Działdowskiego za cele główne uważa się:

- I. POLEPSZENIE WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ FUNKCJONOWANIA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH**
- II. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARKI**
- III. INTEGRACJA I AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW POWIATU**

W powyższym dokumencie określono cele szczegółowe dla powyższych celów głównych:

- a) aktywizacja społeczna w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w gminach,**
- b) rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- c) poprawa jakości zasobów ludzkich w powiecie,
- d) skoordynowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego,
- e) działania na rzecz rozwoju sektora agrobiznesu,
- f) dostosowanie rolnictwa do gospodarki rynkowej,
- g) integracja mieszkańców gmin poprzez wspieranie wspólnych działań,**
- h) ustawiczny system kształcenia,
- i) aktywizacja grup społecznych i środowisk lokalnych na rzecz rozwoju,**
- j) stworzenie zintegrowanego systemu promocji powiatu i gmin w powiecie.

Gmina jako podstawowy szczebel samorządu terytorialnego w Polsce ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego, dlatego też rozwój gminy powinien być przedmiotem zainteresowania władz lokalnych oraz mieszkańców gminy. Podstawą planowania rozwoju gminy powinna być strategia określająca główne a zarazem długofalowe cele gminy oraz wytyczająca kierunki działania i przeznaczenie zasobów koniecznych do realizacji poszczególnych celów strategicznych. Określenie strategii rozwoju jako planu narzuca sposób formułowania strategii, należy ją bowiem oprzeć na określeniu wizji rozwoju gminy, z której to dopiero powinny wynikać cele strategiczne. Cele strategiczne należy przełożyć na funkcjonalne programy działania. Każdemu z tych programów należy przydzielić środki niezbędne do ich realizacji. Proponowana strategia ujęta w formie planu rozwoju, co jest wymogiem metodologicznym i praktycznym ma kształt dokumentu zawierającego wszystkie te elementy.

Opracowując strategię rozwoju Gminy Działdowo autorzy kierowali się przede wszystkim potrzebą patrzenia w przyszłość nie zaś w dzień dzisiejszy. Uznali też konieczność podporządkowania działań wewnątrz gminy uwarunkowaniom, które niesie bliższe i dalsze otoczenie gminy. Uwzględnili też konieczność traktowania strategii jako dokumentu dynamicznego, nie stabilnego - bowiem zmienność wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań nieść będzie potrzebę stałej weryfikacji celów, środków i działań.

Głównym celem strategicznym gminy Działdowo jest poprawa warunków życia mieszkańców gminy poprzez poprawę warunków działalności przedsiębiorstw. Cel główny podlega konkretyzacji poprzez cele szczegółowe wywodzące się z diagnozy potencjału gminy i problemów rozwojowych. Są to cele związane z:

1. Rozwojem infrastruktury technicznej i społecznej
  - a) budowa oczyszczalni ścieków,
  - b) rozwój segregacji odpadów,
  - c) zniesienie barier rozwoju miejscowości w postaci utrudnionej dostępności komunikacyjnej,
  - d) modernizacja dróg i chodników,
  - e) wyznaczanie tras przejazdu i miejsc parkowania szczególnie dla pojazdów ciężarowych,
  - f) zaopatrzenie gospodarstw w wodę i jej uzdatnienie.
2. **Poprawa warunków życia mieszkańców gminy**
  - a) **poprawa stanu zdrowia mieszkańców,**
  - b) **opracowanie programu bezpieczeństwa publicznego w gminie,**
  - c) **pomoc organizacjom i stowarzyszeniom,**
  - d) **stworzenie banku informacji o bieżących i przyszłych potrzebach zakładów pracy,**

- e) **przygotowanie absolwentów do prowadzenia własnej działalności,**
  - f) **wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania przekwalifikowań i pozyskania nowych kwalifikacji i umiejętności wśród mieszkańców gminy,**
  - g) **rozwój możliwości kształcenia.**
3. Uzyskanie stabilności gospodarczej
- a) zwiększenie zatrudnienia w przemyśle rolno – spożywczym,
  - b) dążenie do wzrostu dochodów mieszkańców gminy z działalności pozarolniczej,
  - c) różnicowanie działalności gospodarczej gospodarstw rolnych,
  - d) opracowanie planu wykorzystania kruszyw naturalnych znajdujących się na terenie gminy.
4. Ochrona środowiska naturalnego
- a) zachowanie walorów środowiska naturalnego i krajobrazu,
  - b) zlikwidowanie wylotów nieczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych,
  - c) ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery,
  - d) preferowanie przemysłu mało uciążliwego dla środowiska,
  - e) rozwój edukacji ekologicznej.

Obecna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powiązana jest również z innymi dokumentami strategicznymi takimi jak:

1. **Plan Rozwoju Lokalnego**, gdzie głównymi celami są:

- poprawa infrastruktury technicznej na obszarze gminy,
- modernizacja urządzeń poprawiających stan środowiska naturalnego,
- budowa i modernizacja dróg gminnych,
- uzbrojenie terenu pod inwestycje,
- wprowadzenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami,

- budowa i modernizacja gminnej bazy kulturalnej,
- poprawa stanu lokalnej infrastruktury edukacyjnej i sportowej.

2. Wieloletni Plan Inwestycyjny w którym określono zadania dotyczące rozwoju infrastruktury związanej z ochroną środowiska, edukacją i sportem.

3. Polityka oświatowa, w której głównymi celami strategicznymi są:

- popularyzowanie i wpajanie zasad zdrowego stylu życia,
- motywowanie i wspieranie uczniów w rozwijaniu indywidualnych zainteresowań,
- podejmowanie działań we współpracy z rodzicami mających na celu kształtowanie kultury osobistej uczniów,
- zapewnienie uczniom nauki dwóch języków obcych,
- doskonalenie pracy szkół w zakresie przekazywania uczniom wiedzy ogólnej i specjalistycznej,
- wzbogacenie procesu dydaktycznego o praktyczne formy wykorzystania wiedzy i umiejętności,
- wyposażenie uczniów w umiejętności skutecznego posługiwania się technologią informacyjną,
- kształtowanie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach,
- kształtowanie postaw przedsiębiorczości.

4. Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Program ten szczególną uwagę zwraca na zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych oraz zmniejszenie patologii, które aktualnie występują. Program ten koncentruje się na zwiększeniu dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu. Udzielenia pomocy rodzinom w postaci psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Program ten stawia na poszerzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów

alkoholowych. Jednym z zadań jest wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych w zakresie problemów alkoholowych.

Kolejnymi zadaniami są podejmowanie interwencji i ograniczanie dostępności do alkoholu.

5. Program współpracy z organizacjami pozarządowymi ma na celu wspieranie ładu społecznego w środowisku lokalnym poprzez partnerstwo pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi.

Główne zadania to:

- rozwijanie poczucia przynależności do społeczności lokalnej gminy,
- promocja postaw obywatelskich i prospołecznych,
- zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- zapewnienie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców gminy,
- budowanie społeczeństwa obywatelskiego, poprzez aktywizację społeczności lokalnej.

2.3. POLITYKA SPOŁECZNA W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

2.3.1. Instytucje i świadczenia pomocy społecznej

Narzędziem realizacji zadania zaspokajania zbiorowych potrzeb społecznych, jest polityka społeczna, która powinna być dostosowana do potrzeb i uwarunkowań społeczności.

Zadaniem polityki społecznej gminy jest wspieranie najbardziej efektywnych form pomocy osobom i grupom, które z różnych przyczyn nie są w stanie poprawnie funkcjonować. Dotyczy to osób dotkniętych chorobą, niepełnosprawnością, uzależnieniem, jak i osób starszych.

W ostatnim czasie obserwuje się intensyfikację zjawiska zwanego motywacją do pracy i jednocześnie osłabienie systemu zapewnienia zabezpieczenia socjalnego, które dezaktywuje każdego człowieka, który swój byt uzależnia od pomocy.

Obecnie jednostki samorządowe muszą wspierać rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, nie będące w stanie do końca samodzielnie egzystować. Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej tworzona jest w oparciu o potrzeby społeczności gminnej w celu ich zaspokojenia na poziomie umożliwiającym bytowanie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Podstawowymi priorytetami polityki społecznej gminy jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin ubogich, objętych bezrobociem oraz ich integracja ze społeczeństwem również wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży, wykorzystanie ich potencjału, zapewnienie równego dostępu do edukacji i kultury szczególnie osobom ze środowisk ubogich. Inną strefą polityki społecznej jest likwidacja różnego typu ograniczeń, które spotykają na swojej drodze osoby niepełnosprawne.

Zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej realizowane są w gminie Działdowo przez **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Formy pomocy są wielorakie, ale do najczęstszych należą różnego rodzaju zasiłki pieniężne i usługi opiekuńcze. Adresatami pomocy są rodziny wielodzietne, osoby, które pozostają w trudnej sytuacji życiowej, dotknięte bezrobociem. Beneficjentami pomocy społecznej są również osoby długotrwale chore, niepełnosprawne, uzależnione, dotknięte przemocą domową oraz ludzie starzy i samotni. Wsparciem dla działań gminy w zakresie pomocy społecznej jest działalność **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Działdowie** oraz funkcjonujący na terenie powiatu **CARITAS**, który prowadzi świetlicę środowiskową (zajęcia socjoterapeutyczne) oraz Centrum Interwencji Kryzysowej (porady prawno-psychologiczne).

Gmina Działdowo od wielu lat ściśle współpracuje z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, które wspomagają i umożliwiają pełną realizację zadań, wynikających z ustawy o pomocy społecznej, są to między innymi:

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- Polski Czerwony Krzyż,
- Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Działdowie,
- Caritas,
- Dom Pomocy Społecznej w Uzdowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ruszkowie,
- Gminny Klub Sportowy „Kormoran” w Ruszkowie,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miejscowości Pożary i Wilamowo,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miejscowości Turza Wielka.

W ramach pracy socjalnej Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje również z sądem, kuratorami, Policją, pedagogami, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie jest związany porozumieniem z Centrum „CARITAS” w zakresie

- Schroniska dla osób bezdomnych,
- Centrum Interwencji Kryzysowej.

Współpracę z organizacjami reguluje **Program współpracy z organizacjami pozarządowymi**. Na podstawie tego programu zlecane są zadania:

Tabela 7. Liczba organizacji, które otrzymały dotacje w trybie konkursowym

<i>Rok</i>	<i>Rodzaj zleconych zadań / zakres konkursu</i>	<i>Wielkość budżetu</i>	<i>Liczba organizacji lub projektów, które otrzymały dotację</i>
2005	Kolonie dla dzieci	14. 700 zł	1
2006	Kolonie dla dzieci	20. 800 zł	1
2007	Kolonie dla dzieci	22. 050 zł	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu Finansowego Urzędu Gminy Działdowo

Tabela 8. Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie gminy Działdowo

Nazwa organizacji pozarządowej	Działania zrealizowane na terenie gminy w ostatnich 3 latach (z podaniem beneficjentów)	Źródło finansowania	Liczba osób objętych pomocą	Partnerzy
Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miejscowości Turza Wielka	Prowadzenie przedszkola dla dzieci od 3 do 5 lat przy SP w Turzy Wielkiej	Unia Demokratyczna Kobiet we Wrocławiu	15	
Koło Gospodyń Wiejskich we wsi Ruszkowo (grupa nieformalna)	Organizacja Dnia Matki	środki własne	100	GOK
Koło Gospodyń Wiejskich we wsi Ruszkowo	Spotkanie opłatkowe ze starszymi ludźmi	środki własne	100	GOK
Koło Gospodyń Wiejskich we wsi Ruszkowo	Organizacja Dnia Kobiet	środki własne	100	GOK
Koło Gospodyń Wiejskich we wsi Ruszkowo	Dożynki parafialne	środki własne	200	
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miejscowości Pożary i Wilamowo	Projekt „Dobra Sprawa” 2006 – 2007 r– organizacja zajęć edukacyjnych i kół zainteresowań w świetlicy w Pożarach, podłączenie Internetu w świetlicy - beneficjenci: dzieci, młodzież, osoby dorosłe	Fundacja Wspomagania Wsi w Warszawie, Gmina Działdowo, Bank Żywności w Olsztynie	50 dzieci, 25 osób z pośród młodzieży pośrednio – rodzice (20 osób)	Rada Sołecka Wsi Pożary i Wilamowo, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie,
	Projekt „Wakacyjna przygoda w Pożarach” w lipiec – sierpień 2006 r. – organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z sołectwa Pożary i Wilamowo, wycieczki, wyjazdy studyjne, półkolonie w	Fundacja Wspomagania Wsi w Warszawie, Gmina Działdowo, Bank Żywności w Olsztynie	50 dzieci, 25 osób z pośród młodzieży pośrednio – rodzice (20 osób)	Rada Sołecka Wsi Pożary i Wilamowo, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

	światlicy			Działdowie
	Utworzenie mini biblioteki w świetlicy w Pożarach dla mieszkańców wsi Pożary i Wilamowo – maj 2006 r.	Fundacja Wspomagania Wsi w Warszawie,	50 dzieci, 30 osób z pośród młodzieży osoby dorosłe	Rada Sołecka Wsi Pożary i Wilamowo,
	Projekt „Pożarskie kucharzenie” Luty 2007 r – organizacja ferii w świetlicy w formie półkolonii dla dzieci i młodzieży z Pożar i Wilamowa	Fundacja Wspomagania Wsi w Warszawie, Bank Żywności w Olsztynie, Gmina Działdowo, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie	40 dzieci, 15 osób z pośród młodzieży 10 osoby dorosłe	Rada Sołecka Wsi Pożary i Wilamowo, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie
	„Pożyteczne wakacje Lipiec 2007 r. organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży z Pożar i Wilamowa. Wyjazdy, wycieczki, półkolonie w świetlicy	Fundacja Wspomagania Wsi w Warszawie, Bank Żywności w Olsztynie, Gmina Działdowo, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie	50 dzieci, 25 osób z pośród młodzieży pośrednio – rodzice (20 osób)	Rada Sołecka Wsi Pożary i Wilamowo,
	„Kultura bliska” - 2007 – 2008 r. opieka nad Pomnikiem Pomordowanych Ofiar Okupacji w Komornikach – remont pomnika, oczyszczanie terenu cmentarza. Beneficjenci – dzieci, młodzież, osoby dorosłe z sołectwa Pożary i Wilamowo	Fundacja Wspomagania Wsi w Warszawie, Gmina Działdowo,	50 dzieci, 25 osób z pośród młodzieży pośrednio – rodzice (20 osób)	Rada Sołecka Wsi Pożary i Wilamowo, Gmina Działdowo,
	Projekt „Wsi Spokojna, Wsi Wesola, której wiedza chwały doda” 2007 – 2008	Fundacja Grupy TP i UNDP Program Narodów Zjednoczonych w Warszawie, Gmina	16 kobiet bezrobotnych, 30 dzieci, 15 młodzieży	
	szkolenia komputerowe dla bezrobotnych, zajęcia twórcze dla dzieci,			

	spotkania bezrobotnych z doradcą zawodowym,	Działdowo, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie		
	Organizacja ferii zimowych w 2008 r. Wypoczynek dzieci i młodzieży z sołectwa Pożary i Wilamowo, organizacja wycieczek, zajęcia twórcze w świetlicy,	WBK - Bank Dziecięcych Uśmiechów w Olsztynie, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Działdowie	40 dzieci, 15 osób z pośród młodzieży , 10 osoby dorosłe	Rada Sołecka Wsi Pożary i Wilamowo,

2.3.2. Charakterystyka grup objętych pomocą społeczną w Gminie

Główne przyczyny, które kwalifikują społeczeństwo do korzystania z pomocy społecznej to:

- bezrobocie,
- długotrwała choroba,
- niepełnosprawność,
- uzależnienia,
- kryzys rodziny,
- przemoc w rodzinie

Tabela 9. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2004– 2007

Lata	Ubóstwo	bezdomność	Przemoc w rodzinie	Potrzeba ochrony macierzyństwa	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała i ciężka choroba	Alkoholizm	Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego W tym:	Rodziny niepełne	Rodziny wielodzietne
2004	-	-	10	45	520	75	54	25	203	68	135
2005	-	-	5	61	654	77	104	23	357	74	262
2006	-	1	8	22	650	80	72	29	307	84	222
2007	1	-	12	17	459	67	43	17	262	56	191

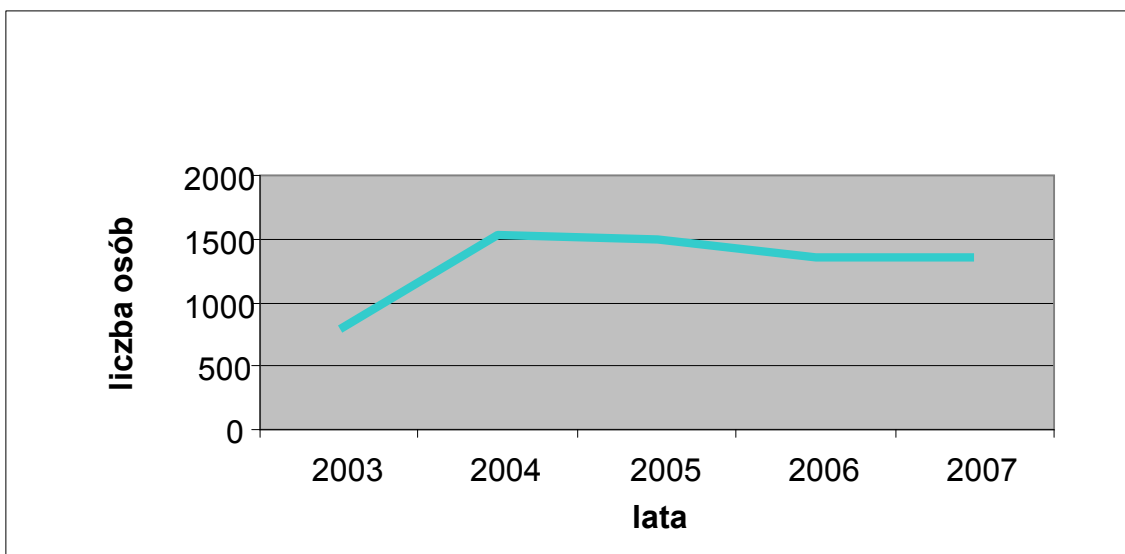
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Działdowie.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

Rodzaje pomocy	Nakłady
Zasilki stałe	256.827
Zasilki okresowe	362.666
Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	43732

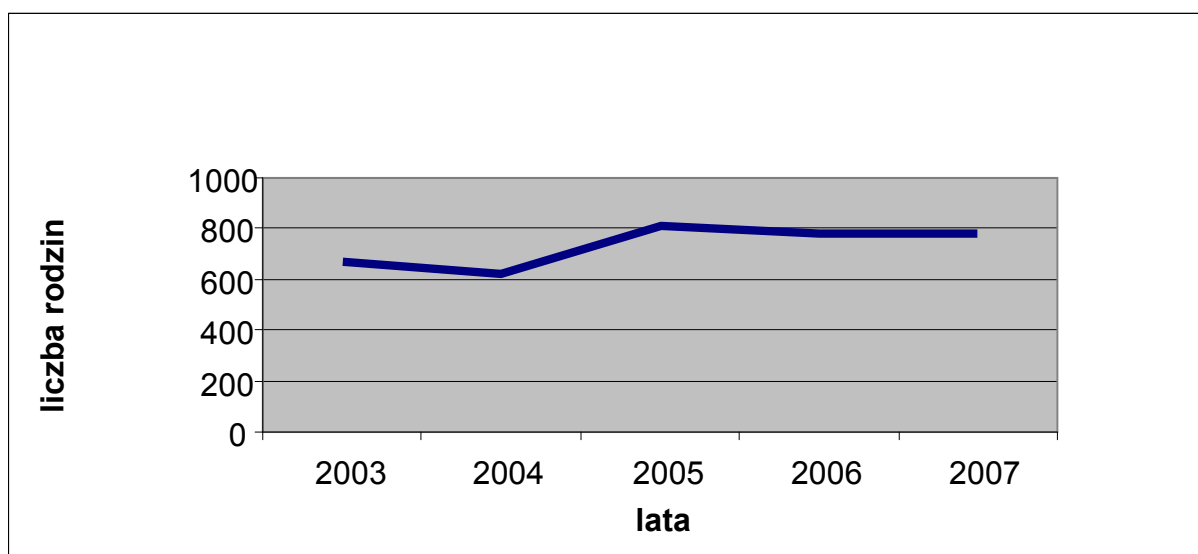
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Działdowie

Rys. 5 Liczba osób, którym przyznano pomoc społeczną w Gminie Działdowo

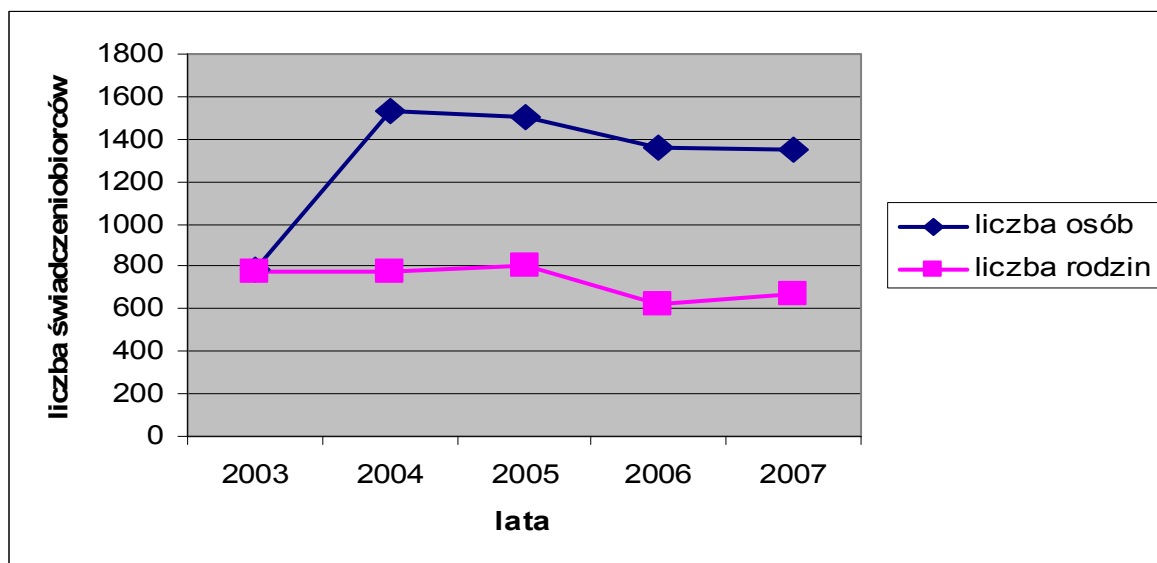
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

Rys. 6 Liczba rodzin, którym przyznano pomoc społeczną

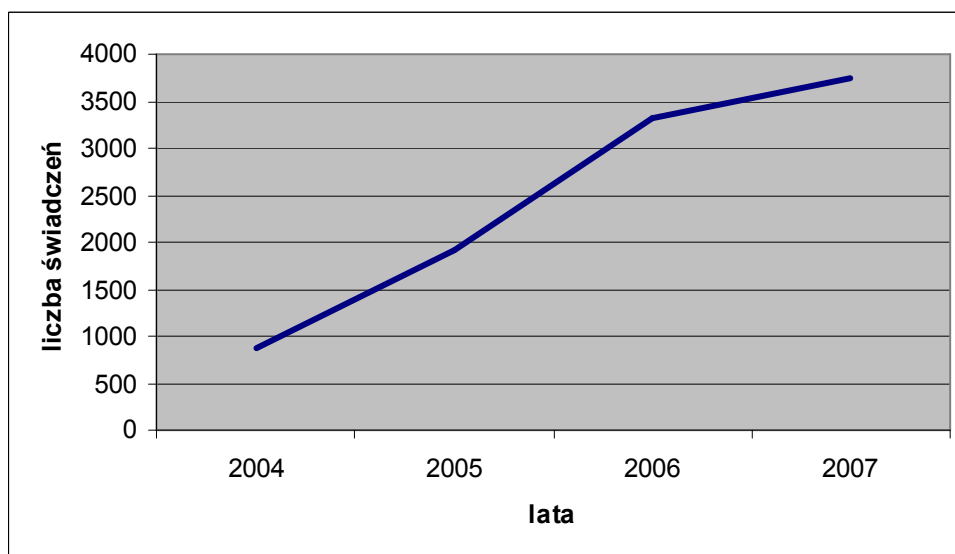
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

**Rys. 7 Liczba świadczeniobiorców, którym przyznano pomoc społeczną w Gminie
Działdowo**

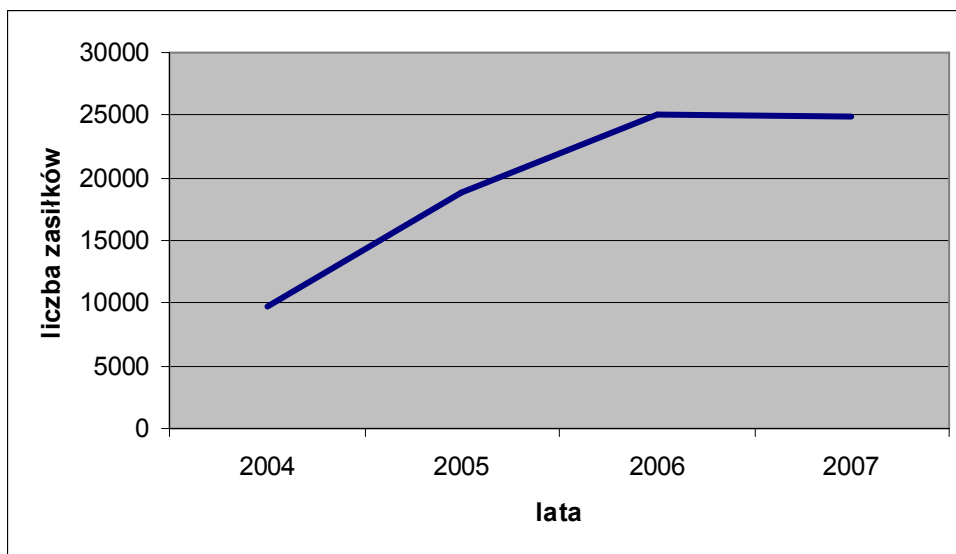
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

**Rys. 8 Liczba świadczeń opiekuńczych przyznanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w
Gminie Działdowo**

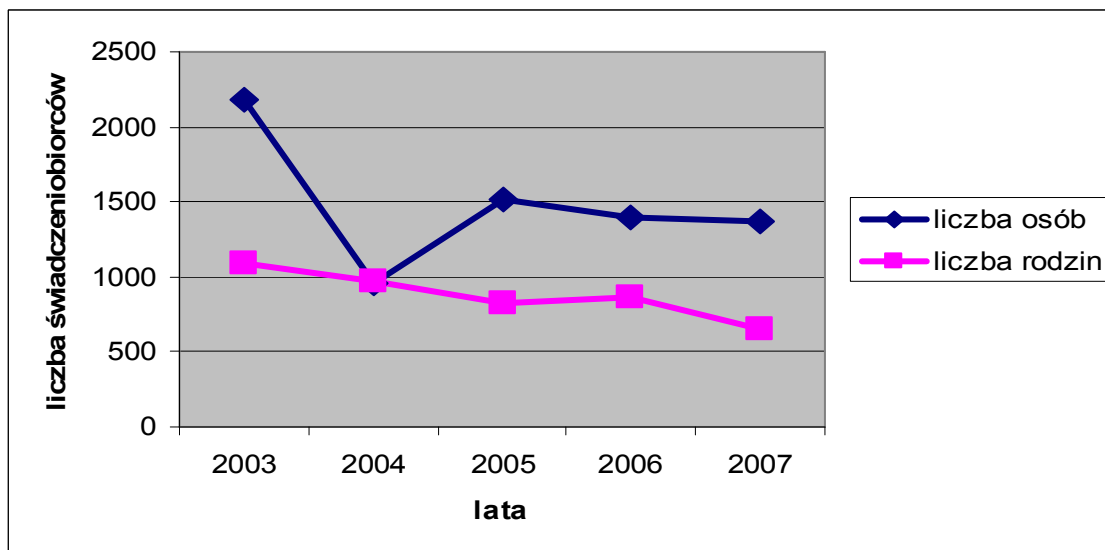
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

**Rys. 9. Liczba zasiłków rodzinnych przyznanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej
w Gminie Działdowo**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

**Rys. 10 Rzeczywista liczba świadczeniobiorców, którym przyznano pomoc społeczną
w Gminie Działdowo**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

Tabela 10. Wykorzystanie środków finansowych ogółem (za 2007 r.)

Zadania	Plan	Wykonanie
Zadania zlecone gminie		
Świadczenia rodzinne, którymi są: - zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, - świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne, - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka,	4.060.000	3.972.593
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	30.070	29.602
Zadania własne gminy: - dotacja celowa na dożywianie dzieci w szkole - zasiłki celowe i w naturze	60.000	60.000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Działdowie.

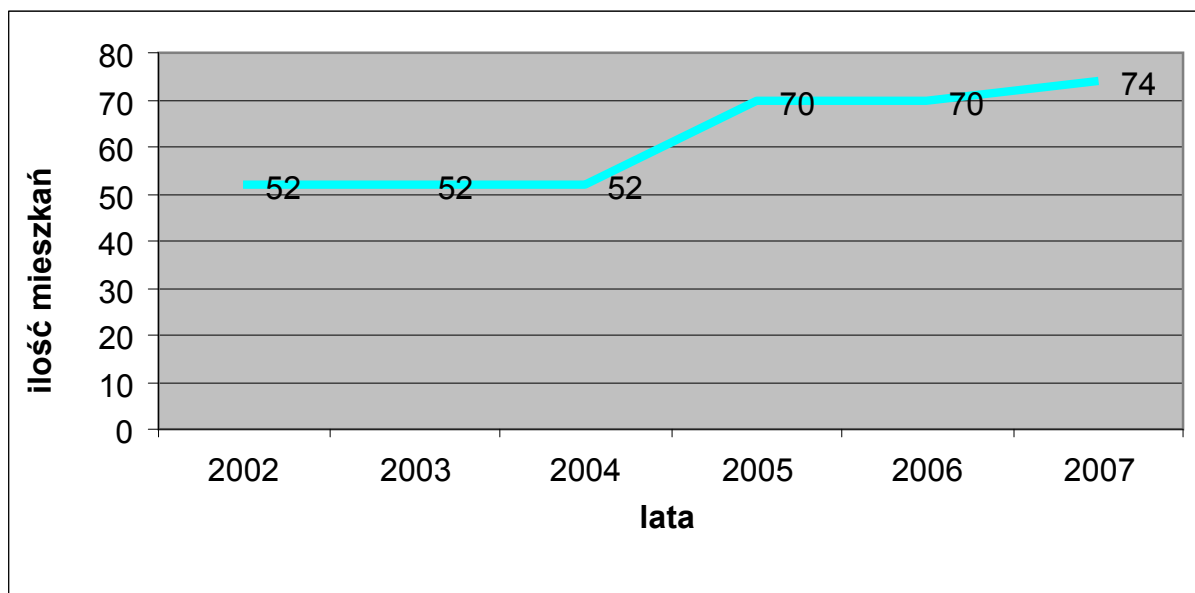

2.4. PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE I ICH CHARAKTERYSTYKA

2.4.1. Zasoby mieszkaniowe

Stan zasobów mieszkań komunalnych na obszarze gminy Działdowo wynosi obecnie 75 mieszkań. Większość wybudowano w latach 1918 – 1944, co świadczy o tym, że są to mieszkania kilkudziesięciu letnie wymagające pewnych nakładów finansowych na modernizację. Ilość mieszkań komunalnych na przełomie lat 2002 – 2007 wzrastała, co przedstawia poniższy wykres.

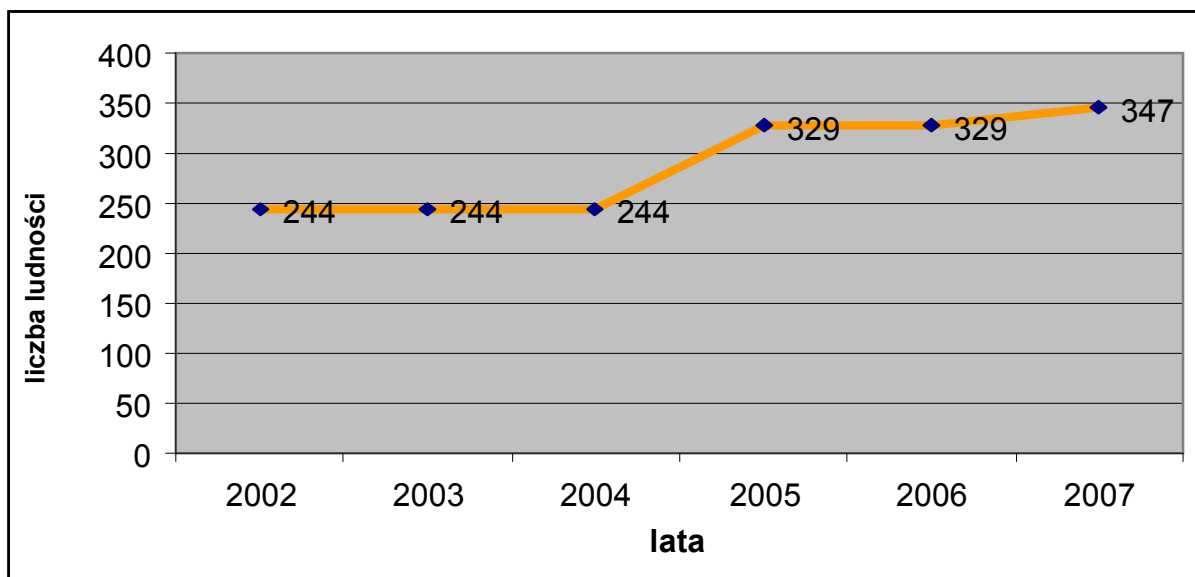
Rys. 11. Liczba mieszkań komunalnych na terenie gminy Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Referatu gospodarki komunalnej, planowania przestrzennego, gospodarki gruntami i ochrony środowiska Urzędu Gminy Działdowo.

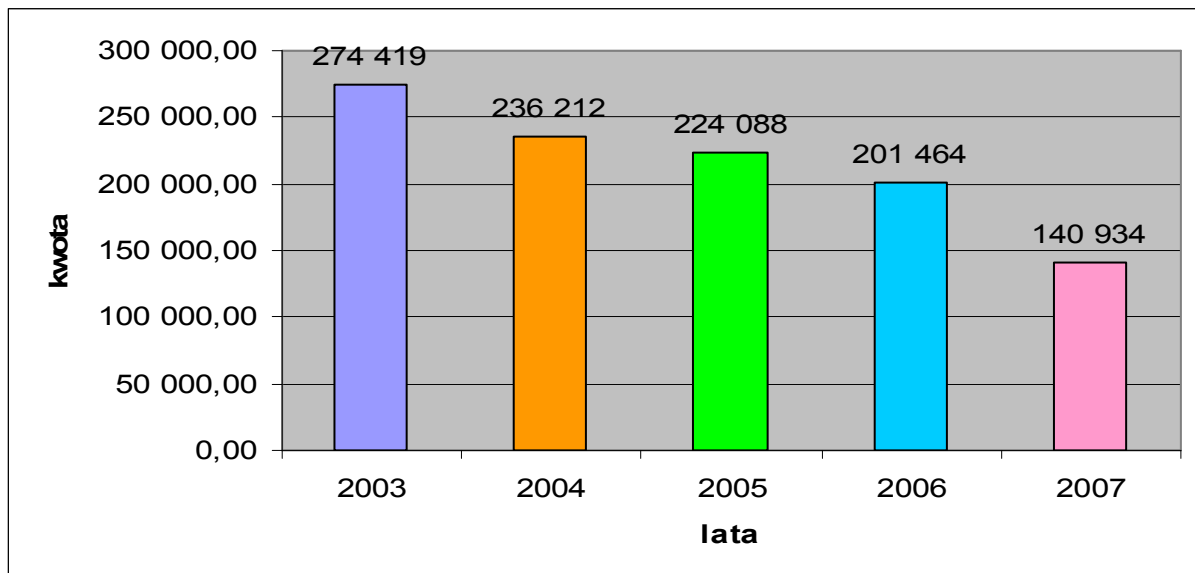
Wraz ze wzrostem liczby mieszkań wzrastała również liczba ludności zamieszkującej te lokale, co ma wpływ na większe obciążenia dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez zwiększoną liczbę przyznanych dodatków mieszkaniowych.

Rys. 12. Liczba ludności zamieszkującej lokale komunalne na terenie Gminy Działdowo.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu gospodarki komunalnej, planowania przestrzennego, gospodarki gruntami i ochrony środowiska Urzędu Gminy w Działdowie.

Rys. 13. Zestawienie wydatków poniesionych przez GOPS na dodatki mieszkaniowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Działdowo.

Z uzyskanych danych wynika, że obciążenia dotyczące wypłacanych dodatków mieszkaniowych przez GOPS na przestrzeni lat się zmniejsza, to nadal stanowi to duże obciążenie budżetu Ośrodka pomocy Społecznej. Na przestrzeni czasu wraz ze wzrostem zamożności społeczeństwa kwoty dodatków

mieszkańców będą ulegały zmniejszeniu, a pozostałe środki będzie można przeznaczyć na zmniejszenie innych problemów społecznych występujących na terenie gminy.

2.4.2 Ochrona zdrowia

Podstawową opiekę profilaktyczną – leczniczą dla ludności gminy Działdowo zapewniają Ośrodki Zdrowia w Uzdowie i Ruszkowie, a wszyscy mieszkańcy korzystają również z Powiatowego szpitala w Działdowie. Ochrona zdrowia społeczeństwa jest jednym z pięciu podstawowych elementów rozwoju zrównoważonego w gminie. Celem w tym zakresie jest poprawa, a przynajmniej nie pogarszanie stanu zdrowia społeczeństwa. Aby poprawić skuteczność działania w zakresie ochrony zdrowia należy prowadzić szerszą profilaktykę dla grup o podwyższonym ryzyku chorobowym, poszerzyć zakres działalności o dodatkowe działania i badania specjalistyczne, a także doposażyć ośrodki w dodatkowy sprzęt specjalistyczny.

W obu ośrodkach zdrowia na etatach zatrudnionych **jest 3 lekarzy, 3 pielęgniarki i 1 położna**. W roku 2007 udzielono 21 737 świadczeń medycznych mieszkańcom z terenu gminy, co stanowi **21,74 świadczenia na 1000 mieszkańców**.

Najczęstsze **problemy zdrowotne**, z którymi borykają się mieszkańcy gminy, to:

- choroby układu krążenia;
- choroby kręgosłupa (w tym osteoporoza);
- choroby układu oddechowego;
- choroby reumatyczne;
- astma;
- nadciśnienie;

- **starość;**
- **alkoholizm;**
- cukrzyca;
- choroby nowotworowe.

Główny nacisk w profilaktyce zdrowotnej dzieci i młodzieży ośrodki zdrowia kładą na organizowanie szczepień ochronnych, przeprowadzanie pogadanek z dziećmi i młodzieżą z różnych grup wiekowych, a także propagowanie zdrowego trybu życia.

2.4.3. Edukacja

Na obszarze gminy Działdowo działa 6 szkół podstawowych (Grzybiny, Klęczkowo, Petrykozy, Ruszkowo, Turza Wielka, Uzdowo), 2 gimnazja (Burkat, Sławkowo) i zespół szkół (Księży Dwór z oddziałami I-II w Wysokiej). Liczba dzieci objętych **wychowaniem przedszkolnym** wynosi **128**, natomiast liczba dzieci i młodzieży uczęszczającej do **szkół** na terenie gminy wynosi **1196** uczniów.

Szkoły wyposażone są także w zestawy multimedialne i sprzęt RTV. Występują jednak braki, jeśli chodzi o wyposażenie klas w pomoce dydaktyczne.

Szkoły nie posiadają odpowiedniej bazy do prowadzenia zajęć sportowych, jedyna sala sportowa znajduje się w Gimnazjum w Burkacie. W pozostałych szkołach zajęcia odbywają się na boiskach, korytarzach szkolnych lub w klasach lekcyjnych. Nie wszystkie szkoły posiadają odpowiednie boiska szkolne. Brakuje sprzętu sportowego.

W gminie nie działają przedszkola. Przy szkołach podstawowych istnieją oddziały klas „0”, do których uczęszczają dzieci sześciolatnie. Jeśli warunki na to pozwalają, do niektórych z nich przyjmowane są dzieci 5 – letnie.

W chwili obecnej dzieci w wieku przedszkolnym z terenu gminy Działdowo uczęszczają do przedszkoli miejskich na terenie Miasta Działdowo. W roku 2008 liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosi 38 dzieci, gdzie koszty opieki nad tymi dziećmi pokrywa gmina Działdowo z własnego budżetu.

Z danych przedstawionych poniżej wynika, że jest duże zapotrzebowanie na przedszkola w gminie Działdowo, o czym świadczą coraz większe obciążenia budżetu gminy przeznaczone na opiekę przedszkolną.

Tabela 11. Zestawienie ilości oddziałów klas zerowych

Oddziały „0”			
Szkoła podstawowa w:	Ilość oddziałów klas zerowych	Ilość uczniów	
		5-latków	6-latków
Grzybinach	1	-	9
Kłęzkowie	1	5	13
Petrykozach	1	7	7
Ruszkowie	2	-	22
Turzy Wielkiej	2	-	19
Uzdowie	1	-	25
Księżym Dworze	4	10	21

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Inspektora Oświaty, Kultury i Zdrowia Urzędu Gminy w Działdowie.

Tabela 12. Zestawienie kosztów związanych z opieką przedszkolną pokrywanych z budżetu Gminy Działdowo

Lp	Okres 2007 – 2008	Kwota z budżetu gminy zł
1	Styczeń – marzec 2007	26 334,62
2	Kwiecień – czerwiec 2007 r.	22 684,83
3	Wrzesień 2007	12 266,22
4	Październik - grudzień 2007 r.	37 808,97
5	Styczeń – marzec 2008 r	43 713,87

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Inspektora Oświaty, Kultury i Zdrowia Urzędu Gminy w Działdowie.

Liczba uczniów dojeżdżających do szkół wynosi 577, co stanowi połowę całej społeczności uczniowskiej. Dzieci dowożone są dwoma autobusami szkolnymi, tzw. „gimbusami” oraz autobusami PKS.

Nie wszystkie szkoły posiadają salę do zajęć świetlicowych, odbywają się one także w salach dydaktycznych.

Średnio w szkołach prowadzone są trzy, cztery koła zainteresowań. Są to najczęściej zajęcia informatyczne, sportowe bądź przedmiotowe.

Z dożywienia korzysta około 92 % uczniów.

Tabela 13. Propozycje zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy Działdowo

Lp.	Nazwa działania	Opis	Organizator	Liczba dzieci
1	Świetlica wiejska	Pracownia komputerowa	GOK	10-20
2	Świetlica wiejska	Zajęcia plastyczne	GOK	10-20
3	Świetlica wiejska	Zajęcia taneczne (taniec nowoczesny i ludowy)	GOK	10-20
4	Świetlica wiejska	Zajęcia muzyczne	GOK	10-20
5	Świetlica wiejska	Zajęcia sportowe(tenis stołowy, szachy)	GOK	10-20
6	Świetlica wiejska	Plastyka artystyczna	GOK	10-20
7	Zajęcia pozalekcyjne	Szkolny klub europejski	Gimnazjum Sławkowo	10-15
8	Zajęcia pozalekcyjne	Szkolne koło PCK	Gimnazjum Sławkowo	12-15
9	Zajęcia pozalekcyjne	Klub Caritas	Gimnazjum Sławkowo	12-15

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

10	Zajęcia pozalekcyjne	Szkolna liga matematyczna	Gimnazjum Sławkowo	12-15
11	Zajęcia pozalekcyjne	Klub czytelniczy	Gimnazjum Sławkowo	12-15
12	Zajęcia pozalekcyjne	Koło informatyczne	SP Ruszkowo	15
13	Zajęcia pozalekcyjne Zajęcia pozalekcyjne	Zajęcia logopedyczne (gimnastyka korekcyjno-kompensacyjna) Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze dla klas 1-3	ZS Księży Dwór ZS Księży Dwór	17 15
14	Zajęcia pozalekcyjne	Zajęcia wyrównawcze z matematyki i j. polskiego dla klas 4-6 i gimnazjum	ZS Księży Dwór	15
15	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko informatyczne	ZS Księży Dwór	15
16	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko teatralne	ZS Księży Dwór	15
17	Zajęcia pozalekcyjne	Chór szkolny	ZS Księży Dwór	25-30
18	Zajęcia pozalekcyjne	Szkolny klub sportowy	ZS Księży Dwór	15
19	Zajęcia pozalekcyjne	Samorząd uczniowski	SP Uzdowo	10-15
20	Zajęcia pozalekcyjne	Koło recytatorskie	SP Uzdowo	15-20
21	Zajęcia pozalekcyjne	Koło matematyczno - informatyczne	SP Uzdowo	15-20
22	Zajęcia pozalekcyjne	Szkolna kasa oszczędnościowa	SP Uzdowo	108
23	Zajęcia pozalekcyjne	Klub młodego ekologa	SP Uzdowo	15-20
24	Zajęcia pozalekcyjne	PCK – klub „Wiewiórka”	SP Uzdowo	15-20
25	Zajęcia pozalekcyjne	Gimnastyka korekcyjna	SP Uzdowo	10-15

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 - 2015

26	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko artystyczne	SP Uzdowo	15-20
27	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko komputerowe	SP Uzdowo	15-20
28	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko matematyczne	SP Grzybiny	18-20
29	Zajęcia pozalekcyjne	Zajęcia wyrównawcze z j. polskiego	SP Grzybiny	18-20
30	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko informatyczne	SP Grzybiny	18-20
31	Zajęcia pozalekcyjne	Koło szachowe	SP Turza Wielka	12-15
32	Zajęcia pozalekcyjne	Koło artystyczne	SP Turza Wielka	12-15
33	Zajęcia pozalekcyjne	Koło taneczne	SP Turza Wielka	12-15
34	Zajęcia pozalekcyjne	Koło PCK	SP Turza Wielka	60
35	Zajęcia pozalekcyjne	Koło Caritas	SP Turza Wielka	60
36	Zajęcia pozalekcyjne	Szkolny klub sportowy	SP Turza Wielka	12-15
37	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko taneczne	SP Petrykozy	15
38	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko ekologiczne	SP Petrykozy	15
39	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko sportowe	SP Petrykozy	15
40	Zajęcia pozalekcyjne	Kółko informatyczne	SP Petrykozy	15
41	Zajęcia pozalekcyjne	Chór	Gimnazjum Burkat	23
42	Zajęcia pozalekcyjne	Koło patriotyczno - regionalne	Gimnazjum Burkat	14
43	Zajęcia pozalekcyjne	Szkolny klub sportowy	Gimnazjum Burkat	24
44	Zajęcia pozalekcyjne	Zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze	SP Klęczkowo	25
45	Zajęcia pozalekcyjne	Koło teatralne	SP Klęczkowo	14
46	Zajęcia pozalekcyjne	Koło informatyczne	SP Klęczkowo	22
47	Zajęcia pozalekcyjne	Koło plastyczne	SP Klęczkowo	10
48	Zajęcia pozalekcyjne	Szkolny klub sportowy	SP Klęczkowo	10
49	Zajęcia pozalekcyjne	Gry i zabawy	SP Klęczkowo	24

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

50	Zajęcia pozalekcyjne	Koło matematyczne	SP Kłęczkowo	9
			Razem ok.:	861 os.

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Inspektora Oświaty, Kultury i Zdrowia Urzędu Gminy w Działdowie

Tabela 14. Zbiornicze zestawienie zajęć pozalekcyjnych prowadzonych na terenie Gminy Działdowo

ZAJĘCIA POZALEKCYJNE			
Udział w zajęciach pozalekcyjnych		Liczba uczniów	Liczba kół lub zajęć
Koła zainteresowań	1. Informatyczne	140	9
	2. Techniczne	0	0
	3. Przedmiotowe	173	12
	4. Artystyczne	129	7
	5. Sportowe	63	5
	6. Turystyczno-krajoznawcze	0	0
	7. Inne	194	7
Inne zajęcia pozalekcyjne	1. Drużyna zuchowa	12	1
	2. Drużyna harcerska	30	2
	3. S. K. Caritas	36	1
	4. S. K. PCK	96	5
RAZEM:		873	49

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Inspektora Oświaty, Kultury i Zdrowia Urzędu Gminy w Działdowie

Należy zauważyć, że pomimo bogatej oferty liczba godzin i dni zagospodarowanych przez te zajęcia wynosi najwyżej 2 dni w tygodniu po kilka godz. Poza tym zwykle są dzieci, które uczestniczą w kilku formach zajęć oraz takie, które nie uczestniczą w żadnych. Poza tym w zajęciach uczestniczą głównie dzieci z miejscowości, w których znajdują się szkoły i sąsiadujących.

W szkołach brak opieki lekarskiej i stomatologicznej. Szkoły mogą liczyć na pomoc pielęgniarki tylko raz w tygodniu.

W naszych szkołach funkcjonuje wiele programów profilaktycznych. Obejmują one dzieci i młodzież w różnym wieku, konkretną klasę, etap edukacyjny. Są one realizowane przez pojedynczych nauczycieli, wychowawców oraz całe zespoły czy Rady Pedagogiczne. Jednak efekty powyższych działań są znacznie ograniczone z powodu braku systematycznych rozwiązań w gminie w zakresie: opieki medycznej, zatrudnienia pracowników

ochrony w niektórych szkołach, finansowania budowy systemu monitoringu w szkołach, finansowania działań profilaktycznych szkół, działalności świetlic wiejskich i terapeutycznych.

Wzrasta liczba uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych, zarówno tych, których zdolności i umiejętności warto rozwijać. Oferta szkół dla uczniów z trudnościami poszerza się. Jednak nie w każdej szkole pracuje pedagog, a jeżeli pracuje to w niewystarczającej liczbie godzin. Psycholog nie jest zatrudniony w żadnej szkole.

W większości szkół godziny zajęć logopedycznych, wyrównawczych, przydzielane są z tzw. „godzin do dyspozycji dyrektora”.

Zajęcia socjoterapeutyczne finansuje Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W większości szkół podstawowych w naszej gminie uczniowie objęci są nauczaniem języka obcego od pierwszej klasy szkoły podstawowej (tabela nr 8) Zajęcia dodatkowe odbywają się w ramach tzw. „godzin do dyspozycji dyrektora” lub dzięki dotacji celowej w ramach programu ministerialnego. W szkołach gimnazjalnych są prowadzone zajęcia dodatkowe z języka obcego.

**Tabela 15. Zestawienie zajęć z j. obcego prowadzonych w szkołach na terenie gminy
Działdowo.**

Udział w zajęciach z j. obcego		Liczba uczniów		
		SP	Gimnazjum	Razem
Język angielski	Zajęcia obowiązuujące	257	237	494
	Zajęcia dodatkowe	96	39	-
Język niemiecki	Zajęcia obowiązuujące	236	174	60
	Zajęcia dodatkowe	45	100	45
Język rosyjski	Zajęcia obowiązuujące	7	13	20
	Zajęcia dodatkowe	-	-	-

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Inspektora oświaty, kultury i zdrowia Urzędu Gminy w Działdowie.

W szkołach prowadzona jest również wymiana międzynarodowa w ramach Programu Sokrates-Comenius. Udział w tym programie brali tylko uczniowie Publicznego Gimnazjum w Burkacie.

W trzech ostatnich latach szkolnych na wymianę wyjechało czternaścioro uczniów. W roku 2006/07 miała miejsce wizyta w Karlsruhe w Niemczech, w poprzednich latach były to wizyty na Słowacji i Wielkiej Brytanii. Dalsza wymiana zależy od tego czy szkoła otrzyma następny grant na realizację projektu międzynarodowego.

Liczba organizowanych przez szkoły wyjazdów jest niewysoka. Najczęściej organizowane są wyjazdy jednodniowe.

Niewiele szkół realizuje programy współfinansowane ze środków zewnętrznych.

W SP w Grzybinach i PG w Burkacie realizowane są projekty w ramach Programu UE Sokrates-Comenius (obecnie Program Lifelong Learning). Na realizację 3-letnich projektów szkoły te otrzymały każda po około 65 tys. zł. W Gimnazjum w Burkacie finansowane są zajęcia sportowe i program dla młodzieży zagrożonej marginalizacją „Drogowskaz – bis, a w Zespole Szkół w Księżym Dworze realizowany jest także „Drogowskaz-bis” oraz projekty „Równać Szanse” i „Śpiewająca Polska”.

Według danych Inspektora Oświaty, Kultury i Zdrowia w Gminie Działdowo w roku 2007 zatrudnionych było 145 nauczycieli. Liczbę zatrudnionych w Gminie Działdowo nauczycieli w poszczególnych typach placówek ukazuje poniższa tabela:

Tabela 16. Liczba zatrudnionych nauczycieli w gminie Działdowo w roku 2007.

Liczba zatrudnionych nauczycieli			
Placówka	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Ogółem
Szkoła podstawowa	66	14	80
Gimnazjum	28	8	36
Zespół szkół	25	4	29
Razem	119	26	145

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Inspektora oświaty, kultury i zdrowia w Urzędzie Gminy w Działdowie.

W zawodzie nauczyciela 82,1% ogółu zatrudnionych pracowników stanowią kobiety.

Najliczniejszą grupę stanowią nauczyciele dyplomowani – 43,4%. Drugą, co do wielkości grupą są nauczyciele mianowani – 37,2%. Nauczyciele kontraktowi stanowią 15,2% ogółu zatrudnionych w Gminie Działdowo nauczycieli. Uwagę zwraca niski odsetek nauczycieli stażystów, zaledwie 4,8%.

Nauczyciele ze stażem pracy 21-25 lat to najliczniejsza grupa (29,7%) oraz 16-20 lat (15,2%). Łącznie nauczyciele ci stanowią prawie ½ ogółu pracujących nauczycieli w Gminie Działdowo.

Ważnym wskaźnikiem w analizie struktury zatrudnienia nauczycieli jest poziom ich wykształcenia. Zdecydowana większość nauczycieli posiada wykształcenie wyższe magisterskie z przygotowania pedagogicznego. Odsetek nauczycieli z takim przygotowaniem wynosi 88,3% ogółu zatrudnionych.

Sytuacja dzieci z rodzin problemowych	2007
Liczba spraw dotyczących ograniczenia i pozbawienia opieki rodzicielskiej	
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	16
Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Działdowskim, które objęły opieką dzieci z terenu Gminy Działdowo	26
Liczba rodzin, w których umieszczono dzieci z terenu Gminy Działdowo	36
Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	1
Liczba dzieci adoptowanych	1

2.4.4. Bezrobocie

Wprowadzenie w Polsce gospodarki rynkowej spowodowało pojawienie się nowego zjawiska – jawnego bezrobocia. Dynamika, skala i struktura bezrobocia, jak też jego negatywne konsekwencje są odczuwane nie tylko przez osoby dotknięte brakiem pracy i ich rodziny, ale również przez całe społeczeństwo.

Dlatego też bezrobocie jest ważnym problemem społecznym. Trwały brak pracy ma ogromny wpływ na zaspokajanie potrzeb społecznych w różnych sferach życia, prowadzi do powstania zjawisk patologii społecznej, zakłóca prawidłowy rozwój społeczeństwa, jest źródłem napięć i konfliktów. Bezrobocie budzi społeczne niezadowolenie, wywołuje niezgodę na istniejącą rzeczywistość.

Bezrobocie w szczególny sposób dotyka wsie, które ze względu na położenie geograficzne, strukturę społeczno – gospodarczą, poziom urbanizacji i infrastrukturę społeczną charakteryzują się małym lokalnym rynkiem pracy.

Na terenie Gminy Działdowo bezrobocie wywołuje różne negatywne skutki społeczne w sferze ekonomicznej, powoduje szybką degradację ekonomiczną, spadek poziomu życia, potęguje biedę. Ta tendencja utrzymuje się od kilku lat. Na dzień 31 grudnia 2007 r. w Gminie Działdowo łącznie bez pracy pozostaje 783 osób.

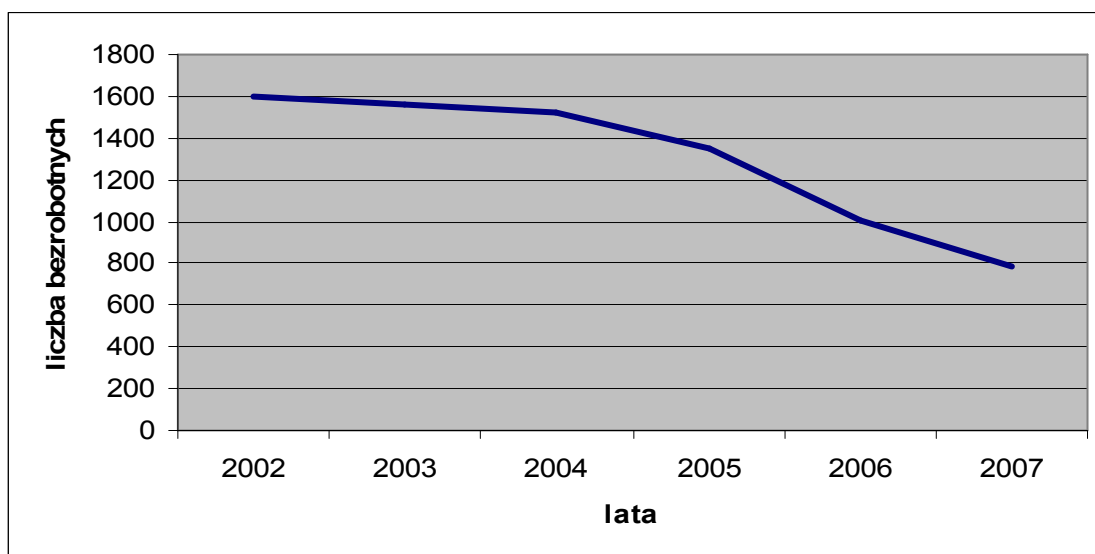
Poniższe dane obrazują bezrobocie na terenie Gminy Działdowo w latach 2004-2007.

Tabela 17. Stopa bezrobocia w Gminie Działdowo.

L.p.	Rok	Ogólna liczba bezrobotnych	W tym kobiety	% liczby kobiet to ogólnej liczby bezrobotnych	Stopa bezrobocia
1.	2004	1524	895	57%	24,1%
2.	2005	1544	882	57%	24,2%
3.	2006	1009	685	68%	15,7%
4.	2007	783	573	73%	13,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Działdowo i Referatu ewidencji ludności Urzędu Gminy w Działdowie.

Rys. 14 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Działdowo i GUS

Znaczny odsetek osób bezrobotnych stanowią kobiety. Poziom bezrobocia wśród nich w stosunku do ogółu bezrobotnych kształtował się na poziomie ok. 70% i w analizowanym okresie wykazywał tendencję wzrostową. Takie różnice wynikają z tradycyjnego podziału ról. Kobiety ciągle są rzadziej zatrudniane i słabiej opłacane niż mężczyźni. Częściej też rezygnują z pracy po to, aby zająć się wychowywaniem dzieci dlatego, że zbyt mało zarabiają i nie mogą sobie pozwolić na zatrudnienie opiekunki. Taka sytuacja powoduje to, że kobiety czują się pominięte, nie doceniają własnej wartości czują się gorsze od mężczyzn, chociaż często mają wyższe kwalifikacje i wykształcenie niż oni.

**Tabela 18. Poziom wykształcenia bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Działdowo
-stan na 31 grudnia 2007**

L.p.	Rok	Poziom wykształcenia - ogółem				
		Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
1.	2007	16	121	25	184	437

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP Działdowo.

L.p.	Rok	Poziom wykształcenia kobiet				
		Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
1.	2007	13	99	23	133	305

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP Działdowo.

Z podanych danych w tabeli wynika, że wśród osób bezrobotnych w Gminie Działdowo najmniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wyższym wykształceniem, a największą bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym. Wnioskować z tego można, że wykształcenie jest jednym z kluczowych czynników rozwojowych gminy.

Niski poziom uprzemysłowienia Gminy Działdowo powoduje powstawanie długotrwałego bezrobocia (gmina ma zdecydowanie rolniczy charakter).

Dodatkowo niepokojącym jest fakt, że zjawisko długotrwałego bezrobocia dotyka coraz częściej młodych ludzi, kończących szkoły, czyli tych o największym potencjale możliwości życiowych i zawodowych. Sytuację komplikuje fakt, że aktywizacja tej grupy osób jest trudna, ponieważ wraz z wydłużającym się okresem pozostawania bez pracy, spada mobilność i postępuje zagrożenie marginalizacją społeczną.

Długotrwałe bezrobocie jest też jedną z poważniejszych i najczęstszych przyczyn udzielania świadczeń pomocy społecznej, jednak systematyczne ograniczanie świadczeń z pomocy społecznej powoduje, że wysokość tych świadczeń nie zabezpiecza nawet najpilniejszych potrzeb i prowadzi do ciągłego pogarszania się sytuacji materialnej długotrwałe bezrobotnych i w efekcie do ubóstwa.

2.4.5. Niepełnosprawność, długotrwała choroba i osoby starsze

Niepełnosprawność to słabość, ograniczenie psychofizyczne uniemożliwiająca pełnię fizycznego, psychicznego i duchowego funkcjonowania. Powoduje upośledzenie wszystkich do pewnego stopnia, obszarów życia człowieka. Zakres konsekwencji zależy od rodzaju niepełnosprawności, stopnia uszkodzenia danego narządu i wieku osoby niepełnosprawnej.

Przyjmuje się, że w procesie przystosowania do życia z niepełnosprawnością istotną rolę odgrywają czynniki psychologiczne i społeczne.

Długotrwałe np. zablokowanie potrzeb, zwłaszcza potrzeby bezpieczeństwa, niezależności, poczucia własnej wartości, samorealizacji, wyzwała stany stresowe, frustracyjne i lęki. Jest to dysfunkcja, która jest niezależna od woli człowieka, powoduje trudności w porozumieniu się ze społeczeństwem, a co za tym idzie izolację, kompleksy, strach przed nowościami np. technicznymi znacznie ułatwiającymi życie i kontakt z otoczeniem. Osoby niepełnosprawne przeważnie nie mają pracy, czyli nie funkcjonują w społeczeństwie czują się niepotrzebne i odrzucone, nie mają stałych dochodów i żyją często na granicy ubóstwa.

Rodzaje niepełnosprawności

1. Obniżona sprawność sensoryczna – brak, uszkodzenie lub zaburzenie funkcji analizatorów zmysłowych (są to m.in. osoby niewidome, niedowidzące, głuche, niedosłyszące, z zaburzeniami percepcji wzrokowej i słuchowej)
2. Obniżona sprawność intelektualna – demencja starcza
3. Obniżona sprawność funkcjonowania społecznego – zaburzenia równowagi nerwowej, emocjonalnej oraz zdrowia psychicznego

4. Obniżona sprawność komunikowania się – utrudniony kontakt słowny (zaburzenia mowy, autyzm, jąkanie się)
5. Obniżona sprawność ruchowa – osoby z dysfunkcją narządu ruchu (wrodzoną lub nabytą)
6. Mózgowe porażenie dziecięce
7. Obniżona sprawność psychofizyczna z powodu chorób somatycznych – np. nowotwory, guz mózgu, cukrzyca, rak

Najczęstsze przyczyny niepełnosprawności

1. Wady wrodzone
2. Choroby przewlekłe (80%)
3. Nagłe – wypadki, urazy, zatrucia

Edukacja niepełnosprawnych uczniów

Tab. 19 Informacje o uczniach o specyficznych potrzebach edukacyjnych

Uczniowie		Liczba
Realizujący indywidualny tok nauki		3
Realizujący indywidualny program nauki		5
Objęci nauczaniem indywidualnym	Zajęcia w domu	2
	Zajęcia w szkole	5

Uczniowie z orzeczeniami	Liczba
Upośledzeni w stopniu lekkim	15
Upośledzeni w stopniu umiarkowanym/znacznym	5
Niesłyszący i słabo słyszący	4
Niewidomi i słabo widzący	0
Przewlekłe choroby	4
Niepełnosprawni ruchowo	2
Niedostosowani społecznie	8
Zagrożeni uzależnieniem lub zaburzeniem zachowania	12

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Inspektora oświaty, kultury i zdrowia w Urzędzie Gminy Działdowo

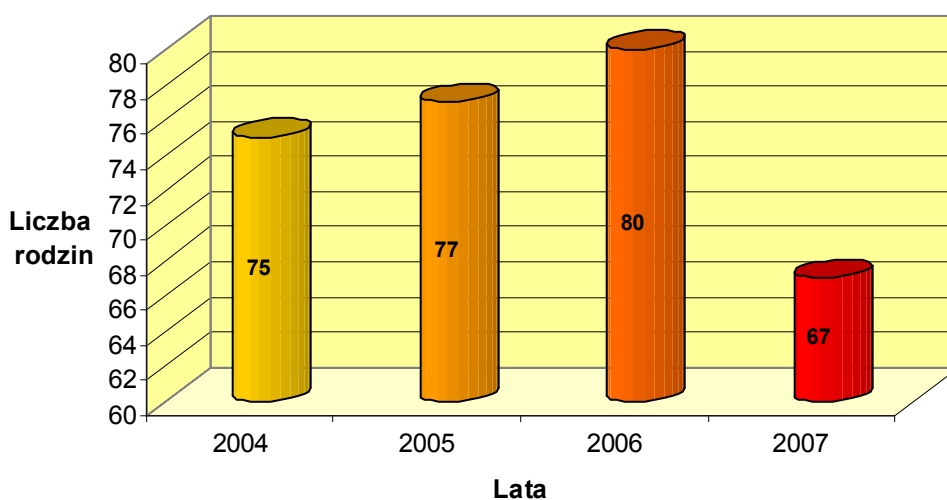
Wzrasta liczba uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych, zarówno tych, których zdolności i umiejętności warto rozwijać. Oferta szkół dla uczniów

z trudnościami poszerza się. Jednak nie w każdej szkole pracuje pedagog, a jeżeli pracuje to w niewystarczającej liczbie godzin. Psycholog nie jest zatrudniony w żadnej szkole.

W większości szkół godziny zajęć logopedycznych, wyrównawczych, przydzielane są z tzw. „godzin do dyspozycji dyrektora”.

Zajęcia socjoterapeutyczne finansuje Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Rys. 15. Liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu niepełnosprawności w latach 2004 -2007

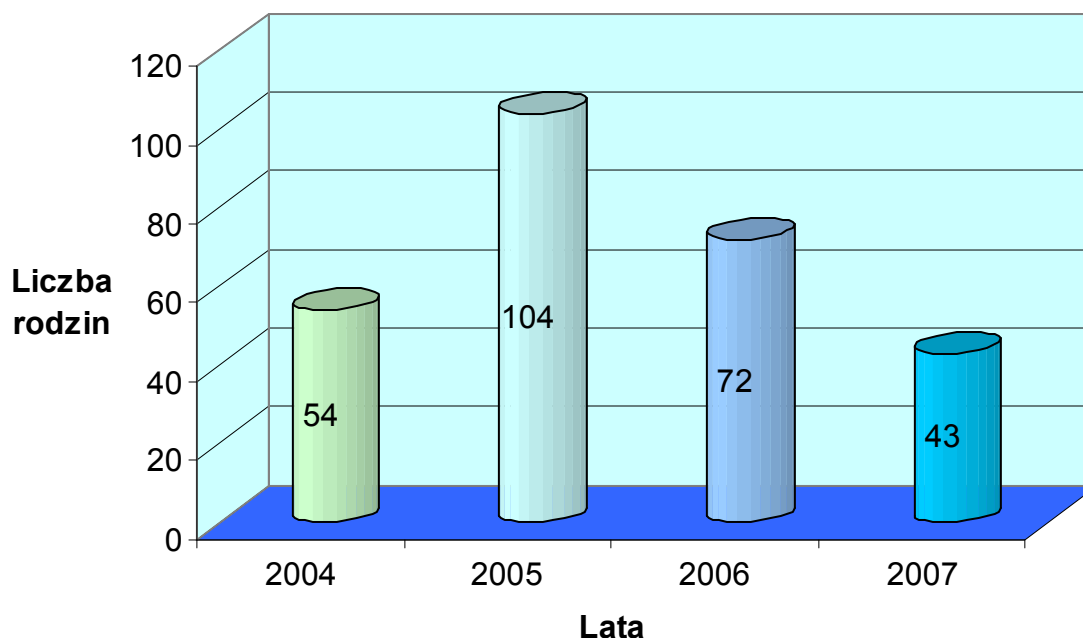

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Działdowo.

Sytuacja osób długotrwale chorych

Osoby długotrwale chore nie mogą pracować, a koszty utrzymania rodzin w których są osoby długotrwale chore w szybkim tempie rosną (operacje, rehabilitacje, pielęgnacja). Osoby dotknięte długotrwałą chorobą borykają się z wieloma problemami a przede wszystkim brakiem środków finansowych na leczenie oraz rehabilitację, ograniczeniem możliwości poruszania się i w kontaktach społecznych. Poważnym problemem jest brak na terenie gminy gabinetów specjalistycznych, co wiąże się z dojazdami oraz długim okresem oczekiwania na wizytę specjalistyczną w najbliższych placówkach specjalistycznych. Osoby te pozostawione same sobie, są często zniechęcone, jak również z powodu braku środków finansowych rezygnują z zakupu droższego leku czy też kolejnych wizyt u specjalistów.

Rys. 16. Liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Działdowo.

Sytuacja osób starszych

Liczba osób starszych wzrasta, o czym świadczą dane (tabela 6 na str. 14) . W roku 2002 osób w wieku poprodukcyjnym było 11,8%, a w 2006 wzrosła do 13,8%.

Polityka wobec osób starszych określana jest jako polityka realizacji interesów osób starszych. Dotyczy potrzeb i warunków bytu ludzi starszych i ma na celu te działania, które w sposób planowy i celowy mają wpłynąć na poprawę sytuacji życiowej starszych ludzi. Służy temu system świadczeń związanych z zabezpieczeniem społecznym. Polityka społeczna zakłada działania na rzecz praw tej kategorii ludzi. Dotyczy to oświaty, kultury, ochrony zdrowia, organizacji czasu wolnego, ochrony pracy ludzi starszych, pomocy obłożnie chorym, pracy socjalnej z osobami starszymi, kształtowania odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomocy instytucjonalnej oraz warunków materialnych seniorów.

Polityka społeczna uwzględniając prawa człowieka starszego uwzględniać powinna przede wszystkim jego godność. Stosunek do człowieka starszego jest miarą humanistycznych stosunków w społeczeństwie.

Politykę społeczną wobec osób starszych zdefiniować można, jako system realizowanych w jej ramach działań, mających na celu wszechstronną kompensację malejących wraz z wiekiem możliwości samodzielnego zaspokajania potrzeb, integrację z lokalną społecznością oraz przygotowanie do starości.

Generalnie można wskazać na dwa cele, stanowiące niejako myśl przewodnią współczesnej polityki społecznej wobec osób starszych. Są to: prawo do samostanowienia i decydowania o swojej przyszłości i kształtowania hierarchii własnych potrzeb oraz współodpowiedzialność za swoje losy.

Formowanie celów polityki społecznej wobec osób starszych jest procesem wymagającym uwzględnienia nie tylko obiektywnych potrzeb ludzi starszych i ich otoczenia ale i finansowych możliwości podmiotów odpowiedzialnych za realizację tej polityki. Podejścia do pomocy osobom starszym mogą być następujące:

- Autonomia – to zachowanie przez nich suwerenności w podejmowaniu decyzji o sposobach życia w starości,- Integracja – zapewnienie starszej generacji warunków do udziału w życiu społecznym,- Opieka – zapewnienie pomocy w razie wynikającego z wieku lub stanu zdrowia ubytku sił fizycznych lub psychicznych,
- Organizacja, której zadaniem jest koordynacja działania podmiotów polityki wobec ludzi starszych.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego. Osoby starsze boją się nie tylko chorób i niepełnosprawności, ale także osamotnienia i nietolerancji, gdyż w dzisiejszych czasach panuje „kult młodości”. Wiadomym jest, że wraz z wiekiem człowiek słabnie. Ma to swój negatywny skutek nie tylko dla osoby starzejącej się. Jest to dla niej samej zagrożenie ze względu na osoby i przedmioty ją otaczające, gdyż może ona stać się potencjalną ofiarą napaści, kradzieży, itp. oraz nie radzić sobie z niektórymi czynnościami wymagającymi użycia większej siły. Największym problemem społecznym ludzi starszych jest samotność. Często człowiek starszy znajduje się w niekorzystnej sytuacji we własnej rodzinie. W toku licznych i szybkich przemian przeobrażeniu ulega także model rodziny. Znikają dwu-, trzypokoleniowe rodziny, w których osoby starsze mogły liczyć

na opiekę, zainteresowanie. Rodzina, która w sferze emocjonalnej wypełniała całe życie usamodzielnia się, często partner umiera. Seniorzy polscy żyją najczęściej w rodzinach swych dzieci. Rodziny korzystają z obecności oraz pomocy babci czy dziadka, tym bardziej, że instytucje opieki nad dziećmi są słabo rozwinięte, a na wsi prawie ich nie ma. Problem pojawia się wówczas, gdy starszy człowiek staje się niesprawny, iż zaczyna to obarczać rodzinę. W polskiej rzeczywistości rodzina nie znajduje dostatecznej pomocy instytucjonalnej w sprawowaniu opieki i pielęgnacji nad człowiekiem starszym i niepełnosprawnym. Na miejsce w domu pomocy społecznej muszą czekać latami, gdyż jest ich wciąż za mało. Marginalnym zjawiskiem obecnych czasów jest również fakt, że osoby starsze stają się niepotrzebne, a pozwala się im egzystować ze względu na comiesięczną emeryturę, którą się im „zabiera”.

Rodzina, mimo chęci i starań, nie zawsze sama jest w stanie zapewnić pełną pomoc seniorom. Dlatego, aby skuteczniej pomagać, ułatwiać tym ludziom życie, należy wspierać rodzinę w jej funkcjach opiekuńczych. O prawie osób w podeszłym wieku do opieki instytucjonalnej i o obowiązkach instytucji świadczących tę formę pomocy stanowi Europejska Karta Społeczna. Państwo gwarantuje przede wszystkim świadczenia pieniężne, jednak system emerytalno – rentowy nie jest doskonały i często powoduje niedostatki materialne. Niskie dochody sprawiają że osoby w starszym wieku należą do najbiedniejszej warstwy społecznej. Dlatego, aby temu zapobiec zostały powoływane do działań różne instytucje niosące pomoc ludziom w podeszłym wieku. Jedną z podstawowych instytucji służących osobom starszym jest **Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS)**. Usługi oferowane w takich ośrodkach ściśle określa Ustawa o Pomocy Społecznej z 29 listopada 1998 (z późn. zmianami). Celem głównym takiego ośrodka jest dążenie do jak największej samodzielności jej podopiecznych i ich aktywizacja w podejmowaniu działań zmierzających do poprawy jakości własnego życia.

Sieć istniejących instytucji i placówek wspomagających osoby starsze jest wciąż niewystarczająca, oferty są zbyt małe w stosunku do ogromu potrzeb społecznych. Dotyczy to zarówno miejsc jak i niezadowalającej jakości usług. W działaniach na rzecz ludzi starszych, obowiązkiem całego społeczeństwa, a zwłaszcza władz rządowych i samorządowych różnych szczebli, jest zapewnienie godnych warunków życia, należytej pozycji społecznej (przez właściwe regulacje prawne i rozwiązania organizacyjne). System wsparcia powinien obejmować zarówno opiekę, ale i kształcenie ludzi w podeszłym wieku.

W latach dziewięćdziesiątych zaczęto skupiać większą uwagę na problemach ludzi starszych i ma to z pewnością swój pozytywny oddźwięk. Naród, który nie szanuje swoich seniorów, to naród bez przyszłości.

2.4.6. Uzależnienia

W ciągu ostatnich lat w Polsce nastąpił znaczny wzrost różnorodnych zjawisk dewiacyjnych: alkoholizmu i narkomanii. Najbardziej rozpowszechnionym zjawiskiem jest jednak alkoholizm.

2.4.6.a. Alkoholizm

Alkoholizm jest uważany za chorobę. Alkoholicy to ludzie uzależnieni od alkoholu. Alkohol jest zmieniającą świadomość używką, która może spowodować chorobę o nieuchronnym i dającym się przewidzieć przebiegu. Choroba ta rujnuje pijącego fizycznie, emocjonalnie, duchowo i intelektualnie. Właściwe leczenie może jednak powstrzymać jej rozwój i pijącego przywrócić do zdrowia. Przyczyny alkoholizmu nie są znane; alkoholikiem może stać się każdy i niezależnie od tego ile i jak mocne alkohole pije. Wielu uzależnionych

pije tylko okresowo, wielu pije tylko piwo. Trudno jest przewidzieć, jak długo ktoś utrzyma się w granicach picia towarzyskiego, ile lat picia spowoduje, że zostanie alkoholikiem.

Alkoholikiem jest ktoś, u kogo (stale lub, co jakiś czas) odzywa się przymus picia i kto traci kontrolę nad ilością wypitego alkoholu. Osoba taka po wypiciu pierwszego kieliszka traci kontrolę nad ilością wypitego alkoholu, nie potrafi się powstrzymać i pije tyle, że upija się. Po pewnym czasie ten brak kontroli rodzi coraz poważniejsze problemy i chory stopniowo przestaje kierować całym swoim życiem i staje się mniej odpowiedzialny, zarówno w stanie upojenia jak i na trzeźwo.

Pijący podają wiele powodów swojego picia, ale nie rozumieją i nie przyjmują faktu uzależnienia. Mówią najczęściej: piję, bo nikt mnie nie rozumie; bo mam kłopoty w domu; bo mam kłopoty w pracy; bo dostałem awans; bo nie dostałem awansu. Tymczasem prawda jest inna – alkoholik pije zawsze z jednego powodu – **bo jest uzależniony od alkoholu i musi pić.**

Powody podawane jako usprawiedliwienie picia to racjonalizacja części intelektualnego mechanizmu, który pozwala choremu sądzić, że nie jest alkoholikiem. Przełamanie tego mechanizmu, który pozwala choremu sądzić, że nie jest alkoholikiem jest najważniejszym i zarazem najtrudniejszym etapem leczenia. Chory musi sam uznać, że alkohol jest problemem w jego życiu, a jego nadużywanie powoduje wszystkie pozostałe problemy. Im dłużej alkoholik nie ponosi konsekwencji picia, tym trudniej mu dostrzec fakt uzależnienia.

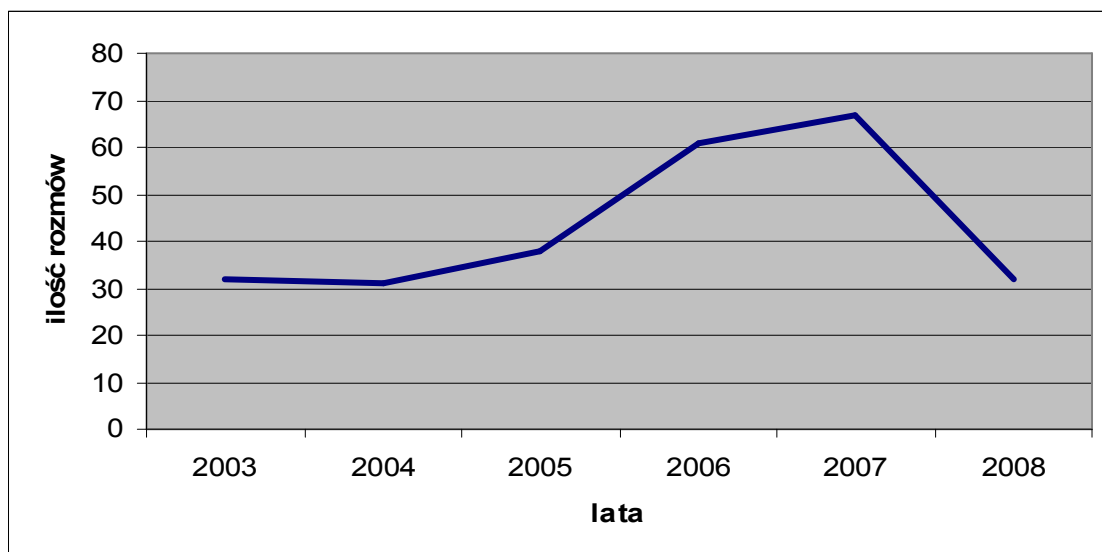
Alkoholizm jest też przyczyną wielu nieporozumień, kłótni rodzinnych a nawet jej rozpadu. Dlatego właśnie jednym z zadań pomocy społecznej jest udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy pomocy psychologicznej i prawnej, ale również prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej i zapobiegawczej skierowanej głównie do ludzi młodych po to, aby uchronić ich od powielenia drogi życiowej rodziców.

Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy i wykonywane one są poprzez realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W ramach Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa punkt konsultacyjno – informacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i osób współuzależnionych oraz osób doznających przemocy .

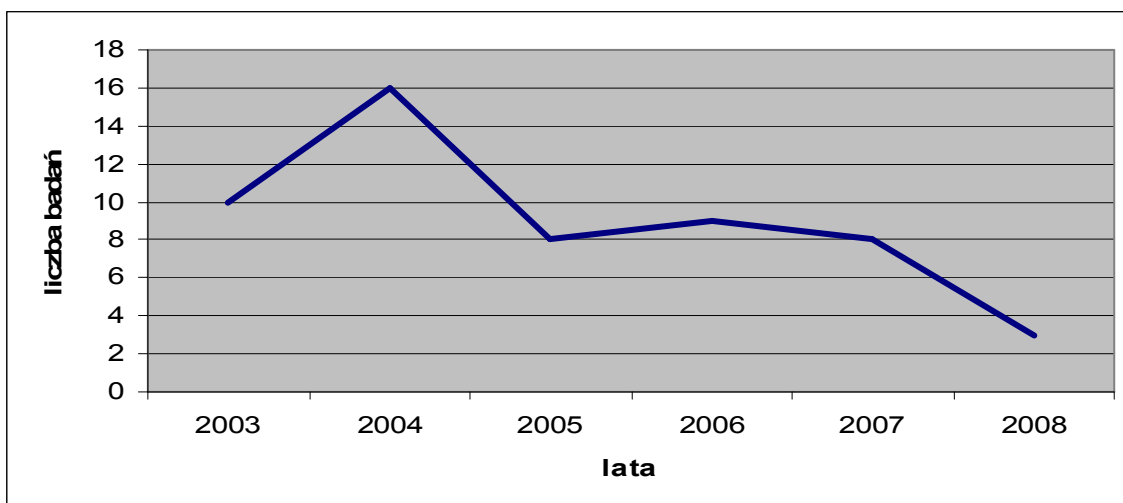
W 2007 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Działdowo odbyła **6 posiedzeń**, podczas których przeprowadzane były rozmowy interwencyjno – motywacyjne zarówno z osobami uzależnionymi, jak też z członkami ich rodzin. **Z 67 osobami** przeprowadzono rozmowy, z czego skierowano do Poradni Uzależnień – **43 osoby**, w **8 przypadkach** skierowano sprawy do sądu o leczenie przymusowe. W poradni uzależnień w Działdowie leczenie podjęło **25 osób** współuzależnionych.

Rys. 17 Ilość rozmów przeprowadzonych z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi

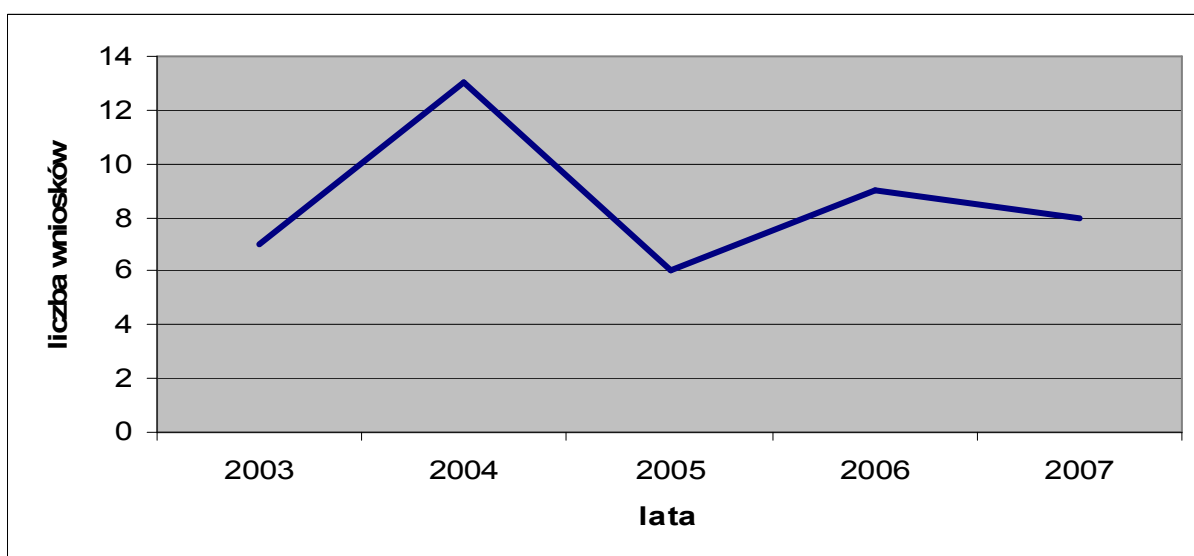
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Rys. 18 Liczba badań przeprowadzonych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Rys. 19 Ilość wniosków skierowanych do Sądu Rejonowego w sprawie leczenia odwykowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Oprócz pomocy udzielanej przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych osoby uzależnione i ich rodziny mogą liczyć na wsparcie ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej :

a) materialnej w formie:

- zasiłków
- organizowanie koloni letnich dla dzieci

b) rzeczowej w formie:

- żywności,
- odzieży

c) psychologicznej i prawnej

- udzielanie wsparcia dla rodzin z problemem alkoholowym
- informowanie o chorobie i możliwości leczenia
- diagnozowanie całej rodziny i proponowanie pomocy dla wszystkich jej członków
- sporządzanie wywiadów środowiskowych w celu skompletowania dokumentacji do sądu.
- prowadzi dokumentację „Niebieska Karta”

„Niebieska Karta”

Jednym z wielu czynników powstawania przemocy w domu panuje istniejący niestety alkohol. Program „Niebieskiej Karty” ma na celu zapobieganie eskalacji przemocy w rodzinie. Głównym założeniem tego programu jest wypracowanie stałych zasad współpracy pomiędzy Policją, a innymi podmiotami zajmującymi się udzielaniem pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

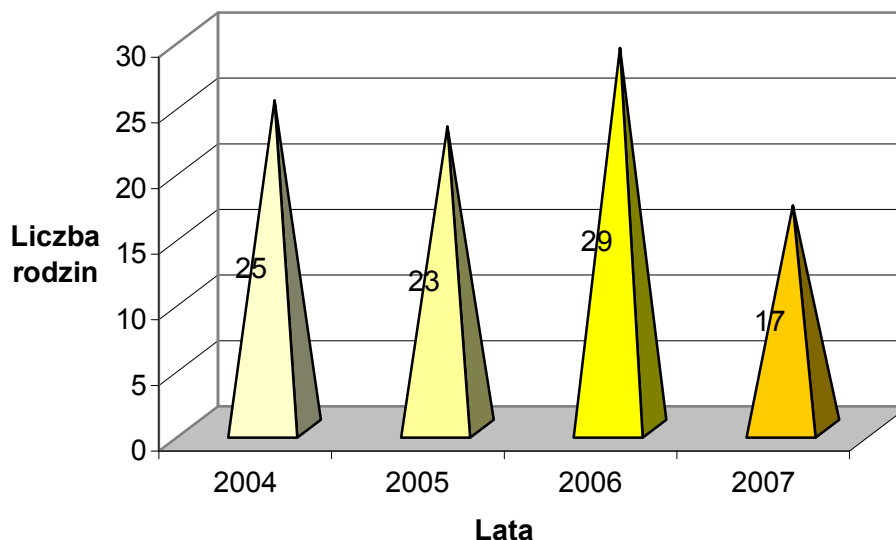
W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Działdowie pracownicy socjalni również zakładają swoim podopiecznym potrzebującym pomocy „Niebieskie Karty”. Obecnie jest **7 założonych „Kart Niebieskich”** w naszym ośrodku. Pracownik socjalny z racji swoich kompetencji ma możliwość rozpoznania potrzeby rodziny, a także pracy z rodziną nad problemem. Mogą zmotywować osoby pokrzywdzone do skorzystania z pomocy psychologicznej a także podjąć wspólnie z dzielnicowym interwencje i wymieniać między sobą informacje. Po powiadomieniu przez policję pracownik socjalny podejmuje

działania, tj.: odwiedza środowisko, gdzie wcześniej miały miejsce interwencje policji w związku np. z przemocą domową. Z danych Komendy Powiatowej Policji w Działdowie w latach 2003 – 2007 na terenie Gminy Działdowo **przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu popełniono 125** w tym znęcanie fizyczne i psychiczne, groźby karalne i uszkodzenie ciała.

Jakie są najważniejsze cele procedury „Niebieskiej Karty”.

1. Głównym celem procedury jest skoncentrowanie uwagi na ofiarę przemocy i udzielanie jej wsparcia oraz zapewnienie jej względnego bezpieczeństwa. Dzięki wizytom dzielnicowego ofiara przemocy czuje się zainteresowana ze strony instytucji, a tym samym jej poczucie izolacji społecznej ulega przełamaniu.
2. Sporządzona notatka jest urzędowym dokumentem, który może być dołączony w postępowaniu przygotowawczym lub sądowym.
3. Dzięki „Niebieskim Kartom” można rozróżnić interwencje domowe typu: awantura domowa spowodowana nadmierną ilością alkoholu, bójka, głośna impreza od przypadków interwencji.
4. Dla sprawcy przemocy interwencja policji jest sygnałem, że jego zachowanie jest naganne i odnotowane. Sprawca nie może czuć się bezkarny.

Rys. 20. Liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu alkoholizmu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Działdowo.

Przedstawione dane wskazują, że w analizowanym okresie liczba osób, którym udzielono pomocy jest duża, co jest bardzo niepokojące. Z tego faktu należy wywnioskować, że działania profilaktyczne prowadzone do tej pory powinny zostać zintensyfikowane, aby zapobiec np. dziedziczeniu choroby alkoholowej, patologii, powstawaniu rodzin dysfunkcyjnych.

Przeciwdziałanie alkoholizmowi to podejmowanie szeregu przedsięwzięć zmierzających do:

1. Spadku spożycia alkoholu wśród mieszkańców Gminy Działdowo, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
2. Zwiększenia skuteczności pomocy psychoterapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu.
3. Zwiększenia pomocy osobom żyjącym na co dzień z osobami uzależnionymi od alkoholu.
4. Zmniejszania wszelkich szkód, które powodują pijane osoby, ze szczególnym uwzględnieniem kierowców, sprawców przemocy domowej, zaniedbań rodzinnych i opiekuńczych.

5. Zmniejszanie ilości nowych zachorowań na chorobę alkoholową.
6. Realizowanie działań prewencyjnych i profilaktycznych w stosunku do dzieci i młodzieży w celu uchronienia ich przed używaniem, nadużywaniem i uzależnieniem od alkoholu.

2.4.6.b. Narkomania

Problem narkomanii w Gminie Działdowo jest marginalny. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na przestrzeni ostatnich lat nie zanotował żadnych przypadków potrzeby udzielenia pomocy rodzinom ze względu na występujący w nich problem narkotykowy, co nie oznacza, że zjawisko to w naszej gminie nie występuje ale to, że osoby uzależnione nie zdają sobie sprawy ze swojego problemu i nie ujawniają się, w związku z czym nie można im pomóc.

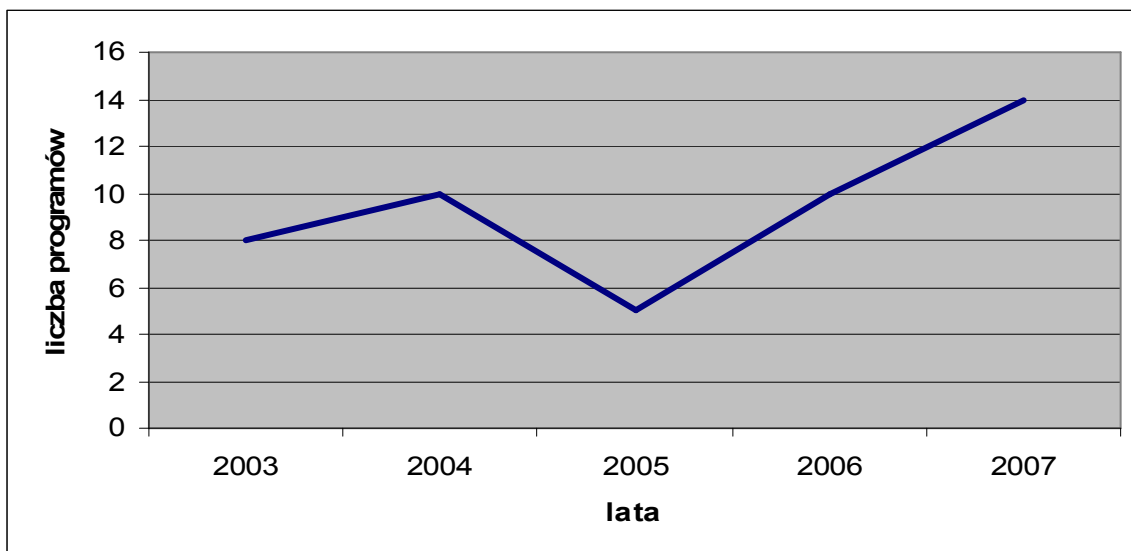
Po narkotyki sięgają najczęściej młodzi ludzie pod wpływem grupy, w której funkcjonują chcą się dopasować, zaimponować kolegom. Często powodem pierwszego kontaktu z narkotykami jest zwykła ciekawość. W dzisiejszych czasach, w których tak ceniona jest wysoka pozycja materialna i zawodowa wykształciła się nowa grupa zagrożenia składająca się z ludzi bardzo ambitnych chcących osiągnąć sukces za wszelką cenę, nawet za cenę utraty zdrowia czy w skrajnych przypadkach życia.

Zjawisko narkomanii stanowi narastający problem społeczny. Obecnie pojawiła się nowa generacja odurzających się – zażywających amfetaminę, palących marihuanę i haszysz, jednak nie wypadających szybko ze swoich ról społecznych.

Dlatego tak ważne jest uświadomienie zagrożenia, jakie niesie z sobą narkomania i docenienie znaczenia profilaktyki.

2.4.6.c. Działania profilaktyczne

Rys. 21 Liczba programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisji Rozwiązywania Problemów alkoholowych

Na terenie Gminy Działdowo obowiązuje uchwała Nr IX/82/03 z dnia 23 sierpnia 2003 r. Rady Gminy Działdowo w sprawie ustalenia zasad usytuowania na terenie Gminy Działdowo miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera zadania, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych oraz zmniejszenie patologii, które aktualnie występują. Swoim zasięgiem obejmuje grupy ryzyka i osoby uzależnione. Główne zadania tego programu to:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu głównie poprzez:
  - a. udzielanie informacji na temat możliwości leczenia uzależnienia, terapii czy udzielenia informacji o grupach wsparcia,

- b. organizowanie i finansowanie szkoleń,
  - c. finansowanie obozów, biwaków terapeutycznych dla osób uzależnionych i ich rodzin;
2. Udzielenia rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- a. podejmowanie interwencji i kierowanie spraw do odpowiednich instytucji,
  - b. diagnozowanie sytuacji w rodzinie i proponowanie pomocy dla wszystkich jej członków,
  - c. współpraca z innymi instytucjami w zakresie organizowania dodatkowej opieki, pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla dzieci z rodzin, w których występują problemy alkoholowe;
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,
- a. realizacja programów profilaktycznych w szkołach,
  - b. udział w finansowaniu szkolnych programów profilaktyki,
  - c. udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych związanych z profilaktyką alkoholową,
  - d. finansowanie świetlic środowiskowych i szkolnych poprzez wyposażenie ich w sprzęt i materiały niezbędne do prowadzenia zajęć,
  - e. organizacja i finansowanie wyjazdów dla dzieci i młodzieży,
  - f. promowanie zdrowego stylu życia wolnego od alkoholu i innych używek,
  - g. zorganizowanie i sfinansowanie specjalistycznych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów społecznych,

- a. wspomaganie działalności Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Działdowie,
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów,
  - a. Przeprowadzanie odpowiednich czynności wyjaśniających zmierzających do ustalenia osób dopuszczających się naruszenia przepisów,
6. Ograniczanie dostępu do alkoholu,
  - a. przestrzeganie uchwał Rady Gminy w sprawie ustalenia zasad usytuowania na terenie gminy Działdowo miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
  - b. przestrzeganie zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
  - c. organizacja i finansowanie szkoleń dla sprzedawców alkoholi.

Na realizację powyższych zadań w budżecie gminy przeznaczono 82 000 zł.

2.4.7. Kryzys rodziny.

Rodzina to fundament, najważniejsza jednostka funkcjonująca w społeczeństwie. Wypełnia zarazem ważne funkcje w ramach społeczeństwa globalnego, w zakresie prokreacji oraz w dziedzinie socjologii jednostek i ich przygotowania do życia i działania w zmieniającym się szybko społeczeństwie.

Ze względu na duże znaczenie rodziny dla społeczeństwa, trzeba rodzinę chronić i wspierać. W niej wszystko się zaczyna, ona daje poczucie bezpieczeństwa, pełnej akceptacji i miłości.

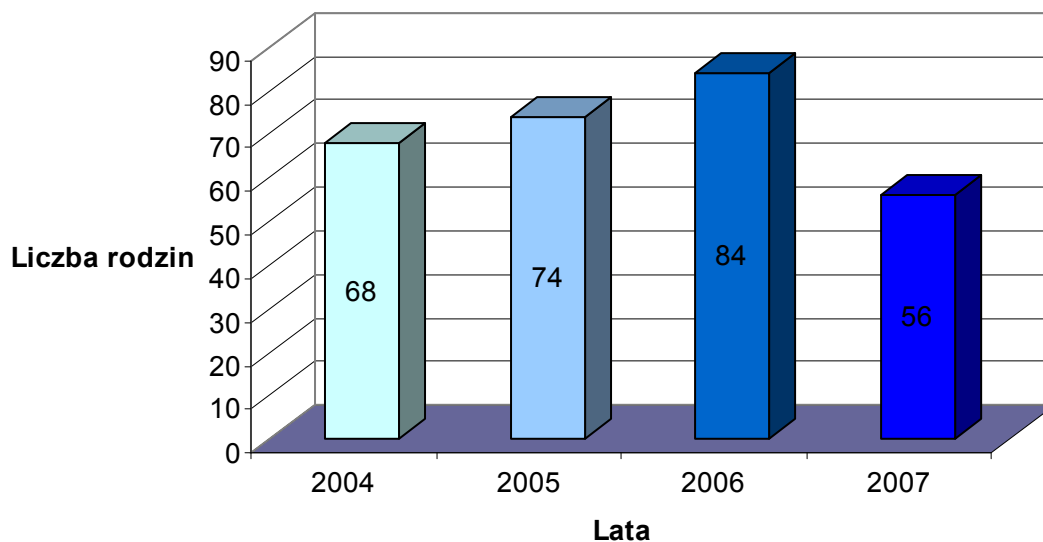
Funkcje rodziny: to cele, do których zmierza życie i działalność rodziny oraz zadania, jakie pełni rodzina na rzecz swych członków, zaspokajając ich potrzeby. Aby spełniała swoją rolę potrzebuje odpowiednich warunków do zaspokajania potrzeb psychicznych człowieka, a zwłaszcza potrzeby więzi i

wzajemnej przynależności, poczucia własnej wartości, zachowania ciągłości biologicznej, możliwości rozwoju osobowego przez konieczność przystosowania się do warunków życia wynikających z intymnej bliskości drugiego człowieka i przyjęcia odpowiedzialności za jego los i dzieci. Funkcja opiekuńczo – wychowawcza, rodzina jest miejscem wychowania dzieci.

Zachwianie podstawowych funkcji rodziny może spowodować w konsekwencji zniechęcenie do działania, pozytywnego postrzegania świata, utratę własnej wartości, braku perspektyw. W życiu człowieka pozbawionego rodziny pojawia się poczucie zbędności i wyłania się w efekcie grupa ludzi marginalnych i wykluczonych z uczestnictwa w życiu społecznym. Grupa ta wyzwała, nowe negatywne zjawiska w postaci patologii społecznych.

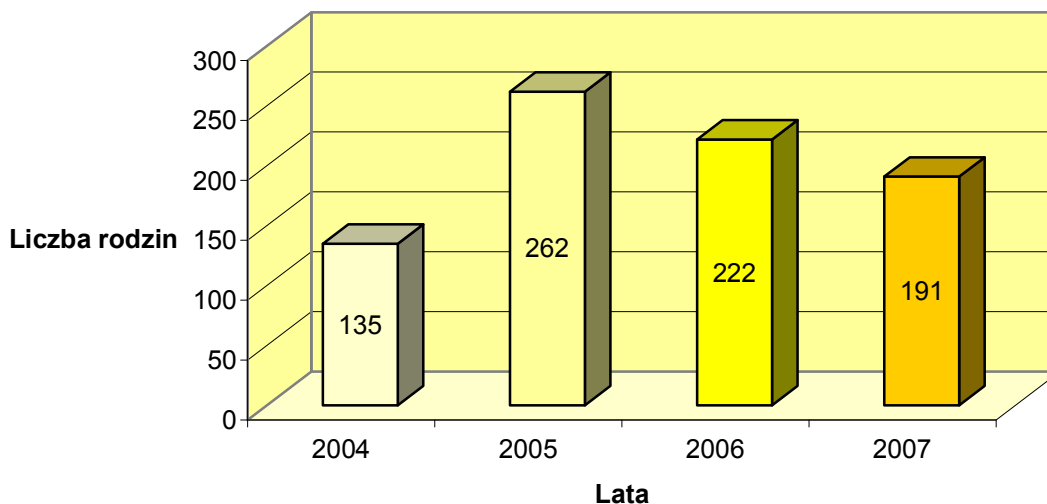
Kryzys rodziny skutkuje kłopotami wychowawczymi, różnego rodzaju dysfunkcjami, a ofiarami tych zjawisk są najmłodsi – dzieci. Pomoc rodzinom z takimi kłopotami należy do zadań pomocy społecznej.

Rys. 22 Liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – rodziny niepełne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Działdowie.

Rys. 23. Liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – rodziny wielodzietne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Działdowie.

Oprócz kłopotów wychowawczych kryzys rodziny powoduje sieroctwo i bezdomność.

Sieroctwo – naturalne, to taka sytuacja kiedy rodzice dziecka nie żyją.

W przypadku sieroctwa społecznego dziecko pozbawione jest opieki rodzicielskiej z innych powodów, najczęściej należą do nich: alkoholizm, rozkład pożycia małżeńskiego, bieda, choroby psychiczne lub fizyczne rodziców.

Zjawisko to jest niepokojące, ponieważ wynika z ogólnej sytuacji społeczno – polityczno - gospodarczej naszego kraju. Jest ono postrzegane w kategorii zjawiska patologicznego.

Bezdomność określa się jako sytuację osób, które w danym czasie nie posiadają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne. Stan ten jest uwarunkowany wieloczynnikowo, między innymi poprzez zmniejszoną zdolność do

samodzielnego życia i radzenia sobie, poddania się wymaganiom społeczeństwa, niewielką odporność na sytuacje trudne, czy marginalizację społeczną.

2.4.8. Przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest zazwyczaj słabsza, a sprawca silniejszy. Zgodnie z art. 207§1 Kodeksu Karnego, przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Ponad 95% ofiar przemocy w rodzinie to kobiety i dzieci. Co trzecia osoba w Polsce styka się z przemocą w rodzinie. Każdego roku około 50 kobiet popełnia samobójstwo z powodu przemocy ze strony partnera. W sprawach dotyczących przemocy w rodzinie sądy wydają często wątpliwe wyroki i maksymalnie złagodzone kary.

Według Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc domowa to wszelkie incydenty gróźb, przemocy lub nękania (psychologicznego, fizycznego, seksualnego, ekonomicznego lub emocjonalnego) między osobami dorosłymi, którzy żyją w związku partnerskim lub są członkami tej samej rodziny, niezależnie od płci i orientacji seksualnej. Zwiększenie efektywności systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy dla rodzin krzywdzonych wymaga inspirowania i promowania nowych, skutecznych rozwiązań problemu. Największym wyzwaniem przed którym stoimy, jest niska wykrywalność i mała skuteczność prowadzonych działań. Zwłaszcza rozpoznawanie przemocy stosowanej przez rodziców i opiekunów wobec dzieci, z wyjątkiem najbardziej drastycznych form krzywdzenia, jest bardzo trudne, a jeszcze trudniejsze podejmowanie interwencji z zewnątrz oraz uzyskanie akceptacji społecznej dla zorganizowanych w tym zakresie działań. Stworzenie nowych instrumentów pracy systemu z wykorzystaniem dobrych

praktyk stosowanych w innych krajach, większych środków finansowych uzyskanych z funduszy unijnych bądź innych źródeł pozabudżetowych, a także nowoczesnych technik informacyjnych, niezwykle podniesie efektywność działań, przełamanie bariery komunikacyjnej oraz umocni społeczne zaufanie w skuteczność systemu.

Problemem przemocy w rodzinie zajmuje się zarówno Policja jak i GOPS.

Tabela 19. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie

<i>Lp.</i>	<i>Rok</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinach</i>
1	2004	10	43
2	2005	5	22
3	2006	8	51
4	2007	12	66

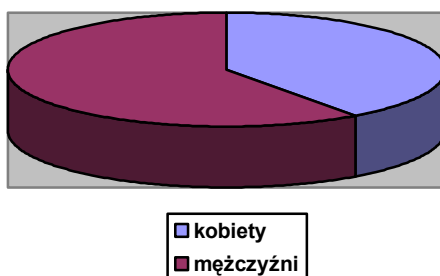
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Działdowo.

2.4.9. Katalog zidentyfikowanych problemów społecznych w gminie, określony na podstawie ankiety i wybrany podczas warsztatów

Ankieta przeprowadzono wśród mieszkańców gminy Działdowo. Grupa respondentów liczyła 450, wróciło **378** ankiet (tj. 84%), co stanowi **6,3 % osób dorosłych zameldowanych na stałe na terenie Gminy Działdowo.**

Płeć: 255 osób to kobiety (tj. 67,5%), a 117 mężczyźni – 31%.

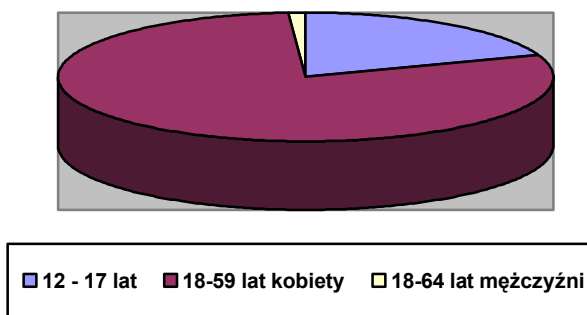
Rys. 24 Płeć respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wiek: 12 – 17 lat 38 osób, 18 – 59 lat kobiety – 155 osób, 18 – 64 lata mężczyźni – 2 osoby.

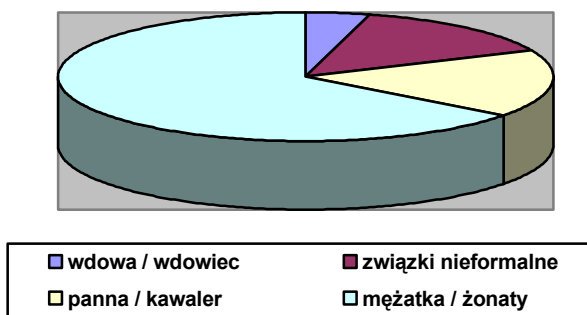
Rys. 25. Wiek respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Stan cywilny: żyjący w związku nieformalnym – 31 osób, wdowa/wdowiec – 9 osób, panna/kawaler – 37 osób, mężatka/żonaty – 141 osób.

Rys. 26. Stan cywilny respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

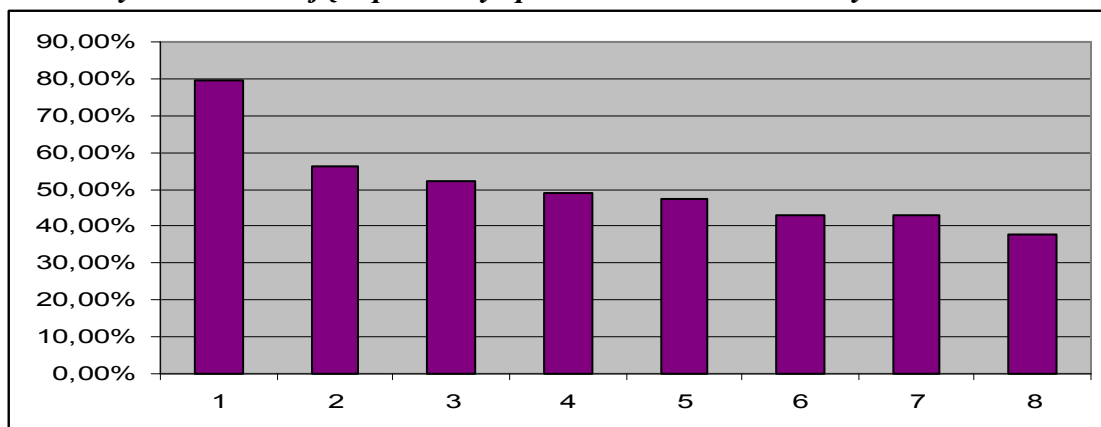
Rozbieżności wynikają z tego, że część ankiet nie była całkowicie wypełniana, niektóre ankiety były tylko częściowo wypełniane.

Na podstawie ankiet uzyskano następujące wyniki:

I. Według ankietowanych dominującym problemem społecznym lub deficytem na terenie gminy Działdowo jest:

Liczba odpowiedzi	% odpowiedzi
1. Zapotrzebowanie na świadczenie usług opiekuńczych –	301 79,6%
2. Bezproduktywne spędzanie czasu przez dzieci i młodzież	213 56,3%
3. Problem alkoholowy wśród rodzin	197 52,1%
4. Problemy zdrowotne osób starszych	185 48,9%
5. Bezrobocie	180 47,6%
6. Wśród osób cierpiących na długotrwałe choroby problemem jest trudność w znalezieniu pracy	163 43,1%
7. Brak kontaktów towarzyskich wśród osób starszych	162 42,8%
8. Brak możliwości rozwijania zainteresowań wśród dzieci i młodzieży	143 37,8%

Rys.27 Dominujące problemy społeczne na terenie Gminy Działdowo.

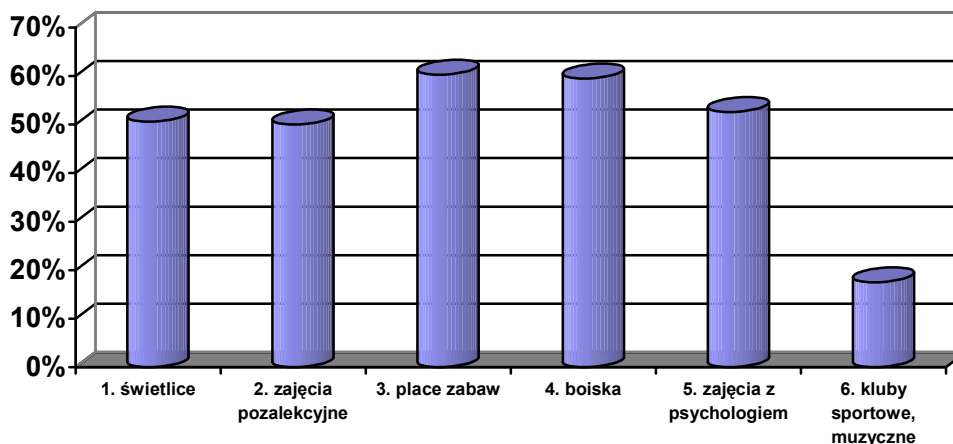

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

II. Według ankietowanych warunkiem rozwiązania problemu dzieci i młodzieży może być zorganizowanie:

1. Świetlic – 228 tj. 60,3 %
2. Zajęć pozalekcyjne – 225 tj. 59,5 %
3. Placu zabaw – 199 tj. 52,6 %
4. Boiska – 176 tj. 46,5 %
5. Zajęć z psychologiem – 99 tj. 26,2 %
6. Klubów sportowych, muzycznych, które pozwalałyby rozwijać zainteresowania i umiejętności – 66 tj. 17,5 %

Rys. 28 Przykłady rozwiązań problemu dzieci i młodzieży

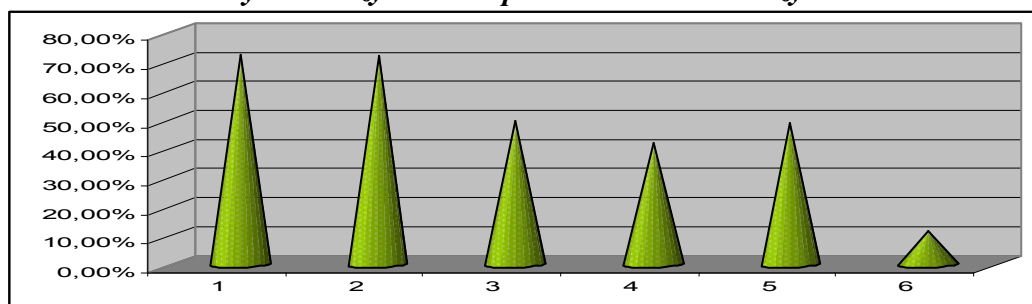

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

III. Potrzebę zorganizowania pomocy dla osób starszych w postaci:

1. Klubów seniora - widzi 272 tj. 72 %
2. Wycieczek w miejsca święte – 271 tj. 71,7 %,
3. Spotkań dla osób starszych – widzi 187 tj. 49,5 % ankietowanych,
4. Utworzenie kół zainteresowań – 158 tj. 41,8 %,
5. Uniwersytetu Trzeciego Wieku – 184 tj. 48,7 %,
6. Zorganizowanie wolontariatu widzi 44 tj. 11,6 % ankietowanych.

Rys. 29 Przykładowa pomoc dla osób starszych

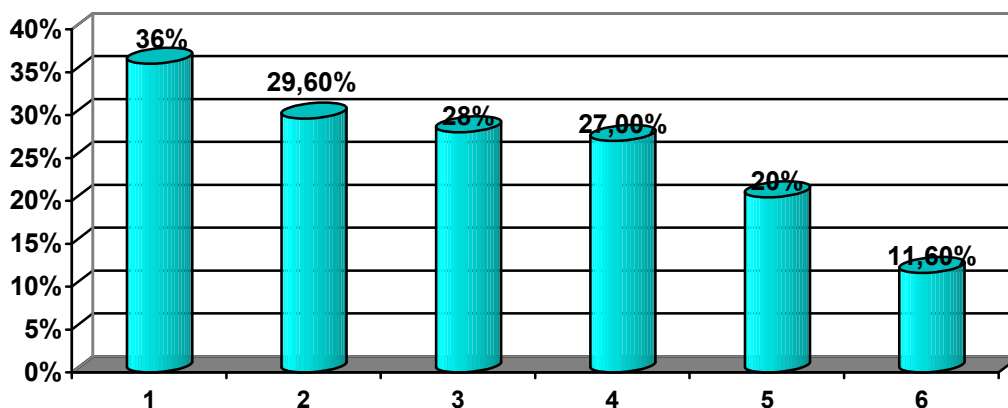
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

IV. Według ankietowanych rozwiązaniem problemów rodzin mogą być:

1. Większa podaż pracy – 136 tj. 36 %
2. Pomoc psychologa, pedagoga, prawnika – 112 tj. 29,6 %
3. Kursy szkolenia – 106 tj. 28 %
4. Rodzinne festyny, pikniki – 102 tj. 27 %
5. Spotkania z przedstawicielami władzy (wójt, policja) – 77 tj. 20%
6. Profilaktyka przeciwalkoholowa – 44 tj. 11,6%

Rys. 30 Przykłady rozwiązań problemów rodzin

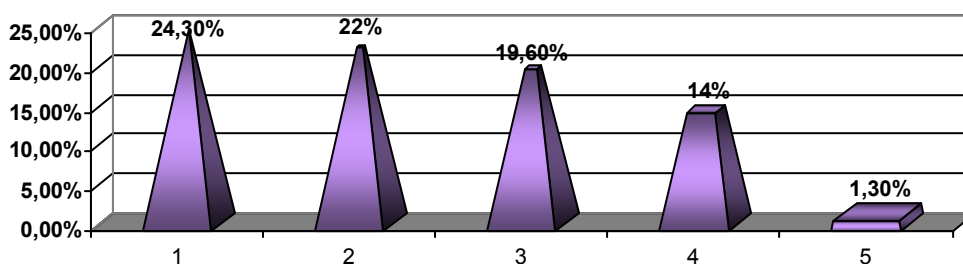

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

V. Działania Gminy mogące pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie problemów społecznych według respondentów to:

1. Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne – 92 tj. 24,3%
2. Organizowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców gminy– 84 tj. 22 %
3. Zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych – 74 tj. 19,6 %
4. Profilaktyka przeciwalkoholowa, zdrowotna- 54 tj. 14 %
5. Ścisłsza współpraca z sąsiadującymi gminami w zakresie profilaktyki społecznej -5 tj.1,3%

Rys. 31. Przykładowe działania Gminy mogące pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie problemów społecznych.

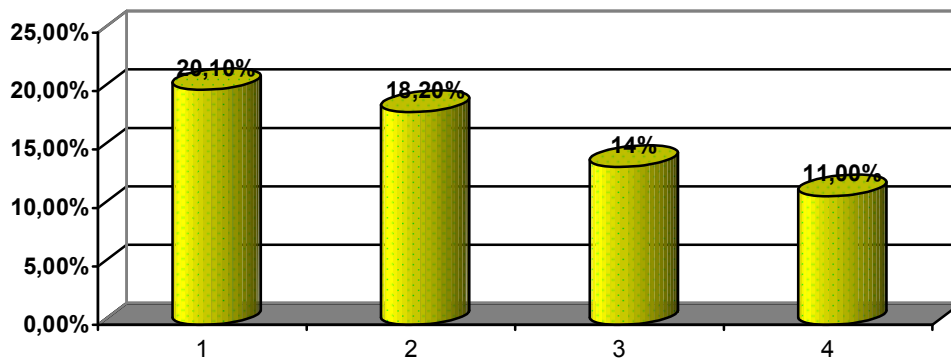

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

VI. Zdaniem respondentów Gmina powinna osiągnąć w zakresie ładu społecznego

1. Integrację społeczności lokalnej – 76 tj. 20,1 %
2. Poprawić warunki życia i funkcjonowania mieszkańców 69 tj. 18,2%
3. Tworzyć warunki ku temu, by „każdy brał swoje życie w swoje ręce” – 51 tj.14 %
4. Przeciwdziałać wykluczeniu – 42 tj. 11 %

Rys. 32 Cele Gminy w zakresie osiągnięcia ładu społecznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Ochrona zdrowia

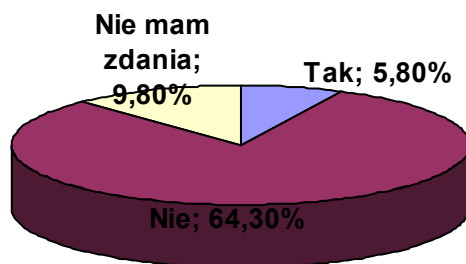
VII. Na pytanie czy ankietowani są zadowoleni na terenie gminy z dostępności do poradni specjalistycznych, zadowolenie wykazało 5,8 %, negatywnie wyraziło się 64,3%, a 9,8 % nie ma na ten temat zdania.

Tak – 22 tj. 5,8%

Nie – 243 tj. 64,3 %

Nie mam zdania – 37 tj. 9,8 %

Rys. 33 Opinia na temat zadowolenia z dostępności do poradni specjalistycznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Edukacja, oświata, kultura

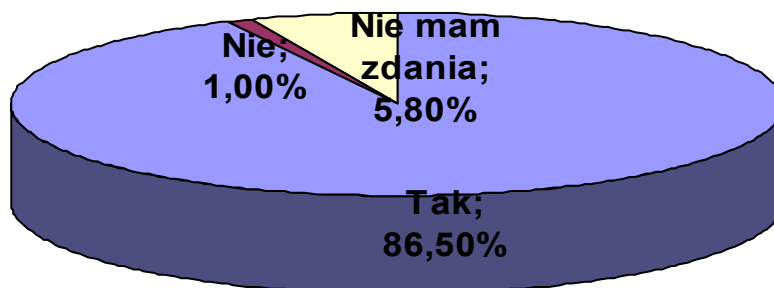
VIII. 86,5 % respondentów wykazuje zadowolenie z kursów i szkoleń dla dorosłych, 1 % wyraziło się negatywnie, natomiast 5,8 % ankietowanych nie ma zdania.

Tak – 327 tj. 86,5 %

Nie – 4 tj. 1 %

Nie mam zdania – 22 tj. 5,8 %

Rys. 34 Opinia na temat zadowolenia z kursów i szkoleń organizowanych dla dorosłych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

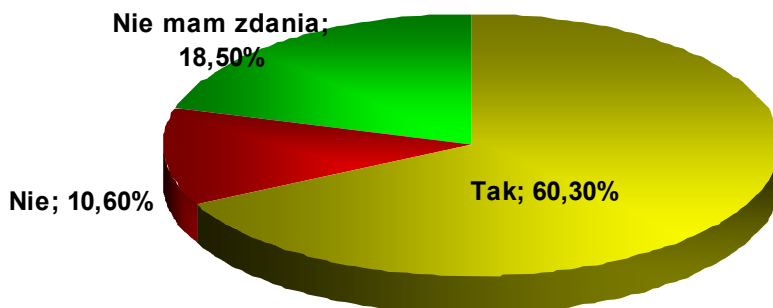
IX. Na pytanie czy powinny być prowadzone działania angażujące społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów, potrzebę taką wykazało 60,3 % ankietowanych 18,5 % było niezdecydowanych, zaś niechęć wyraziło 10,6 %

Tak – 228 tj. 60,3 %

Nie – 40 tj. 10,6 %

Nie mam zdania – 70 tj. 18,5 %

Rys. 35 *Opinia na temat potrzeby prowadzenia działań angażujących społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów*

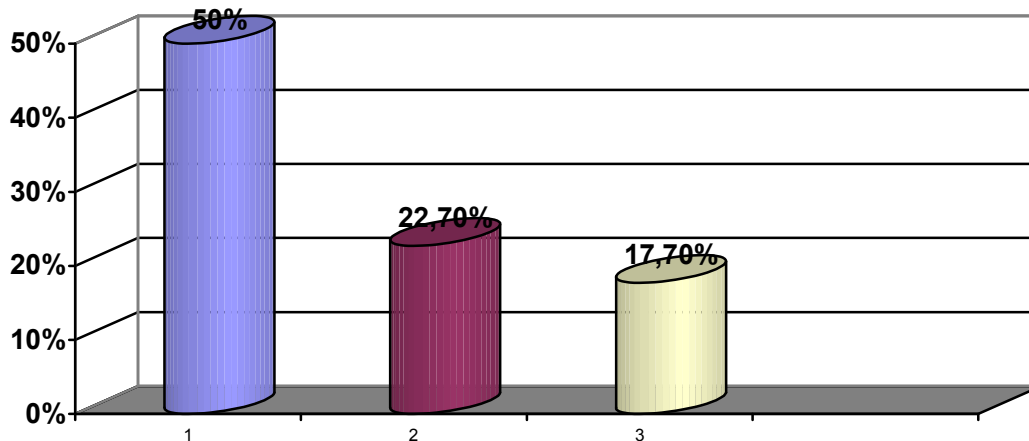

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

X. Według respondentów działania jakie należałoby podjąć w celu poprawy życia mieszkańców gminy to:

1. Przeciwdziałanie społecznej bierności, kierowanie działań na aktywizację zawodową podopiecznych – 189 tj. 50 %
2. Wzmocnienie pomocy niematerialnej (doradztwo, pomoc psychologiczna i prawna) – 86 tj. 22,7 %
3. Rozszerzenie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi – 67 tj. 17,7 %

Rys. 36 *Potrzebne działania mogące przyczynić się do poprawy życia mieszkańców gminy*

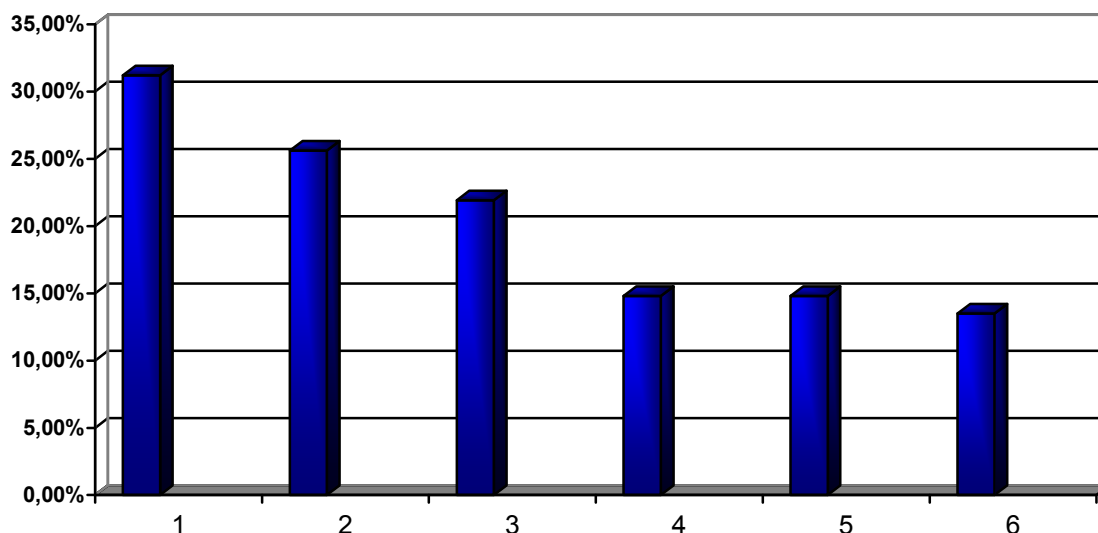
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie.

XI. Za najbardziej skuteczne rozwiązania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie ankietowani uważają:

1. Organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych – 118 tj. 31,2 %
2. Współpraca z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym – 97 tj. 25,6 %
3. Szerzenie oświaty w tym zakresie (kształtowanie świadomości) wśród dzieci, młodzieży i dorosłych – 83 tj. 21,9 %
4. Organizowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży – 56 tj. 14,8 %
5. Udzielanie pomocy (w tym również prawnej) – 56 tj. 14,8 %
6. Zapewnienie w każdej szkole pomocy pedagoga i psychologa – 51 tj. 13,5 %

Rys. 37 Przykłady rozwiązań mogących zdaniem respondentów pomóc w zmniejszeniu problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Wnioski z ankiety:

Według respondentów najważniejszymi problemami i deficytami z jakimi zmagają się mieszkańcy Gminy Działdowo są:

- bezproduktywne spędzanie czasu przez dzieci i młodzież

- problemy alkoholowe rodzin
- problemy zdrowotne osób starszych
- bezrobocie
- długotrwała choroba i trudności w znalezieniu pracy
- brak kontaktów towarzyskich osób starszych
- bierność społeczeństwa
- izolacja społeczna osób niepełnosprawnych.

1. Ankietowani uważają, że **zorganizowanie dla dzieci i młodzieży dodatkowych miejsc do zabaw i nauki w postaci świetlic, zajęć pozalekcyjnych, placu zabaw oraz boisk** w znacznym stopniu umożliwiłoby rozwój dzieci i młodzieży. Pomimo, iż 873 dzieci uczęszczających do szkół objętych jest zajęciami pozalekcyjnymi, ankietowani zasygnalizowali, że **oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży jest niewystarczająca**.

2. Dla rodzin posiadających osobę **uzależnioną** od alkoholu najlepszą pomocą byłaby **organizacja grup wsparcia dla osób uzależnionych, współpraca z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym, a także szerzenie edukacji w tym zakresie (kształtowanie świadomości) wśród dzieci, młodzieży i dorosłych**. Według danych GOPS rodzin objętych pomocą jest na terenie gminy 17, Niebieskie karty ma założone 7 rodzin, a więc ankietowani zdecydowali, że **problem ten jest duży** na terenie gminy i należałoby poszerzyć działania prowadzące do zmniejszenia problemu alkoholowego.

3. Wśród **osób starszych** część ich problemów zostałaby rozwiązana poprzez **utworzenie klubu seniora, jako miejsca spotkań, kontaktów towarzyskich, spowodowałoby to zmniejszenie poczucia osamotnienia, niechęci wobec życia**. Problem osób starszych w najbliższych latach będzie coraz bardziej widoczny, gdyż liczba osób w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni lat nieznacznie wzrasta.

4. Rozwiązaniem problemu bezrobocia oraz zwiększenie zamożności ludności byłoby **tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciąganie inwestorów i tworzenie małych i średnich przedsiębiorstw**. Obecnie stopa bezrobocia w Gminie Działdowo wynosi 13,1%, czyli 783 osoby są zarejestrowane w Urzędzie Pracy jako bezrobotne z tendencją spadkową w najbliższych latach. **Ankietowani nadal jednak uważają ten problem za bardzo istotny, głównie wśród kobiet po 40 roku życia**. Innym problemem według ankietowanych jest **niepełnosprawność i długotrwała choroba**, mające wpływ na podjęcie pracy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej 43 osobom z terenu Gminy przyznaje pomoc w formie zasiłków, pomoc prowadzona jest również w formie usług opiekuńczych. Obecnie GOPS zatrudnia 5 opiekunek świadczących usługi opiekuńcze dla osób starszych.

5. Ponad 50% ankietowanych wskazało **brak zaangażowania wśród społeczności lokalnej**. Według respondentów aby zniwelować bierność społeczeństwa Gmina powinna dążyć i zachęcać do zwiększenia zaangażowania ludności w życiu społecznym Gminy Działdowo. Poparciem tej tezy jest aktywność społeczeństwa na organizowanych warsztatach dotyczących aktualizacji Strategii Pomocy Społecznej. Według uczestników warsztatów poziom aktywności społeczeństwa w skali od 1 (najniższa) do 6 wynosi 2,15.

6. Społeczność lokalna uważa **niepełnosprawność i izolację społeczną** za problem społeczny występujący na terenie Gminy Działdowo. Obecnie 67 osób korzysta z pomocy GOPS. Niepełnosprawność ta objawia się również **wśród dzieci**. Obecnie 11 dzieci niepełnosprawnych z terenu gminy jest dowożonych do Ośrodka Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczego znajdującego się na terenie miasta Działdowo. Według informacji GOPS problem niepełnosprawności jest dużo większy występujący głównie **w rodzinach dysfunkcyjnych nie korzystających z Ośrodka Pomocy Społecznej**. Problem ten w najbliższych latach może się pogłębiać.

7. Na podstawie pytań 1,3,4,5,6,9 stwierdzono **wysokie zainteresowanie współpracą przy wdrażaniu strategii**. Społeczność, która została poinformowana o Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zainteresowana udziałem w propozycjach gminy.

Brak znajomości GSRPS wynika m.in. z niewiedzy społeczności lokalnej o istnieniu GSRPS, co wymaga ze strony samorządu szerszych działań informacyjnych oraz włączenia społeczności w aktualizację i wdrażanie strategii.

Na podstawie ankiety oraz danych statystycznych i z innych rejestrów zidentyfikowano następujący katalog problemów społecznych:

Tab. 20 Zbiorcze zestawienie wyników ankiety i danych świadczących o nasileniu danego problemu społecznego.

Problem społeczny oraz świadczące o nim deficyty	Źródła informacji			
	Ankieta – pyt. I co stanowi problem społeczny (%)	Ankieta (% respondentów)	Inne dane – opis wskaźnika	Wartość wskaźnika (jedn.)
1. Bezproduktywne spędzanie czasu przez dzieci i młodzież	56,3	16,6 ankietowanych wskazało na zwiększenie ilości imprez, 13 wskazało na profilaktykę alkoholową		
o Brak możliwości rozwijania zainteresowań wśród dzieci i młodzieży	37,8	80 % wskazało na kursy i szkolenia	Liczba przestępstw popełnionych w latach 2003 - 2007 Zajęcia pozalekcyjne – dzieci objęte	481 873
2. Problemy w rodzinie:		36 wskazało, że rozwiązaniem byłaby większa dostępność pracy, 29,6 wskazała na pomoc specjalistów		
o problemy alkoholowe	52,1	Pyt. XI ankietowani wskazali na organizowanie grup wsparcia 31,2, w	Rodziny objęte pomocą OPS Niebieskie Karty Wg rozeznania	17 7

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

		współpraca z Policją i innymi instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym 25,6	pracowników OPS duża skala problemu, ale z braku zgłoszeń nie można podjąć działań	
o bezrobocie	47,6		Stopa bezrobocia wśród osób w wieku produkt.	13,1 (%) 783 (os.)
3. Bierność społeczna				
o przeciwdziałanie społecznej bierności, kierowanie działań na aktywizację zawodową podopiecznych		Pyt. X 42,0 wskazało na przeciwdziałanie	Poziom aktywności społecznej na warsztatach	2,15 w skali 1 – 6
o powinny być prowadzone działania angażujące społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów		Na pytanie czy respondenci są za zaangażowaniem społeczności lokalnej 51 wyraziło chęć zaangażowania, 8,8 zadeklarowało niechęć, natomiast 15, 6 nie miało zdania	Liczba organizacji pozarządowych	6
			Liczba grup nieformalnych	2
			Liczba zadań zleconych 2005 - 2007	3
4. Izolacja, samotność, wykluczenie społeczne osób starszych i długotrwale chorych				
o problemy zdrowotne osób starszych	48,9	Pyt. III potrzeby os. starszych: 72 - Kluby Seniora 71,7 – wycieczki 49,5 – spotkania	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (% ludności)	1364 (13,64%)
o wśród osób cierpiących na długotrwale choroby problemem jest trudność w znalezieniu pracy	43,1		Liczba osób korzystających z Ośrodka Pomocy Społecznej	43
o brak kontaktów towarzyskich wśród osób starszych	42,8	71,7 wycieczki 49,5 organizacja spotkań	Liczba osób w Domu Opieki Społecznej	18
o potrzeba utworzenia klubów seniora		Pyt III - 72	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (% ludności)	1364 (13,64%)
5. Odizolowanie osób niepełnosprawnych				
		Pyt. I.6. dot. Osób cierpiących i		

i dyskryminacja społeczna		długotrwale chorych		
o słaby dostęp do instytucji publicznych		38,9 wskazało na słaby dostęp do instytucji publicznych	Liczba osób korzystających z pomocy GOPS	67
o izolacja osób niepełnosprawnych		29,1 wskazało na izolację	Liczba dzieci niepełnosprawnych dowożonych z terenu gminy	11
o trudności w znalezieniu pracy		43,1 wskazało na trudności w znalezieniu pracy	Liczba osób niepełnosprawnych 2002	1393

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet i danych z części diagnostycznej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

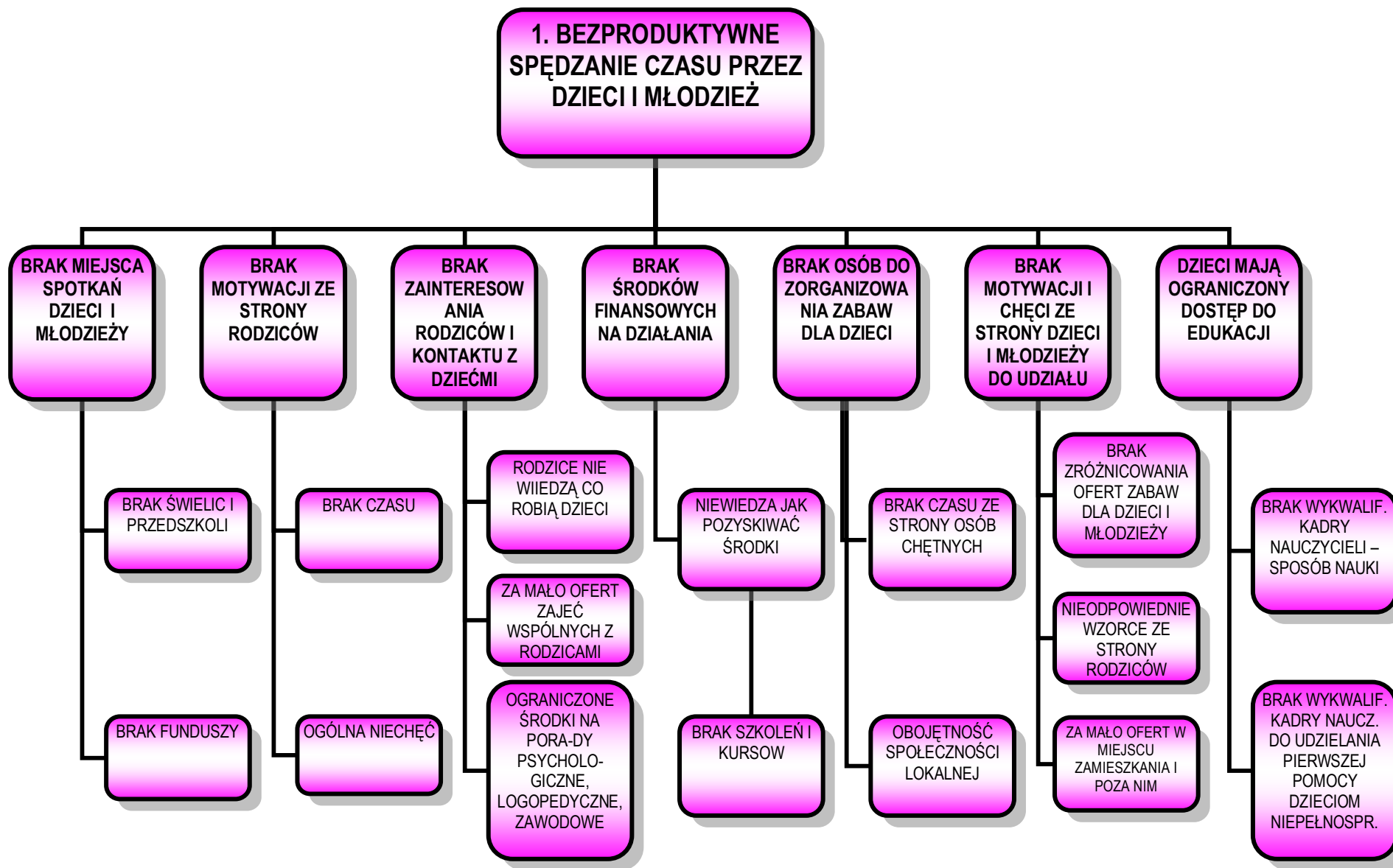
Drzewa problemów

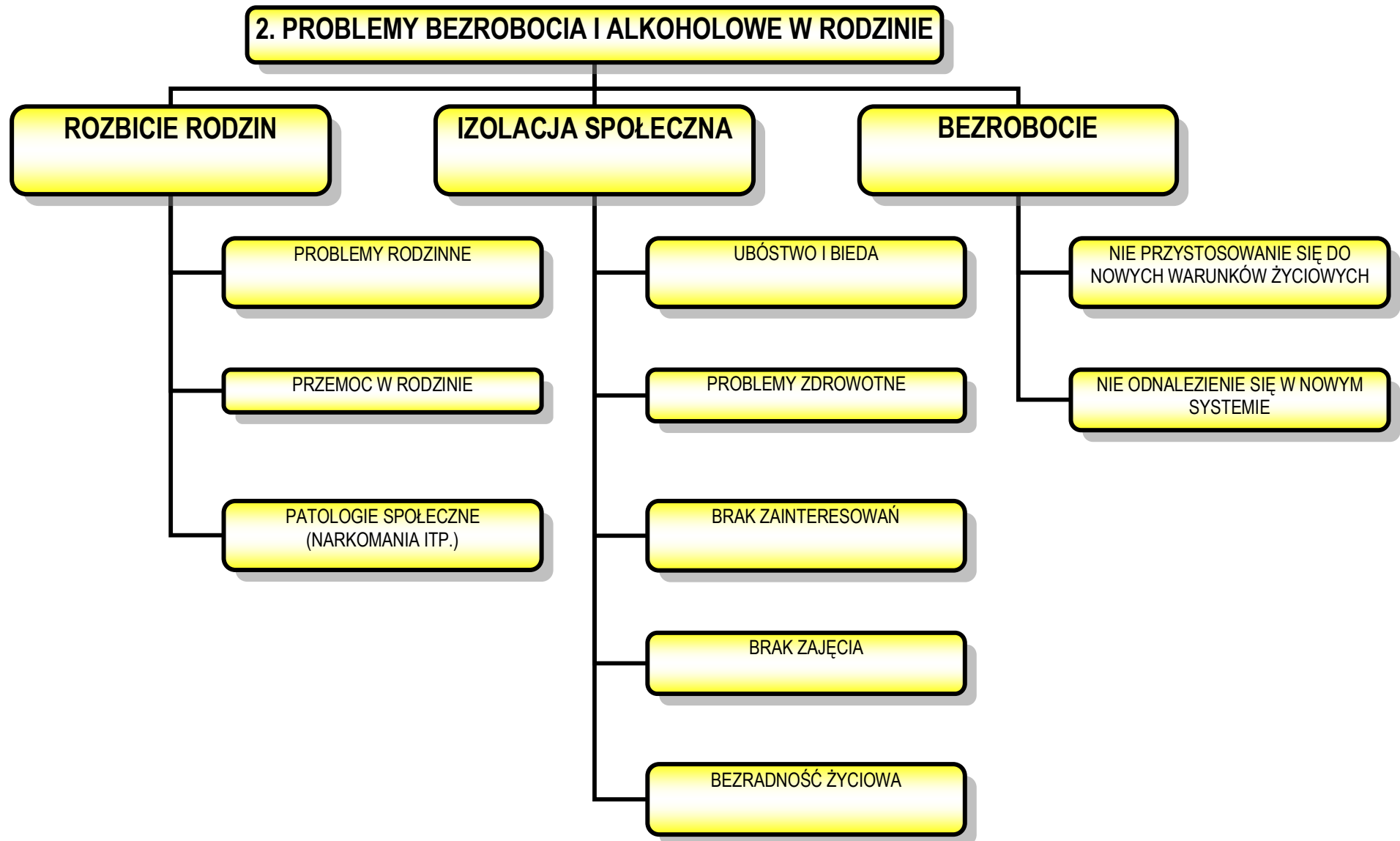
Zdiagnozowane na podstawie ankiety i danych z różnych rejestrów problemy zostały przedstawione na poniższych schematach.

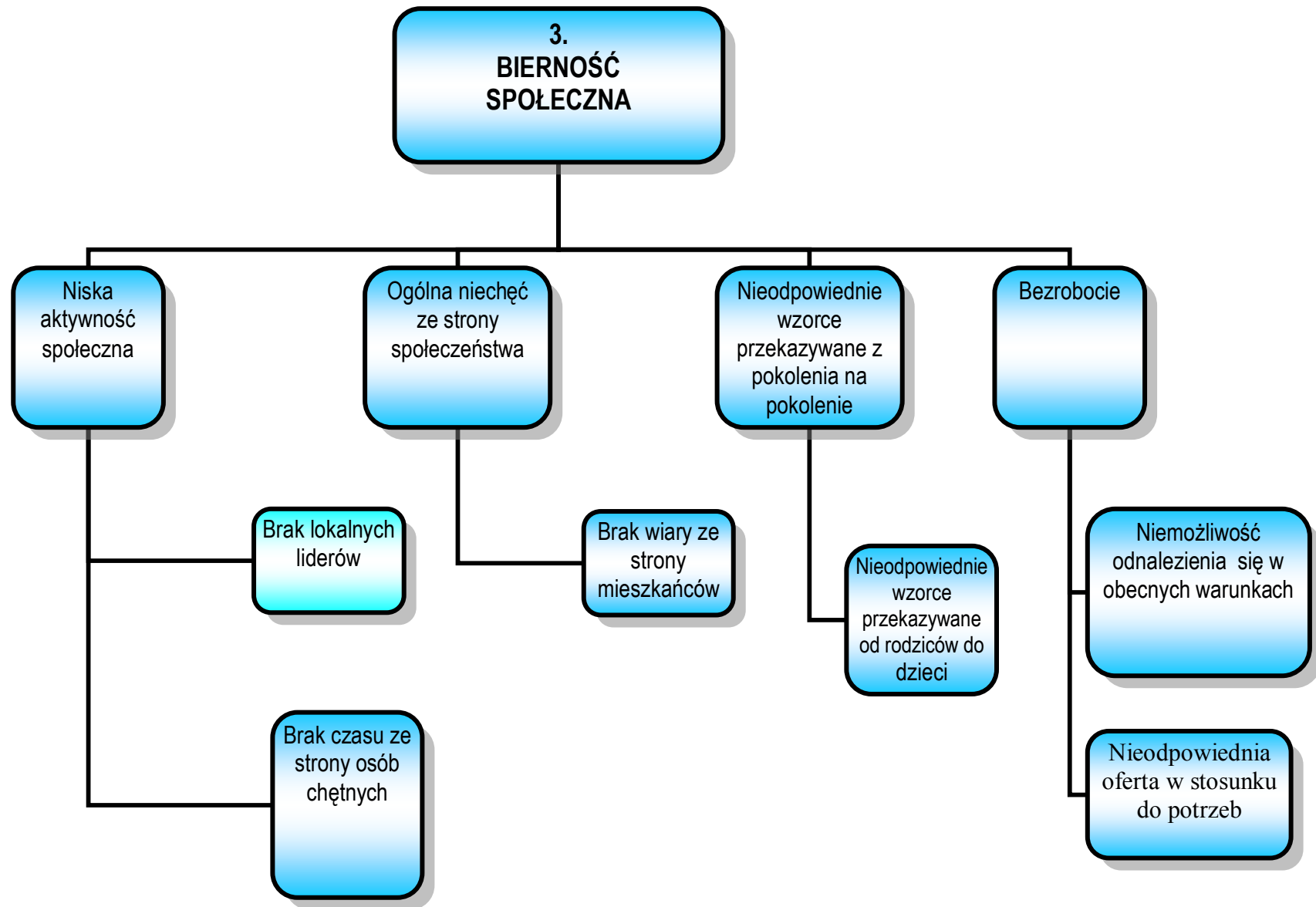

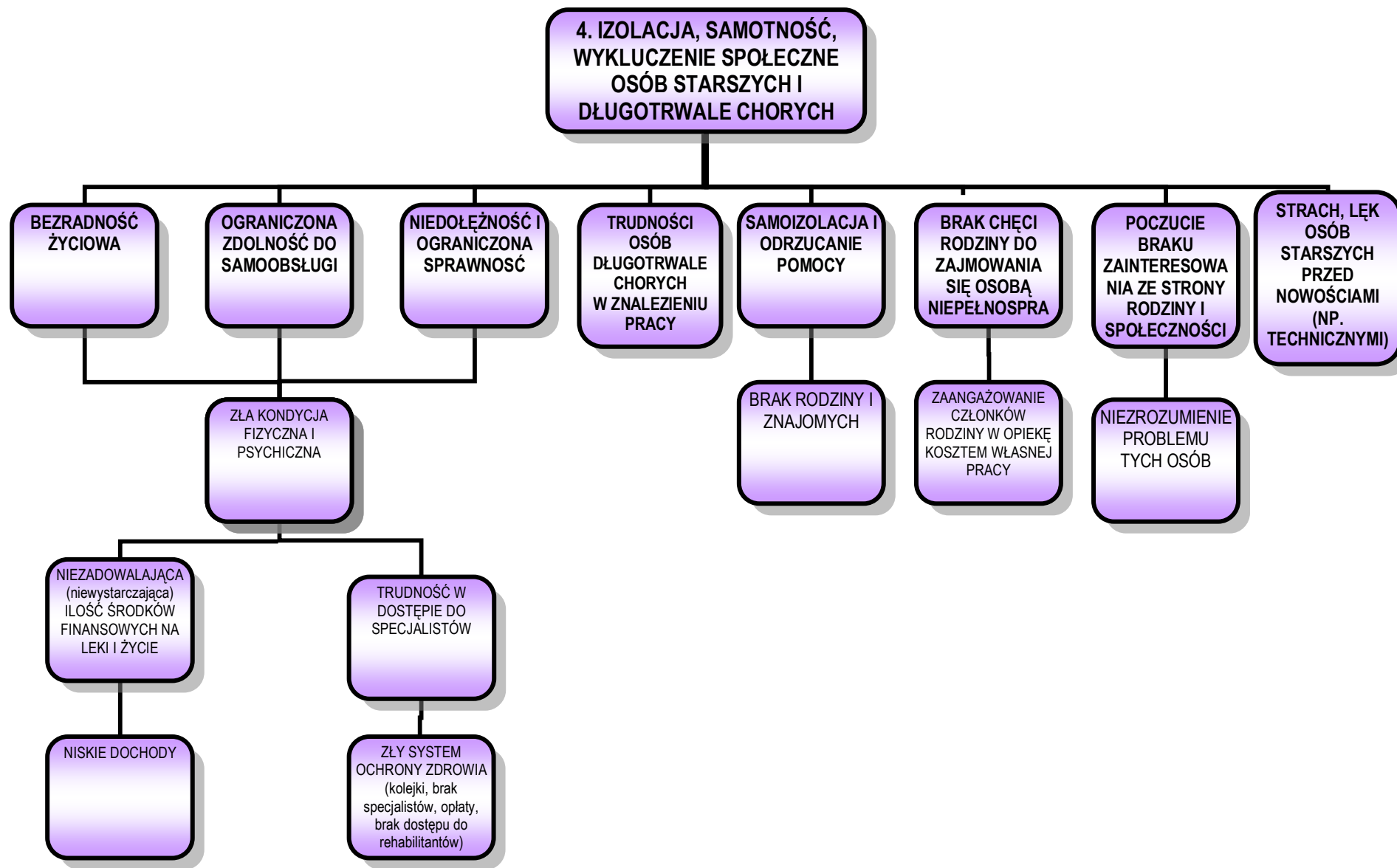
Każdy z 5 głównych problemów został przedstawiony w postaci osobnego wykresu zawierającego jego przyczyny. Schematy opracowano podczas warsztatów Zespołu Liderów i uzupełniono podczas warsztatu Zespołu Roboczego. Należy zwrócić uwagę, że nie wszystkie przyczyny problemów są

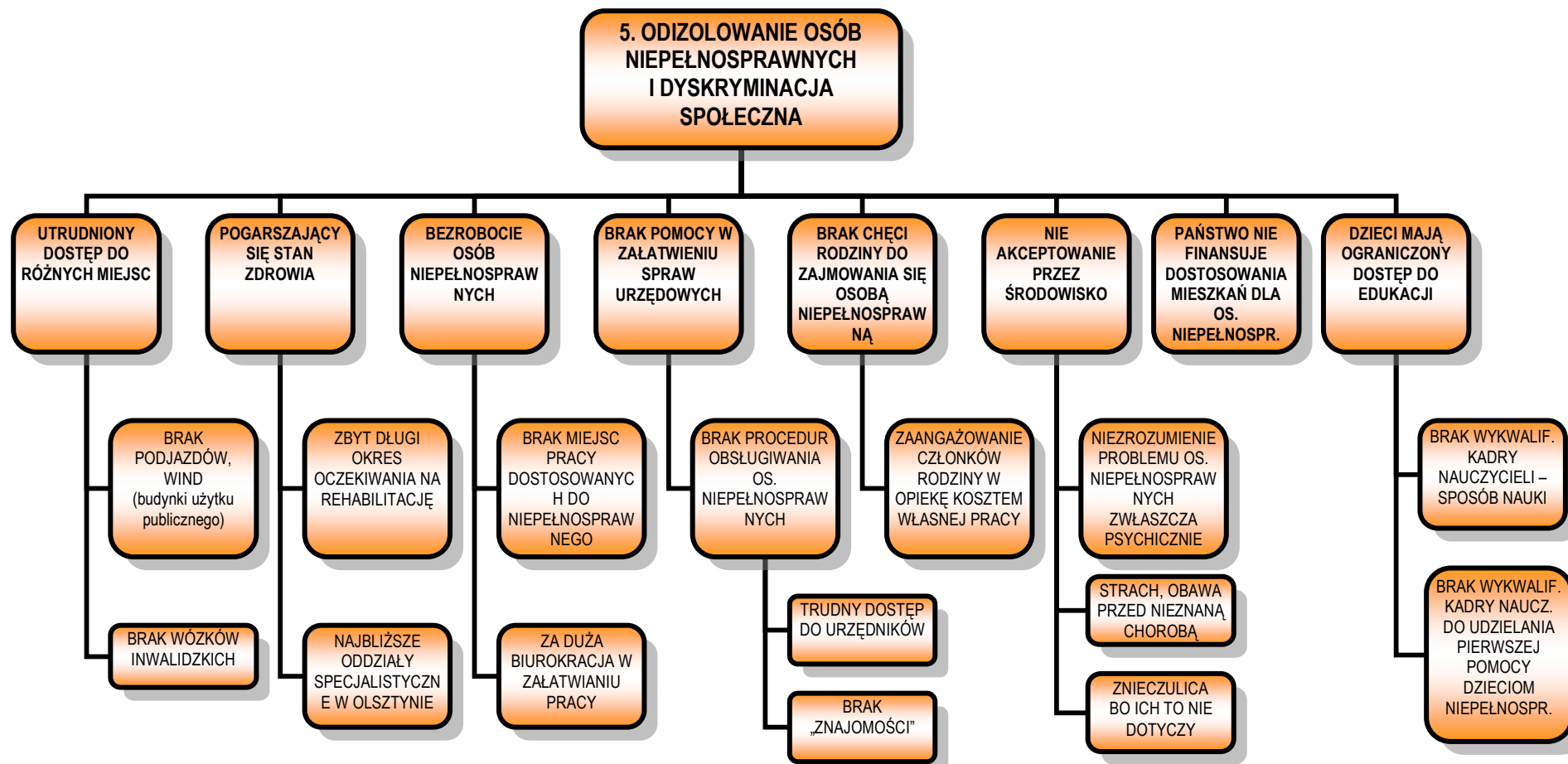
do pokonania, gdyż niektóre są poza sferą wpływu społeczności i instytucji Gminy Działdowo. Np. w problemie 4 jako jedną z przyczyn uczestnicy podali zły system ochrony zdrowia, który w dużym stopniu zależny jest od obowiązującego prawa i samorządu powiatowego oraz wojewódzkiego, pod który podlega część ZOZ.

2. 5. Marginalizacja społeczna

Osoby dotknięte wcześniej omówionymi problemami społecznymi: bezrobociem, znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej spowodowanej brakiem pracy, niepełnosprawne, dotknięte chorobą alkoholową, pozbawione opieki i wsparcia rodziny są narażone na izolację. Często osoby, które borykają się z takimi problemami tworzą hermetyczne grupy niedostosowane społecznie i zagrożone całkowitym wykluczeniem ze społeczeństwa.

Marginalizacja grup społecznych wyraża się w braku uczestnictwa grup społecznych w tych sferach życia, w których – stosownie do określonych kryteriów - uzasadnione jest oczekiwanie, że osoby lub grupy będą uczestniczyły. Marginalizacja grup społecznych wywołuje szereg negatywnych skutków społecznych.

Aby zminimalizować negatywne skutki tego zjawiska konieczne jest podjęcie działań aktywizujących zmierzających do zmniejszenia izolacji społecznej tych grup osób i w tym właśnie celu bardzo przydatne może okazać się rozwój Klubu Integracji Społecznej, którego celem byłaby realizacja zadań umożliwiających udzielenie indywidualnym osobom oraz ich rodzinom pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania, miejscu pobytu lub miejscu pracy.

2.5.1. Inwentaryzacja mocnych stron gminy w zakresie spraw społecznych

Mocne strony Gminy Działdowo
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywna młodzież 2. Aktywne działanie szkół (centra kulturalne wsi, organizatorzy wszelkich imprez). 3. Gmina jako organizator i sponsor wielu imprez kulturalnych. 4. Zaangażowanie się młodych mieszkańców na rzecz danego społeczeństwa. 5. Czyste środowisko 6. Odpowiednie zagospodarowanie gospodarstw popeeagerowskich 7. Odpowiednia baza pod rozwój działalności gospodarczej 8. Zapewnienie minimum żywieniowego poprzez dożywianie dzieci w szkołach

2.5.2. Poziom integracji społecznej

Podczas warsztatów dokonano oceny poziomu integracji wg poniższej skali i otrzymano następujące wyniki:

Więzi pomiędzy mieszkańcami są luźne, społeczność charakteryzują wysoki poziom obojętności społecznej	Mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością i jej sprawami, brak zaangażowania społecznego mieszkańców	Występują słabe więzi między mieszkańcami, występują nieliczne przejawy wzajemnej pomocy i wspólnych działań	Występują pozytywne więzi pomiędzy mieszkańcami, podejmowane są wspólne działania w zakresie spraw społecznych	Występują liczne przejawy samopomocy, społeczność jest zintegrowana, mieszkańcy identyfikują się ze społecznością	Społeczność jest mocno zintegrowana, współdziała ze sobą, występują bardzo częste wspólne działania, mieszkańcy mocno identyfikują się ze społecznością
1	2	3	4	5	6
% odpowiedzi dla poszczególnych poziomów					
7,6	69,2	23	-	-	-
Średni poziom integracji społecznej wyliczony jako średnia ocen poszczególnych osób:					
2,15					

Powyższy wynik świadczy o niskim zaangażowaniu mieszkańców gminy Działdowo i w związku z tym został uwzględniony w problemie 3 i adekwatnym dla niego celu szczegółowym 3.3.

3. KIERUNKI ROZWOJU GMINY

3.1. WIZJA ROZWOJU SPOŁECZNEGO W GMINIE DZIAŁDOWO

Na podstawie zajęć warsztatowych powstał zarys wizji gminy w perspektywie 10-15 lat, który został zapisany poniżej:

1. Gmina Działdowo jest przyjazna i bezpieczna dla swoich mieszkańców, dbająca o środowiska naturalne.
2. Mieszkańcy są wykształceni, uczestniczą w życiu kulturalnym oraz odkrywają walory turystyczne gminy.
3. Kondycja zdrowotna mieszkańców jest dobra dzięki uprawianiu sportu oraz właściwej opiece zdrowotnej, profilaktyce i rehabilitacji.
4. Dzieci i młodzież od najmłodszych lat mają warunki do prawidłowego rozwoju.
5. Poprzez rozwój małej i średniej przedsiębiorczości rośnie liczba i zamożność mieszkańców.

Wizja ta jest spójna z wizją zawartą w aktualnej Strategii Rozwoju Gospodarczego Gminy Działdowo, określoną za pomocą sondażu:

Tabela 21

Jaką gminą powinna być gmina Działdowo?

Lp.	Wyszczególnienie	Tak
1.	Ośrodek turystyczny - hotele, lokale gastronomiczne, instytucje obsługi ruchu turystycznego	25
2.	Ośrodek rolniczy – przetwórnictwo produktów rolnych i zwierzęcych, jednostki obsługujące rolnictwo	39
3.	Ośrodek kulturalny – imprezy kulturalne itp.	28
4.	Ośrodek szkoleniowy - szkoły, szkolenia, konferencje na bazie istniejących ośrodków wypoczynkowych	31
5.	Ośrodek przemysłowy – więcej zakładów przemysłowych	31
6.	Ośrodek biznesu – izby gospodarcze, inkubator przedsiębiorczości, lokalne agencje rozwoju	27
7.	Ośrodek handlowy – więcej magazynów, hurtowni, sklepów	19

Źródło: wyniki sondażu społecznego

Punkt 2 wizji dotyczący życia kulturalnego zgodny jest z punktem 3 wizji rozwoju gospodarczego. Punkt 5 zgodny z punktami 5, 6 i 7.

Natomiast punkt 1 i 3 są związane w dużym stopniu z polityką społeczną gminy, stąd nie mają odzwierciedlenia w wizji rozwoju gospodarczego. Podobne obszary znajdują się jednak w celach w/w strategii, a mianowicie odpowiednio: 2.2. Bezpieczeństwo publiczne i 2.1. Poprawa a przynajmniej nie pogarszanie stanu zdrowia mieszkańców.

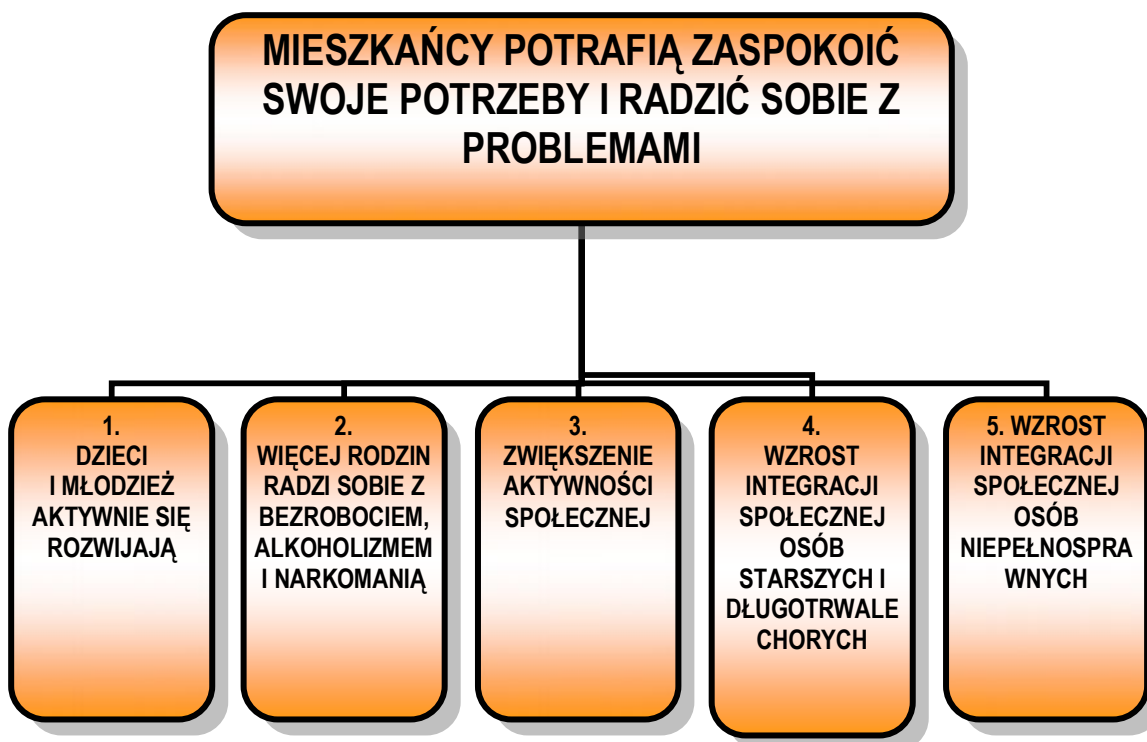
Elementami wizji najbardziej związanymi z rozwiązywaniem problemów społecznych są punkty 1, 3 i 4, natomiast pozostałe odgrywają ważną rolę w profilaktyce i poprawie dobrobytu.

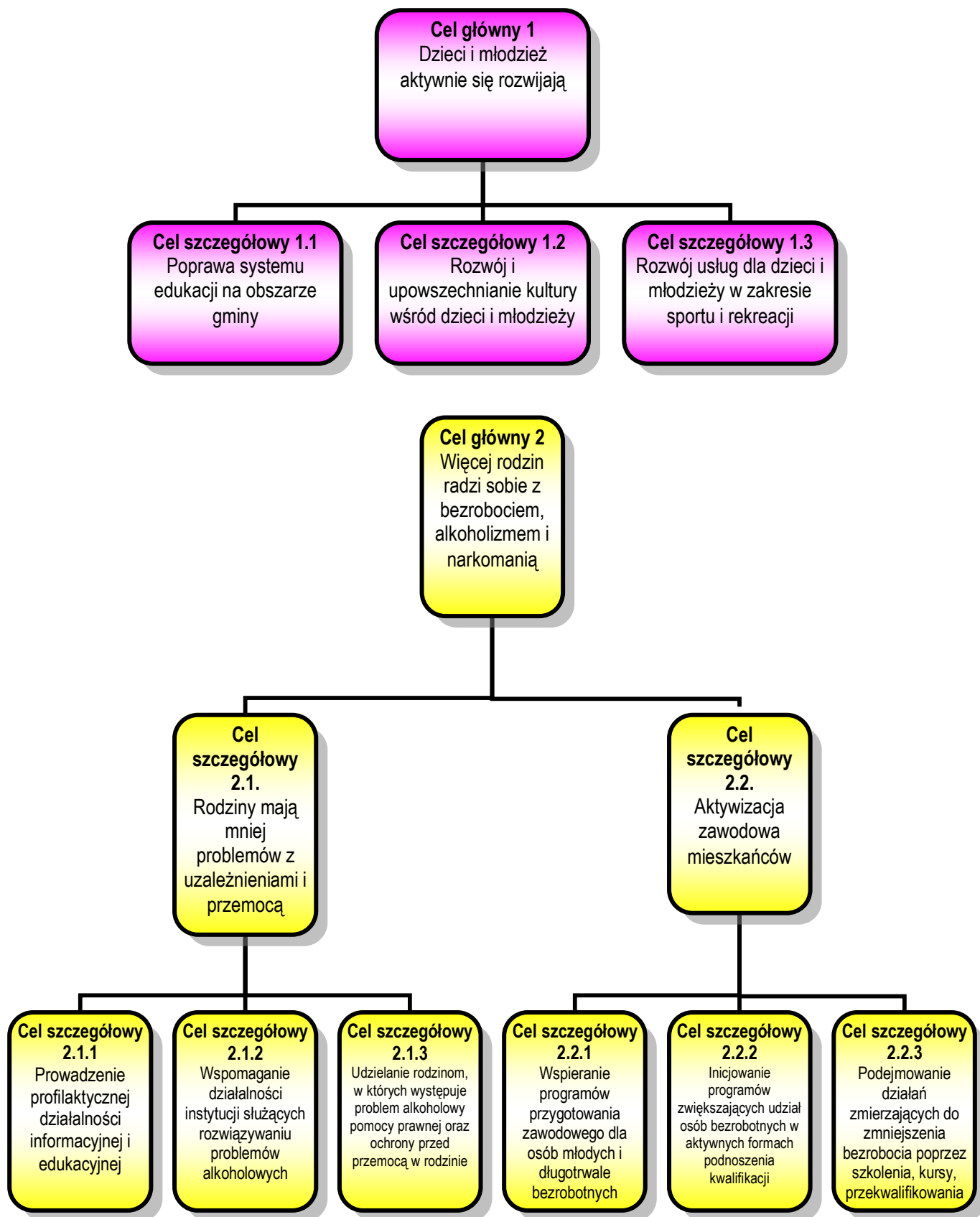
3.2 CELE STRATEGICZNE ROZWOJU POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY DZIAŁDOWO

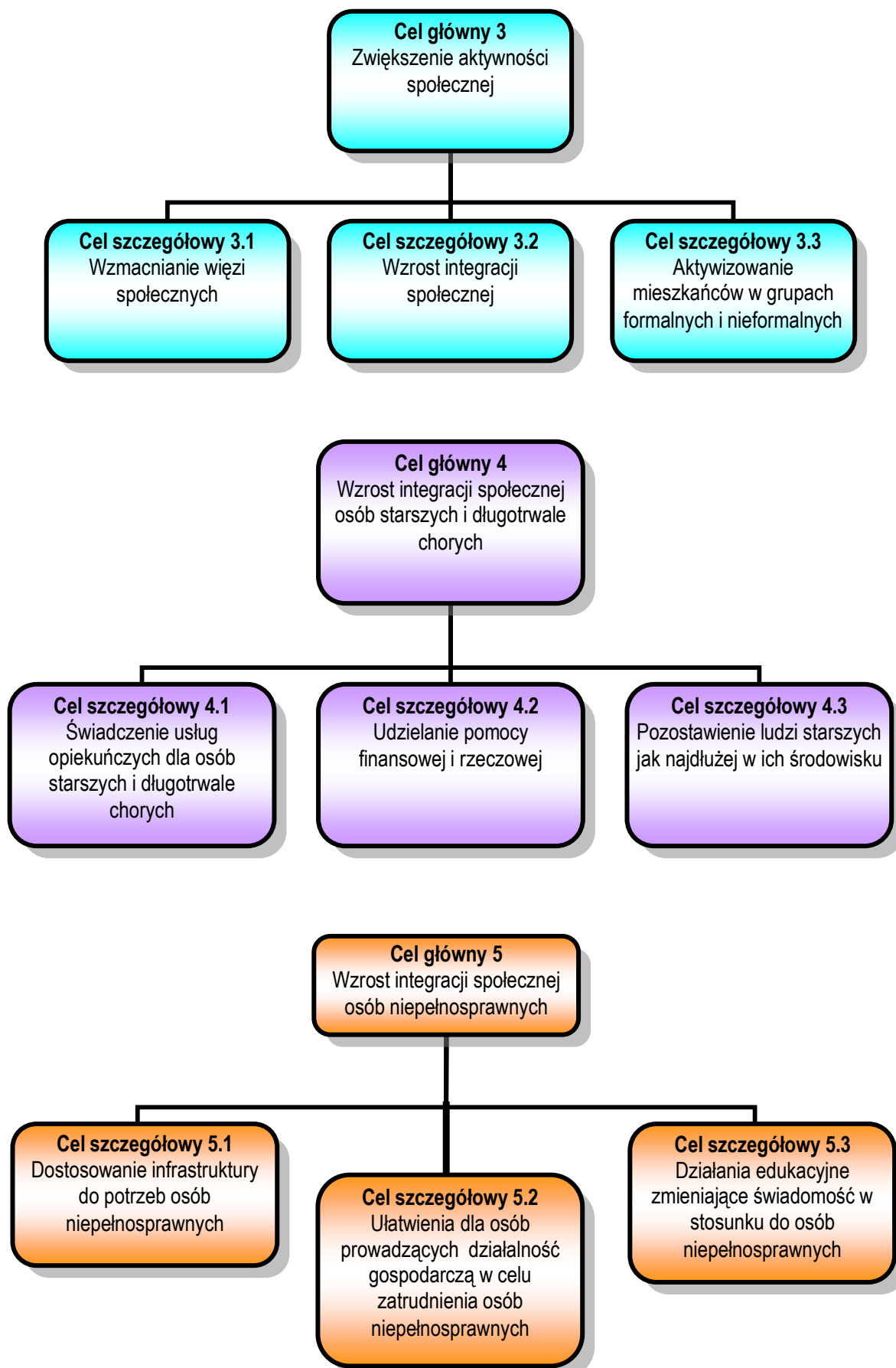
Obszary priorytetowe

Obszary priorytetowe (kierunki rozwoju) to sfery, które powinny odzwierciedlać zasadnicze pola działań w zakresie polityki społecznej w Gminie w najbliższych 8 latach. Innymi słowy to swoiste “koła zamachowe” dla dalszego rozwoju społecznego gminy.

W wyniku prac warsztatowych i analiz strategicznych wyodrębniono na podstawie problemów społecznych zdefiniowano odpowiadający im cel główny oraz pięć obszarów priorytetowych polityki społecznej w Gminie Działdowo:

3.3. WDROŻENIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DZIAŁDOWO

Wdrożenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Działdowo

można rozpatrywać na trzech poziomach:

- organizacyjnym
- merytorycznym
- społecznym

Rekomendacje wdrożeniowe zawierają propozycje działań, których podjęcie może ułatwić wdrożenie niniejszej strategii oraz umożliwić jej stałe monitorowanie i dostosowywanie do zmieniających się warunków otoczenia społeczno - gospodarczego.

POZIOM SPOŁECZNY

Poziom społeczny dotyczy pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań strategicznych oraz upowszechniania zapisów Strategii Rozwiązywania problemów społecznych.

Cel szczegółowy 1.1. Poprawa systemu edukacji na obszarze gminy

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji								wskaźnik [jednostka]	Wartość w roku 2007
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1. Popularyzacja zasad zdrowego stylu życia	Gmina, Szkoły	Gmina, Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, Policja, służba zdrowia i inne	PO KL ¹ , środki własne gminy i inne									Zrealizowane projekty (liczba), Osoby objęte projektami	Brak danych
2. Wspieranie działalności kół zainteresowań w szkołach i innych form edukacji podnoszących wiedzę i umiejętności	Gmina, Szkoły	Gmina, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba kół zainteresowań Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach	49 783
3. Podnoszenie kwalifikacji kadr pedagogicznych	Gmina, Szkoły	Gmina, Szkoły, Centrum Kształcenia Ustawicznego, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, środki własne gminy i inne									Osoby, które podniosły kwalifikacje (%)	Brak danych
4 Propagowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych poprzez różnego rodzaju kursy, szkolenia	Gmina	Gmina, Szkoły, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba kursów, szkoleń, Liczba projektów Liczba uczestników	Brak danych
5. Modernizacja	Gmina, Szkoły	Gmina, Szkoły i	PROW ² , środki									Liczba	1

¹ Program Operacyjny Kapitał Ludzki

² Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

placówek szkolnych		inne	własne gminy i inne									zmodernizowanych placówek Wartość inwestycji [zł]	626 187,10
--------------------	--	------	---------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	------------

Cel szczegółowy 1.2. Rozwój i upowszechnianie kultury wśród dzieci i młodzieży

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji								Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1 Remont świetlic na terenie gminy	Gmina, GOKiS	Gmina, GOKiS, organizacje pozarządowe i inne	PROW, środki własne gminy i inne									Liczba wyremontowanych świetlic % wszystkich świetlic Wartość inwestycji (zł)	8 34,8 % 80 727,60
2 Stałe formy pracy w różnego rodzaju świetlicach, mini przedszkolach rozwijające zainteresowania wśród dzieci i młodzieży	Gmina, GOKiS	Gmin, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zajęć Liczba uczestników	6 Brak danych
3 Zagospodarowanie czasu wolnego	Gmina, GOKiS, Szkoły	Gmina, GOKiS, Szkoły,	PO KL, PPWOW, środki									Liczba zajęć Liczba	49 783

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

poprzez uczestnictwo w imprezach okolicznościowych w miejscu i poza miejscem zamieszkania		organizacje pozarządowe, parafie i inne	własne gminy i inne										uczestników	
4 Wspieranie i promowanie twórczości i tradycji ludowej poprzez organizację imprez kulturalnych	Gmina, Szkoły, GOKiS,	Gmina, Szkoły, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, PROW, środki własne gminy i inne										Liczba imprez Liczba uczestników,	1 100
5 Utworzenie świetlic z odpowiednią bazą	Gmina, GOKiS	Gmina, GOKiS, organizacje pozarządowe i inne	PROW, PPWOW, środki własne gminy i inne										Liczba świetlic odpowiednio wyposażonych % wszystkich świetlic Wartość inwestycji (zł)	5 21,7 %

Cel 1.3. Rozwój usług dla dzieci i młodzieży w zakresie sportu i rekreacji

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji							Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007	
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014			2015

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

1 Organizacja imprez sportowych na terenie gminy	Gmina, Szkoły, GOKiS,	Gmina, GOKiS, Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PROW, PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba imprez sportowych Liczba uczestników	23 Brak danych
2 Udział dzieci i młodzieży w imprezach sportowych ponadgminnych	Gmina, Szkoły, GOKiS	Gmina, GOKiS, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba imprez Liczba uczestników	4 Brak danych
3 Organizowanie turniejów międzyszkolnych i międzysołeckich	Gmina, Szkoły, GOKiS	Gmina, GOKiS, Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba turniejów Liczba uczestników	17 Brak danych
4 Działalność promocyjno – wydawnicza poświęcona możliwościom turystycznym gminy	Gmina	Gmina, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Nakład folderów, ulotek (sztuk) Liczba rodzajów wydawnictw	1 000 1
5 Budowa lub modernizacja boisk na terenie gminy	Gmina, GOKiS	Gmina, GOKiS, organizacje pozarządowe i inne	PROW, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zmodernizowanych boisk Liczba	0 (zero)

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

		pozarządowe, służba zdrowia, Policja i inne	gminy i inne										
4 Monitorowanie problemu uzależnień na terenie gminy	Gmina, GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Gmina, GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, służba zdrowia, Policja i inne	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów alkoholowych, PPWOW i inne									Liczba programów Liczba uczestników Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu uzależnień Liczba rozmów przeprowadzonych z rodzinami Liczba wniosków skierowanych do Sądu Rejonowego w spr. leczenia odwykowego Liczba badań przeprowadzonych w sprawie uzależnienia od alkoholu	14 Brak danych 17 31 8 3
5 Prowadzenie działalności edukacyjnej w	Gmina, GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania	GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania	PO KL, Gminna Komisja Rozwiązywania									Liczba programów Liczba uczestników	14 Brak danych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

środowiskach zagrożonych alkoholizmem i narkomanią	Problemów Alkoholowych	Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, Policja, parafie, służba zdrowia i inne	Problemów Alkoholowych, środki własne gminy i inne											
6 Prowadzenie profilaktycznej działalności w zakresie uzależnień w szczególności dla dzieci i młodzieży	Gmina, GOPS, Szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Gmina, GOPS, Szkoły, organizacje pozarządowe, Policja, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne										Liczba programów Liczba uczestników	14 Brak danych

Cel 2.1.2. Wspomaganie działalności instytucji służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji								Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007	
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1 Utworzenie Punktu Konsultacyjnego dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, Policja i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne										Liczba porad Liczba uczestników Liczba specjalistów w poszczególnych	0 (zero)

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

													dziedzinach Liczba Niebieskich Kart	7
2. Prowadzenie światlic środowiskowych na terenie gminy	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, parafie, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne										Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników Liczba światlic	0 (zero)
3 Wspomaganie stowarzyszeń zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych	Gmina, GOPS, GOKiS	Gmina, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie, Policja i inne	PO KL, PPWOW, PROW, środki własne gminy i inne										Liczba stowarzyszeń Liczba członków Liczba zrealizowanych projektów	0 (zero)

Cel 2.1.3. Udzielanie rodzinom, których występuje problem alkoholowy pomocy prawnej oraz ochrony przed przemocą w rodzinie

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji							Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007	
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014			2015
1 Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą	GOPS, Gmina	Gmina, GOPS, Poradnia psychologiczno – pedagogiczna, Policja,	PO KL, środki własne gminy									Liczba instytucji, organizacji Liczba porad	4 Brak danych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

rodzinie		CARITAS, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne											
2. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej	GOPS, Gmina	GOPS, Gmina, parafie, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, środki własne gminy i inne									Wartość udzielonych zasiłków (zł) Liczba rodzin	619 493 492
3 Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie	Gmina, GOPS, Szkoły, Stowarzyszenia, Sołectwa	Gmina, GOPS, Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL. PROW, środki własne gminy i inne									Liczba broszur, ulotek Liczba porad Liczba uczestników	Brak danych
4 Wspieranie pozyycji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym.	GOPS, Gmina	Gmina, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	GOPS, GOKiS, PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów Liczba porad Liczba uczestników	Brak danych
5 Stworzenie	GOPS, Gmina	GOKiS, Gmina,	PO KL,									Liczba	2

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami oraz przysługującymi im prawami.		organizacje pozarządowe, parafie i inne	PPWOW, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych								wyjazdów, kolonii Liczba uczestników	54
6 Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny, min. psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego	GOPS, Gmina	Klub Integracji Społecznej, Poradnia psychologiczno – pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, CARITAS, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, organizacje pozarządowe, parafie, służba	PO KL, PPWOW, PFRON ³ , środki własne gminy i inne								Liczba zrealizowanych projektów Liczba rodzin Liczba porad	Brak danych

³ Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

		zdrowia i inne										
--	--	----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Cel 2.2.1. Podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia bezrobocia

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji										
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014			2015	
1 Wspieranie realizowanych przez PUP programów przygotowania zawodowego dla osób w wieku aktywności zawodowej i długotrwale bezrobotnych	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS – Klub Integracji Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, firmy i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne										Liczba bezrobotnych (stopa bezrobocia) Liczba zrealizowanych projektów Liczba programów Liczba uczestników	783 13,1 Brak danych
2 Organizowanie kursów, szkoleń dla osób w wieku aktywności zawodowej i długotrwale bezrobotnych	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, Powiatowy Urząd Pracy, spółdzielnie socjalne, firmy i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne										Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników	0 (zero)
3 Promowanie i propagowanie	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, organizacje	PO KL, środki własne gminy i										Liczba zrealizowanych	0 (zero)

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

wolontariatu jako pomostu łączącego zdobytą wiedzę z przyszłą pracą zawodową		pozarządowe, parafie służba zdrowia, spółdzielnie socjalne, firmy i inne	inne										h projektów Liczba uczestników-wolontariuszy	
--	--	--	------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--

Cel 2.2.2. Inicjowanie programów zwiększających udział osób bezrobotnych w aktywnych formach podnoszenia kwalifikacji

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji							Wskaźnik (jednostka)			
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014			2015	
1. Propagowanie zatrudnienia wśród młodzieży i osób długotrwale bezrobotnych	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, firmy i inne	Powiatowy Urząd Pracy, środki własne gminy i inne										Liczba bezrobotnych Stopa bezrobocia (%) Liczba osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych	783 13,1 4 Brak danych
2. Wspieranie przeprowadzanych przez Powiatowy Urząd Pracy kursów, szkoleń umożliwiających	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, środki własne gminy i inne										Liczba bezrobotnych (stopa bezrobocia) Liczba zrealizowanych	783 13,1 Brak danych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

przekwalifikowanie się												projektów	
												Liczba uczestników	

Cel 2.2.3. Podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia bezrobocia poprzez kursy, szkolenia, przekwalifikowania

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródło finansowania	Okres realizacji								Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1 Działania aktywizujące zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	Gmina, GOPS, GOKiS, Powiatowy Urząd Pracy	Gmina, GOPS, GOKiS, Powiatowy Urząd Pracy, Gminny Zakład Usług Komunalnych w Uzdowie, organizacje pozarządowe, firmy i inne	PO KL, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów	1
												Liczba uczestników	30
2. Zachęcanie, informowanie i przeprowadzanie szkoleń na temat zakładania własnej działalności	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, firmy i inne	PO KL, PROW, środki własne gminy i inne									Liczba bezrobotnych (stopa bezrobocia)	783
												Liczba szkoleń	13,1
												Liczba	0 (zero)

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

												uczestników	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-------------	--

Cel 3.1. Wzmacnianie więzi społecznych

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji								Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007	
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1 Pobudzenie oddolnych inicjatyw	Gmina, GOKiS	Gmina, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie, spółdzielnie socjalne, firmy i inne	PO KL, PPWOW, PROW, środki własne gminy i inne										Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników	10 926
2 Rozwój Klubu Integracji Społecznej	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, Klub Integracji Społecznej i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne										Liczba porad Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników	75 1 30
3 Rozwój organizacji pozarządowych poprzez aktywizowanie mieszkańców	Gmina, GOPS, GOKiS	Gmina, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie, spółdzielnie	PO KL, PPWOW, PROW, środki własne gminy i inne										Liczba organizacji pozarządowych Liczba grup nieformalnych Liczba zadań	6 2 1

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

		sojalne i inne										zleconych przez gminę Liczba zrealizowanych projektów z różnych źródeł Liczba uczestników	10 926
--	--	----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---------------

Cel 3.2. Wzrost integracji społecznej

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji								Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1 Pozyskiwanie animatorów wspomagających rozwój inicjatyw społecznych	Gmina, GOPS, GOKiS	Gmina, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zajęć stałych przez cały rok Liczba animatorów	4 4
2 Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności	Gmina, GOPS, GOKiS, Szkoły	Gmina, Szkoły, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników	0 (zero)
3 Organizowanie	Gmina, GOKiS	Gmina, Szkoły,	PO KL,									Liczba	4

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

turniejów wiedzy o gminie i regionie		GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PPWOW, środki własne gminy i inne									turniejów Liczba uczestników	Brak danych
4 Ożywianie lokalnych tradycji i obrzędów ludowych	Gmina, GOPS, GOKiS	Gmina, GOPS, GOKiS, Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników Liczba Kół Gospodyń Wiejskich formalnych i innych grup zajmujących się tradycjami	1 Brak danych 1
5 Organizacja imprez rekreacyjno – integracyjnych dla mieszkańców w miejscu i poza miejscem zamieszkania	Gmina, GOKiS, GOPS, Szkoły	Gmina, GOKiS, GOPS, Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba imprez Liczba uczestników	17 Brak danych

Cel 3.3. Aktywizowanie mieszkańców w grupach formalnych i nieformalnych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji							Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007	
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014			2015
1 Promocja istniejących organizacji pozarządowych	Gmina	Gmina, Szkoły, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie, firmy i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów	10
												Liczba wszystkich stowarzyszeń	5
												Liczba organizacji objętych promocją	4
												Liczba udzielonych przez gminę dotacji dla org. pozarządowych	1
2 Organizacja szkoleń, kursów, spotkań na temat zakładania organizacji pozarządowych	Gmina	Gmina, GOPS, GOKiS, Szkoły, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, firmy i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba szkoleń, kursów	0 (zero)
												Liczba uczestników	

Cel 4.1. Świadczenie usług opiekuńczych dla osób starszych i długotrwale chorych

IDziałania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji								Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007	
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1. Organizowanie gminnych świetlic i klubów środowiskowych	Gmina, GOPS, GOKiS	Gmina, GOPS, GOKiS i inne	PROW, PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne										Liczba zrealizowanych projektów, Liczba uczestników, Liczba świetlic, w których prowadzone są zajęcia	Brak danych 17
2. Tworzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych, resocjalizacyjnych i innych form opieki zastępczej	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne										Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników Liczba placówek	0 (zero)

Cel 4.2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej

Działania	Instytucja	Realizatorzy	Źródła	Okres realizacji	Wskaźnik	Wartość w
-----------	------------	--------------	--------	------------------	----------	-----------

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

	odpowiedzialna		finansowania	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	(jednostka)	roku 2007
1 Udzielanie pomocy w postaci zasiłków stałych, celowych lub okresowych	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS	Środki własne gminy i inne									Wartość udzielonych zasiłków (zł)	619 493
												Liczba rodzin	492
2 Zbiórka np.; odzieży, butów dla rodzin ubogich i potrzebujących	Gmina, CARITAS	Gmina, GOPS, CARITAS, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia, firmy i inne	Środki własne gminy i inne									Liczba zbiórek	0 (zero)
												Liczba zebranych darów	
												Liczba rodzin	
3 Dożywianie dzieci w szkołach	Gmina, Szkoły, GOPS	Gmina, Szkoły, GOPS, organizacje pozarządowe, parafie, firmy i inne	Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”									Liczba szkół	9
												Liczba dzieci korzystających z dożywiania	1102
												% wszystkich dzieci w szkołach	92

Cel 4.3. Pozostawienie ludzi starszych jak najdłużej w ich środowisku

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji								Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

1 Tworzenie Klubów Seniora na terenie Gminy	Gmina, GOPS, GOKiS	Gmina, GOKiS, GOPS, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów Liczba członków Liczba klubów	0 (zero)
2 Świadczenie usług rekreacyjnych i edukacyjnych wśród osób starszych w ramach spotkań w klubach, świetlicach wiejskich	Gmina, GOKiS, GOPS	Gmina, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników	1 100
3. Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji programów na rzecz osób starszych	Gmina, GOPS, GOKiS	Gmina, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, sołectwa, parafie i inne	PROW, PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników Liczba zaangażowanych organizacji	0 (zero)
4. Podnoszenie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba opiekunów Liczba podopiecznych Poziom jakości	5 10

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DZIAŁDOWO
NA LATA 2008 – 2015

zaspokajaniu codziennych potrzeb zyciowych oraz zapewnienie kontakt z otoczeniem												usług (na podst. Ankiety itp.)	
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------------------------------	--

Cel 5.1. Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji							Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007	
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014			2015
1 Dostosowanie budynków, pomieszczeń do potrzeb osób niepełnosprawnych	Gmina	Gmina, organizacje pozarządowe, firmy i inne	PROW, PFRON, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów Liczba budynków i pomieszczeń % budynków i pomieszczeń	0 (zero)
2 Powstanie ośrodka opiekuńczo – rehabilitacyjnego na terenie Gminy	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, i inne	PROW, PFRON, PPWOW, środki własne gminy i inne									Liczba zrealizowanych projektów liczba porad, liczba uczestników	0 (zero)

Cel 5.3. Działania edukacyjne zmieniające świadomość w stosunku do osób niepełnosprawnych

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji								Wskaźnik (jednostka)	Wartość w roku 2007	
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1. Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji programów na rzecz osób niepełnosprawnych	Gmina, GOKiS, GOPS	Gmina, GOPS, GOKiS, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, PROW, środki własne gminy i inne										Liczba zrealizowanych projektów Liczba stowarzyszeń działających na rzecz os. niepełnosprawnych Liczba uczestników	0 (zero)
2. Organizacja wycieczek półkolonii dla dzieci i młodzieży z udziałem dzieci niepełnosprawnych	Gmina, GOPS, GOKiS	Gmina, GOPS, GOKiS, Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia, firmy i inne	PO KL, PPWOW, PFRON, środki własne gminy i inne										Liczba zrealizowanych projektów % uczestników - dzieci niepełnosprawne Liczba osób z prawnie potwierdzoną niepełnosprawnością	Brak danych 350

4. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII

Proces wdrożenia Strategii oparty jest na zasadach: jawności życia publicznego, odpowiedzialności personalnej za wykonanie zadań oraz wieloletniego planowania. Strategia będzie wdrażana przez wyznaczone do tego podmioty.

Wdrażanie elementów Strategii jest procesem ciągłym. Obejmuje przyjęcie wszystkich założonych celów. Kolejny etap prac to weryfikacja istniejących problemów społecznych i dostosowanie do nich odpowiednich celów i działań. Równolegle zostanie wdrożony mechanizm pomiaru i oceny postępów we wdrażaniu Strategii. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma związek ze Strategią Rozwoju Gminy Działdowo, gdzie cele operacyjne wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy są powiązane z realizacją celów w obecnej Strategii. Zakłada się ponadto możliwość dokonywania modyfikacji harmonogramu i oceny jego realizacji co roku przez Zespół powołany do opracowania aktualizacji Strategii Pomocy Społecznej. Jego efektywna realizacja będzie w dużej mierze zależna od terminów i wielkości środków z funduszy strukturalnych przyznanych przez Unię Europejską.

4.1. Odpowiedzialność za koordynację realizacji strategii

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.) art. 110 pkt 4 podmiotem odpowiedzialnym za sferę działań zawartych w strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, stąd osobą odpowiedzialną za koordynację realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Pani Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie. Należy podkreślić, że wdrażanie odbywać się będzie przy aktywnym udziale podmiotów samorządowych, pozarządowych, ale przede

wszystkim samej społeczności, która najlepiej wie jakie są jej potrzeby i jak je najlepiej zaspokoić.

4.2. Monitoring Strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Działdowo, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia. Zakłada się **raz do roku** spotkania zespołu roboczego w celu monitorowania przebiegu realizacji zadań (wyznaczonych do realizacji w roku poprzednim) i osiągnięcia celów operacyjnych.

4.3. Zdefiniowanie sposobu monitorowania wdrażania strategii

Zespół monitorujący na spotkaniu monitorującym dokonywał będzie:

1. Oceny zadań realizowanych w roku poprzednim bądź realizowanych obecnie na podstawie wskaźników zawartych w tabeli 20 i w rozdziale 3.3, uzupełniał dane z części diagnostycznej o aktualne. Aktualizacja danych będzie miała miejsce w trzecim kwartale każdego roku.
2. Identyfikował problemy, które ograniczyły bądź uniemożliwiły realizację zadań wyznaczonych oraz
3. Proponował niezbędne korekty i zmiany w zakresie tych zadań.

Działanie 2 i 3 będzie miało miejsce w kwartale czwartym, tak aby dokonane zmiany mogły zostać uwzględnione przy konstruowaniu budżetu na rok kolejny oraz przygotowaniu wniosków o dotacje.

Tym samym roczny cykl przeglądu i monitoringu Strategii zostanie zamknięty.

4.4. Sposób dokonywania zmian (aktualizacji) strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie co roku poddawana przeglądowi i aktualizacji. Wprowadzane zmiany będą miały formę załączników, które będą uchwalane przez Radę Gminy. Zmiany rejestrowane będą w formularzu, stanowiącym załącznik 2.

Załącznik 1

ANKIETA (WZÓR)

Wprowadzane są zmiany do strategii rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Działdowo. Prosimy państwa o udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania.

Ankieta jest anonimowa.

UWAGA!!!!

Jeżeli wypełniłeś już raz tę ankietę prosimy o nie wypełnienie jej po raz kolejny.

1. Czy zna Pan / Pani założenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Działdowo?
  - Tak
  - Nie
2. Jakie **problemy społeczne dzieci i młodzieży** uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy (można zaznaczyć dwie odpowiedzi).
  - Dzieci nie rozwijają swoich zainteresowań i nudzą się lub marnują czas.
  - Dzieci spędzają większość czasu bezproduktywnie, np. przed telewizją lub biegając na podwórku.
  - Dzieci ze wsi są gorzej wykształcone.
  - Dzieci nie rozwijają swoich zainteresowań, uzdolnień i talentów.
  - Dzieci są odizolowane od możliwości ciekawego spędzania czasu – problemy z dojazdami.
  - Rodziców nie stać na korzystanie z odpłatnych zajęć dla dzieci i młodzieży.
  - Podatność dzieci i młodzieży na używanie narkotyków.
  - Łatwy dostęp dzieci i młodzieży do narkotyków.
  - Uciekanie dzieci i młodzieży w narkotyki z powodu problemów rodzinnych.
  - Korzystanie dzieci i młodzieży z narkotyków na zasadzie eksperymentowania i popisywania się przed rówieśnikami.
  - Dzieci powielają negatywne wzorce ze swojej rodziny.
  - Inne. Jakież?.....
3. Jakie **problemy społeczne osób starszych** uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy (można zaznaczyć dwie odpowiedzi).
  - Brak zajęć
  - Brak zainteresowań
  - Brak kontaktów towarzyskich z ludźmi w tym samym wieku
  - Problemy zdrowotne

- Samotność– izolacja
- Ograniczona zdolność do samoobsługi
- Inne. Jakiej?.....

4. Jakiej **problemy społeczne rodzin** (uważa Pan/Pani za najwężniejsze na terenie naszej gminy (można zaznaczyć dwie odpowiedzi).

- Bezrobocie
- Problem alkoholowy
- Ubóstwo
- Bezradność życiowa
- Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych
- Przemoc w rodzinie
- Konflikty rodzinne
- Niepełnosprawność
- Rozbicia rodzin
- Niewydolność materialna rodziny
- Inne. Jakiej?.....

5. Jakiej **problemy społeczne osób cierpiących na dęgotrwale choroby** oraz ich rodzin uważają Pan/Pani za najwężniejsze (można zaznaczyć dwie odpowiedzi).

- Słaby dostęp instytucji publicznych dla niepełnosprawnych
- Izolacja
- Trudności w znalezieniu pracy
- Ubóstwo
- Ograniczona zdolność samoobsługi
- Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe.

6. Czy na terenie gminy jest zapotrzebowanie na świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych?

- Tak
- Nie
- Nie mam zdania

- jeśli tak, to kto takie usługi powinien świadczyć

.....

7. Jakiej **rozwiązania** mogą być odpowiedzią na **problemy dzieci i męldzieży**? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w Twojej gminie?

➤ .....

8. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na **problemy osób starszych**? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w Twojej gminie?

➤

9. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na **problemy rodzin**? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w Twojej gminie?

➤

10. Jakie działania Gminy mogą pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie problemów społecznych?

- Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne
- Organizowanie kursów i szkoleń
- Zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych
- Ścisła współpraca z sąsiadującymi gminami w zakresie polityki społecznej
- Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy / wsi
- Profilaktyka
  - alkoholowa
  - zdrowotna
- Inne – jakie .....

11. Co Pana / Pani zdaniem Gmina powinna osiągnąć w zakresie ładu społecznego? Jaki cel sobie w tym zakresie postawić?

Ład społeczny – stan funkcjonowania zapewniający istnienie, trwanie i rozwój zbiorowości jako całości. Opiera się na współpracy. Z ładem społecznym związane jest pojęcie równowagi społecznej.

- Integracja społeczności lokalnej
- Poprawa warunków życia i funkcjonowania mieszkańców
- Tworzenie warunków ku temu, by „każdy brał swoje życie w swoje ręce”
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- Inne –
jakie?.....

Ochrona zdrowia

1. Czy dostępność do poradni specjalistycznych jest zadowalająca?

- Tak
- Nie
- Nie mam zdania

2. Jakie widzisz potrzeby w zakresie poprawy ochrony zdrowia (wymień)

.....
.....

Edukacja, oświata, kultura

1. Czy jesteś za prowadzeniem kursów i szkoleń dla dorosłych

- Tak
- Nie
- Nie mam zdania

2. Jeżeli tak, to o jakiej

tematyce.....

3. Czy jesteś za prowadzeniem działań angażujących społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów

- Tak
- Nie
- Nie mam zdania

4. Jeżeli tak, to jakie widzisz formy działań

.....
5. Jakim twoim zdaniem należałoby podjąć działania w celu poprawy życia mieszkańców gminy (zaznaczyć)

- przeciwdziałanie społecznej bierności, kierowanie działań na aktywizację zawodową podopiecznych
- wzmocnienie pomocy niematerialnej (doradztwo, pomoc psychologiczna i prawna)
- rozszerzenie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi

Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie

1. Jakim twoim zdaniem rozwiązania w tym temacie są najbardziej skuteczne:

- współpraca z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym,
- szerzenie oświaty w tym zakresie (kształtowanie świadomości) wśród dzieci, młodzieży i dorosłych,
- udzielanie pomocy, (w tym również prawnej)
- organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych,
- zapewnienie w każdej szkole pomocy psychologa i pedagoga

- organizowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,

METRYCZKA

Płeć

- Kobieta
 Mężczyzna

Stan cywilny

- Panna/kawaler
 Mężatka \żonaty
 Żyjący w związku nieformalnym
 Wdowy/wdowcy

Wiek

- 12-17 lat
 18-59 lat Kobieta
 18-64 lata Mężczyzna
 60 i powyżej lat Kobieta
 65 i powyżej Mężczyzna

Liczba dzieci pozostających na utrzymaniu

- 0
 1-2
 powyżej 3

Wykształcenie

- Podstawowe (gimnazjalne i poniżej)
 Zawodowe
 Średnie
 Policealne
 Wyższe

Źródło utrzymania Pana / Pani gospodarstwa domowego

- Praca na rachunek własny
 Praca najemna w sektorze prywatnym
 Praca najemna w sektorze publicznym
 Praca we własnym gospodarstwie rolnym
 Emerytura
 Renta
 Zasiłek dla bezrobotnych
 Świadczenie z GOPS
 Pozostają na utrzymaniu członka rodziny
 Praca dorywcza

Miejsce zamieszkania

- Miejscowość do 100 mieszkańców
 Miejscowość powyżej 100 mieszkańców do 500 mieszkańców
 Miejscowość powyżej 500 mieszkańców

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

